

Jeremiah

Hay A'at Tuwen Liblu

Hituwen liblu ya ipa'innilana nadan imbagabagan Jeremiah ya nadan ina'inatna an nangipa'innilah nadan ibbanan Judyu hinan pohdon Apu Dios an atonda ta adina dusaon dida. Ya hay oha bo an nitudo' ituwe ya nan mumbimbinanggad an a'at di pumbahbuhulan nadan tinanud Israel ya nan ma'at hi ad Judah hi pidwana an wadah nan Jeremiah 31 ya 32.

Hi Jeremiah ya propeta an pinto' Apu Dios an mangipa'innilah nadan i Jerusalem ya hinadan udum an bobleh ad Judah hinan pundusaan Apu Dios i dida an gapuh bahulda. Te dakol nadan numbahbahulanda mu namama ahan hi nan'uganda i Apu Dios ta nadan dios di udum an tatagu an iniphodda di dinaydayawda ya nunhilbiyanda.

Mu datuwen tataguh ad Jerusalem ya adida pohdon an idinong nadan pumbahulan ya adida pohdon an donglon nan ibagan Jeremiah. Ta lo'tat mo ya inyabulut Apu Dios an gubaton nadan i Babilon dida ot iyeday dakol i dida hi ad Babilon hidin limay gahut ta nahiyam ta walu di tawon ot ahi miyayyam hi Jesu Kristu (598 B.C.). (2 Patul 24:8-17 ya Jeremiah 29:2)

Ya hidin nala"uh di himpulut duway (12) tawon i diye mo an limay gahut ta nawalut onom di tawon ot ahi miyayyam hi Jesu Kristu (586 B.C.) ya ginubat bon di i Babilon hi ad Jerusalem. Ot patayonday dakol hinadan tatagu

ot dadagondah diyen boble ya ta'on on nan Templo. Ya nadan agge nate ya inyedah ad Babilon. Ta ammuna nadan nun'awowotwot an binatidah ad Judah ta waday mangipapto' hinadan greyp ya nadan puntanoman hi barley.

Mu indani bo ya impapilit nadan nabatin tataguh ad Judah an umeh ad Egypt te tumakutda an miha"ad hidi an gapuh namatayan nadan ibbadah nadan pinto' nan ap'apun nan guwalyan di patul hi ad Babilon an mangipangpangulu i dida an nabatih ad Judah. Ta ta'on on hi Jeremiah on pinilitdan mi'ye i didah ad Egypt. Ta ni'yeh Jeremiah ot inaynayunan manugutugun i dida. Ya impa'innilana bo i dida an lo'tat ya dusaon Apu Dios nadan i Egypt ya nadan udum an binuhuldan i Judah.

Hay Nitudo' Ituwen Liblu

1. Hay nangipa'innilaan Jeremiah hinadan impa'innilan Apu Dios i hiya an umat hinan pundusaanah nadan i Jerusalem ya an namindan i Judah (Jeremiah 1-33)
2. Hay nunholholtapan Jeremiah (Jeremiah 34-45)
3. Hay nangipa'innilaan Jeremiah hi adusaan nadan binuhul di i Judah (Jeremiah 46-51)
4. Hay nipa'annungan nan imbagan Jeremiah ta inukit nadan i Babilon di matan nan patul hi ad Judah an hi Sedekiah ot pu'ulanda nan Templo ya hay nangitudo' ituwen na'udi ya ma"id ha mapto' ya hi Baruk (Jeremiah 52)

¹ Hituwen liblu di nitudo'an nadan inali'alina nan imbabalen Hilkiyah an hi Jeremiah an oha an

padi hi ad Anatot an numboblaysan di tinanud Benjamin. ² Te hi Apu Dios ya himmapit i Jeremiah hidin mi'apulut tuluh (13) tawon hi numpatulan Josiah an imbabalen Amon hi ad Judah ³ ya ta'on on hidin numpatulan nan imbabalen Josiah an hi Jehoyakim ta ingganah din mi'ahimpulut ohay (11) tawon hinan mi'alimah bulan an numpatulan nan oha bon imbabalen Josiah an hi Sedekiah an hidiye din niyayan nadan tataguh ad Jerusalem hi udum an boble.

Hay Na'ayagan Jeremiah

⁴ Ya hay himmapitan Apu Dios i ha'on an hi Jeremiah ya alyonay, ⁵ Handih din agge' ni' nunlumuwan i he"a ya pinili da'a mo tuwali an mumbalin hi propeta an munhilbi hi tatagu hi abobboble.

⁶ Mu inali' i hiya di, Apu Dios an na'abbaktu, innilam an unгаа' ot undan nin abalina' an e mangipa'pa'innilah a'atmu?

⁷ Ya alyonay, Adim pambal di a'ungam. Te an namin nan pannaga' i he"a ya mahapul an ume'a ta em ibaga nan ibaga' i he"a. ⁸ Ot adi'a tumakut te nanongnan wadaa' an mangipapto' i he"a. Ha'on an Dios di mangalin tuwe.

⁹ Ya dinapanay to'o' ot alyonay, Ha'on di ukod an mangibagan he"ah nadan hapitom. ¹⁰ Ot agam ta atom te mihipun hi ad uwanin algo ya idat'uy abalinam an humapit hi abobboble ya ta'on on nadan pun'ap'apuwan di apatupatul. Ta ipa'innilam di adadagan nan pun'ap'apuwan di udum ta ayda naba'gut an nitanom. Ya nadan udum ya ipa'innilam di pumhodan nan

pun'ap'apuwanda ta umatdah nan nitanom an nidallom di lumamutanda.

¹¹ Ya waday impatigon Apu Dios i ha'on ot alyonay, Nganney matigom Jeremiah?

Ot alyo' di, Han hapang di bungbunga'an an almon.

¹² Ya alyon Apu Dios di, O te hay ipa"elan nan hapang di almon ya tigo' ta mipa'annung nadan imbaga' an ma'at.*

¹³ Indani ya wada boy impatigon Apu Dios i ha'on ot alyonay, Ad uwani ya nganney tinigom?

Ot alyo' di, Tinigo' hi nangappit hi huddo'na han nibangot an banga an munluwag. Ya nuntigging ta ay mikuyag hi nangappit hitun awadanmi.

¹⁴ Ya alyonan ha'on di, O, te hay huddo'nay alpuwan nadan manadag hinadan tatagu ituwen boble. ¹⁵ Ya adi madne ya ipa'ali' nadan titindalu an malpuh nangappit hi huddo'na an ipangulun nadan patulda. Ta diday mun'ap'apu hi ad Jerusalem ya hi an namin an boble hi ad Judah. Ha'on an Dios di mangalin tuwe.

¹⁶ Ta ibaga' an hidiyey pundusa' hinadan tatagu' an gapuh nadan dakol an adi ahan maphod an ato'atonda ta din'uga' i dida. Ta eda nundayaw ya nunggohob hi insenso hinadan iniphoddan dios di udum an boble.

¹⁷ Ot he"a Jeremiah ya makak'a ta em ibagan namin nadan imbaga' i he"a hinadan tatagu. Adi'a tumakut i dida te tumakut'a'e ya namama

* **1:12** 1:12 Nan hapit an tigo' ta mipa'annung nadan imbaga' an ma'at ya hinan Hebrew ya nipaddung di dongolnah nan panapitdah nan almon.

otahan di ato' an mangipatakut i he"a hi hinanggab di tatagu. ¹⁸ Ot nomnomnomom an pumbalinon da'a hi paddungnay boble an nahamad di aladna onu nan gumo' an tu"ud onu nan gombang an dingding ta abalinam an mananggih nadan ma'ahihhiwo i he"a hitun ad Judah an ta'on on nadan patul ya nadan ap'apun munhilbin dida ya nadan padi. ¹⁹ Manu te adhuwan da'a i dida mu adida pa"abak i he"a te ipapto' da'an ha"on. Ha"on an Dios di mangalin tuwe.

2

Hay Nan'ugan Nadan Tinanud Israel I Apu Dios

¹ Ya alyon bon Apu Dios i ha"on di, ² Ume'a ta em ipa'innilah nadan i Jerusalem datuwen ibaga' i he"a. Ta ibagam an ha"on an Dios ya manomnom'uy ana'na'unnudyun tatagu' hidin nadne. An inunu'unuda' i da'yu an ta'on on hidih nan agge naboblayan an umat ayuh nan hiyah nangahawan babain ongal di naminhodnah nan ahawana.

³ Handi ya da'yun tinanud Israel ya umat ayu hinan hopap di apit an ha"on an Dios ya abuh di niyappitanyu. Ta hiya nan nunhiglay nundusa' hinadan namalpaligat i da'yu an dinadag'u dida.

⁴ Ot da'yun tinanud Israel ya donglonyu boh tuwen hapit Apu Dios ⁵ an alyonay, Undan waday nibahhoh inat'uh nadan a'ammodyu ta din'uga' i da'yu ta hanadan bulul an ma"i'd ha hilbinay dinaydayawyu? Ta ma"i'd ha hilbiyu i ha"on an umat ayu i dadiyen bulul. ⁶ Mu ma"i'd ha alyonyu

on, Tanganu mahan on bokon hi Apu Dios di e ta'u pumpaboddangan an hiya din nangawit i dita'uh ad Egypt? Ot ipangulu dita'uh nan agge naboblayan an atatakut an ma"i'd ha nunhituhdi onu mangi'wahdi te munhihillong ya awadan di dakol an bitu ya mun'ohab nan luta'di.

⁷ Ha"on an Dios ya inyali da'yu ituwen malumong an luta an awadan di dakol an ma'apit an makan. Mu hay inatyu ya numbalinonyuh nunhiglan umipabungot i ha"on hituwen numboblayanyu an gapuh nadan adi maphod an ato'atonyu. ⁸ Ya ta'on on nadan padi ya ma"i'd mahan ha alyondah hi Apu Dios di e ta'u pumpaboddangan. Ya nadan ap'apun mangipangpangulu i da'yu ya ngohayona' an Dios. Ya ta'on on nadan propeta ya nan bulul an hi Baal di pumpaboddanganda ya nadan dios di udum an tatagu an ma"i'd ha hilbina di nunhilbiyanda ya dinaydayawda.

⁹ Ta hiya nan ha"on an Dios ya ihingil'u i da'yu ya hinadan apapuyu nadan numbahulanyu. Ha"on an Dios di mangali ituwe. ¹⁰ Te ta'on mahan hi ipluyyuh nangappit hi alimuhan di algo hi ad Cyprus onu hi nangappit hi tuluwan di algo hi ad Kedar ya undan waha dingngolyuh na'at hi athina?

¹¹ Te ma"i'd hinadan udum an himpamoble ha umat i da'yun nan'ug hinadan dios an dayawonda an ta'on on agge immannung an dios. Mu da'yun tatagu' ya din'uga' an Dios ta nadan ma"i'd ha hilbina an umat hi bulul di eyu dinayaw. ¹² Ta hiya mo nan ibaga' hinadan wah ad abunyan ta wan masda'awda ya gumayonggongdah takutda

an gapuh nan inatyu. ¹³ Te da'yu an tatagu' ya duway inatyuh adi maphod. Hay oha ya nan nan'uganyu i ha"on an paddungnay obob an alpuwan di liting an mangdat hi itaguwan. Ya nan mi'adwa ya nan nunhilbiyanyuh nadan agge immannung an dios ta paddungnay nangapya ayuh pangi'amunganyuh liting mu napa"ih ta adi mabalin an ma'amung di liting.

¹⁴ Ya alyon bon Apu Dios di, Da'yun tinanud Israel ya bokon ayu himbut hidin niyayyam ayu. Mu tanganu on ad uwani ya athinay nangat nadan binuhulyu i da'yu ¹⁵ an ayda layon an mun'olmomdan da'yu? Ya dinadagday bobleyu ta mumbalin hi ma"id ha hilbina an ma"id mo ha munhituhdi. ¹⁶ Ta nadan i Egypt an nalpuh ad Mempis ya hi ad Tahpanhes di manadag hinan mapemaman an a'atyun tinanud Israel.

¹⁷ Manu'e hi athinay ma'at i da'yun tinanud Israel ya gapuh nan'uganyu i ha"on an Dios an ta'on ahan on nipto' di ato' an mangipangpan-gulu i da'yu.

¹⁸ Mu tanganu on hi ad Egypt ya hi ad Assyria di eyu numpaboddangan? On waday imboddang naen inatyu? Ma"id te paddungnay e ayu imminum hinan wangwang an nungngadan hi Nayl ya nan wangwang an nungngadan hi Euprates ya abuh.

¹⁹ Nadan adi ahan maphod an pangatyu damdama di lummuh nadusaanyu. Mu ta'omman ta panginnilaanyu an naligat hi'on ha"on an Dios di du'gonyu ta adiya' takutan. Te nunhiglay ma'at i da'yu ta hidiyey dusayu.

Ha'on an ongal di abalinanan Dios di mangalin tuwe.

²⁰ Ya alyona bo di, Da'yun tinanud Israel ya nabayag mo tuwalih nan'uganyun ha'on. Te adiyu pohdon an munhilbi i ha'on. Mu e ayu nundayaw hinadan dios di udum an tatagu hinadan nabillid ya hinadan pu'un di mun'ahagabong an kayiw an umat ayuh nan babai an mumpabbabayad hi adolna.

²¹ Yaden hay ni'aliganyu ni' ya nan ap'aphodan an greyp an pinili' ot iphod'u an itanom. Mu ad uwani ya umat ayuh nan greyp an nalgom di himmangawana.

²² Ot hay a'at di numbahulanyu ya umat hinan lugit an adi abalanan di dakol an habun an aanon. ²³ Mu iha"utyu damdaman alyonyuy, Agge immannung an hi Baal di dinayawmi.

Mu nomnomnomyu nadan ina'inyu hinan nundotal hi ad Hinnom an umat ayuh nan nummaya an kemel an adi duminong an e umana'anap hi tangbal. ²⁴ Ya umat ayu boh nan atap an dongki an wa'et mummaya ya hiyay e manama' hi bulug. Ta adida maligatan nadan bulug an mamdug i hiya.

²⁵ Ta na"able ayu an tinanud Israel an e umaninnabat an e mundayaw hi kumpulan dios. Ya ta'on ahan hi'on imbaga' i da'yu ta idinongyu mu alyonyuy, Adi mabalin te ongal di naminhodmi i dadiyen dios.

Hay Lebbengnah Ma'at Hinadan Tinanud Israel

²⁶ Nan mangako ya ma'bainnan hi'on ma'akhupan. Ya unhaot athidiy a'atyu an

bumain ayuh nan at'atonyu. Mu da'yun tinanud Israel an ta'on on nadan patulyu ya nadan ap'apun munhilbi i dida ya nadan padiyu ya nadan propetayu ²⁷ ya alyonyuh nan niyamma an dios an kayiw ya batu di, He"ay nanagu i da'mi. Ta din'uga' an Dios i da'yu. Mu tanganu on wada'ey punligatanyu on ha"on an Dios di pumpaboddanganyu? ²⁸ Tanganu on adi da'yu ihwang hinadan inyammayun diosyu ta boddangan da'yu hi'onda abalanan? Ot tee bon dakol nadan diosyu an umat hi dinakol nadan bobleyuh ad Judah ot daan bohna ta boddangan da'yu? ²⁹ Ya tanganu boh on ayu munlili an alyonyuy adi da'yu boddangan i ha"on yaden nginheya' i da'yun namin?

³⁰ Ya ta'on hi dinusa da'yu i ha"on ta alinah manomnoman ayu mu ma"id damdama ha niyatana. Te hiya damdaman adiya' unudon i da'yu. Ya onyuot numpate nadan baal'un propeta an umat hinan pangat di layon di nangatyu i dida.

³¹ Ot hay ibaga' i da'yun tinanud Israel ya undan ingnganuy da'yun ha"on an Dios hinan agge naboblayan onu inye da'yu i ha munhihillong ya atatakut hi boble? Tanganu on da'yu an tatagu' ya alyonyuy, Nawaya ami mo ayan mangat hinan pohdonmin aton. Ot adi mahapul an hi Apu Dios di dayawonmi.

³² Nan babain mungkasal ya adi mabalin an linglingona an mangilubung hinan lubungna ya nan banggolnah nan algon pungkasalana. Mu da'yun tatagu' ya nadney nunlinglinganyu i ha"on. ³³ Ta nala'la'ing ayun mangat hi adi maphod mu nadan na'bahhulan an binabai

ya tinudduwanyu bo udot dida hinadan adi maphod an a'atyu. ³⁴ Te numpateyu nadan nun'awotwot an ta'on on ma"id ha bahulda ya aggeda nangakoh nunhituwanyu. Ta nun'ipagi' di daladah lubungyu. ³⁵ Mu alyonyu eh'a damdamay ma"id ha bahulyu ta adi da'yu dusaon i ha"on an Dios. Mu mahapul an dusaon da'yu te numbahul ayu an ta'on onyu iha"ut.

³⁶ Handi ya nadan i Assyria di eyu numpa-boddangan. Ya gapu ta adi da'yu boddangan i dida ya imme ayu boh ad Egypt. Mu athidi bo damdama an ma"id ha iboddangda i da'yu. ³⁷ Ta umukayungan ayu mon umanamut an hophopanyuy angahyuh bainya. Te adi' hanguton nadan tatagun pundinolanyu ta ma"id ha iboddangda i da'yu.

3

Hay Numbahulan Nadan I Judah

¹ Ya alyon bon Apu Dios i ha"on di, Nan lala'in imbolhenay* ahawana ya indani ya numbintan hidiyen babain ahawana ni' ya undan mabalin bo ta ena banggadon hidiyen babai? Mu da'yun i Israel ya ay ayu damdama babain numpabpabbayad hi adolna an gapuh nadan dakol an dinaydayawyun dios. Mu ad uwani ya pohdonyun mumbanggad i ha"on an ta'on on athidiy inatyu. Ha"on an Dios di mangalin tuwe.

² Ya alyona bo di, Mangmangonyu'ey nunlini"odan tuwen boble. Ma"id ha aggeyu e

* **3:1** 3:1 Hay pangalin di udum hinan bolhe ya hiyan.

nundayawan hinadan dios di udum hinadan nabillid. Ta umat ayuh nan babain mabayadan an munmunhood hi lala'ih nan da'ging di awon. Ya umat ayu boh nan tagun mumbota' hi patayona. Ot gapu i danaen adi ahan maphod an ato'atonyu ya binahbahyuh tuwen boble.

³ Ta hiya nan ma'ma'id ha udan an ta'on ni'mo on ha apu' te gapu nimpe hinan adi maphod an at'atonyun ma'id ahan ha bainyu an umat ayuh nan babain mumpabpabbayad hi adolna.

⁴ Mu ad uwani mohpe ya alyonyun ha'on di, He"a Ama di nangipanapto' i da'mi an nihipun hi agolangmi. ⁵ Ot hanat adi bahan minaynayun di bungotmu i da'mi hi inggana. Manu te athinay pangaliyu mu inatyun namin di abalinanyun mangat hinadan adi ahan maphod.

Hay Nangiyunnudan Nadan I Judah Hinadan I Israel

⁶ Handih din hi Josiah di numpatul hi ad Judah ya himmapit boh Apu Dios i ha'on an alyonay, He"a ya tinigom di ina'inat nadan ay ma'id ha nomnomda an i Israel. An umatdah nan babain nunluktap te din'uga' i dida ta nadan udum an dios di eda dinaydayaw hinadan pu'un di mun'ahagabong an kayiw hinadan nabillid. ⁷ Ya alyo' on lo'tat ya itutuyuda nadan dakol an bahulda ta ibangngaddan ha'on mu aggeda. Ta da'yun i'ibadan i Judah ya tinigoyun ⁸ namin nadan inatda ya nan na'at an paddungnay imbolhe' dida ot ituda"u dida ta adida mo mi'hayyup i ha'on te nat'on an dios di dinayawda. Mu da'yun i Judah ya agge

ayu damdama timmakut ta inyunnudyuh nadan i'ibayu ta paddungnay inluktapa' bo damdama i da'yu te nadan udum an dios di dinayawyu ya nunhilbiyanyu. ⁹ Mu ma"id ha tutuyuyu an i Judah hinadan numbahulanyu ta hiya nan binahbalyuy bobleyu an gapuh nundayawanyuh nadan dios di udum an tatagu an batu ya kayiw di niphod. ¹⁰ Manu te ipatigoyu an ay ayu numbangngad i ha"on mu layahyu. Ha"on an Dios di mangalin tuwe.

¹¹ Ya alyon bon Apu Dios di, Nadan i Israel ya hiyah diyen inwalongdan mangun'unud i ha"on. Mu udu'dulda bo mu nadan i Judah an mangalih numbangngaddan ha"on an ta'on on layahda.

¹² Ot em pun'ipa'innilah nadan i Israel hi nangappit hi huddo'na ta mumbangngaddan ha"on an Dios. Te ta'on hi impabungota' an gapuh nan'ugandan ha"on ya ongal damdamay homo"u ot mabalin an pakawano' dida. Ha"on an Dios di mangalin tuwe.

¹³ Mahapul an abulutondan numbahulda te nginheya' an Dios. Ta nadan dios di udum an tataguy eda dinaydayaw hinadan pu"un di mun'ahagabong an kayiw.

¹⁴ Ot alyon bon Apu Dios hinadan tataguna di, Da'yun mungngohen tatagu' ya hanat mumbangngad ayu an umunud i ha"on. Ta ipangulu da'yu i ha"on hitun bobleyuh ad Zion. Ta an namin an boble an pi'hituwanyu on waday awito' i da'yu ta ibangngad'u didah tun ad Zion. ¹⁵ Ya wadaday nala'ing an pot'o' an na'unud i ha"on ta diday mangipangpangulun da'yu.

16 Ta i diyen dumakol ayun munhituh tun bobleyu ya ma"i'd mo ha e al'alyon di tataguh nan Kahun an nittuwan nan tugun'u. Te adiyu mo nomnomnomon ya adi mahapul an mangapya ayuh mihukkat i diyen Kahun. 17 Te hitu moh ad Jerusalem di pun'ap'apuwa'. Ta an namin di tataguh abobboble ya hituy pundayawandan ha"on an Dios. Ya bokon mo nadan adi maphod di atonyu. 18 Ta nadan i Israel ya da'yun i Judah an mun'alpuh udum hi boble hi nangappit hi huddo'na ya mun'u'uddum ayun mumbangngad hituh nan boblen indat'u tuwalih nadan a'ammodyu.

19 Ha"on an Dios ya ma"amlonga' ot an mangibilang i da'yuh i'imbabale'. Ya hay pohdo' ya idat'un da'yu nan ap'aphodan an bobleh tun luta ta punhituwanyu. Ya hay innila' ya adiya' mo du'gon i da'yu te ha"on moy ibilangyuh hi Amayu.

20 Mu onnot on din'uga' damdama ta umat ayuh nan babain inluktapnay ahawana. Ha"on an Dios di mangalin tuwe.

Hay Nuntutuyuwun Nadan Tataguh Bahulda

21 Ot deen ma"adngol hinadan nabillid di kogan nadan i Israel an mumpahpahmo'dan ha"on. Te dakol di numbahulanda an gapuh nunlinglinganda i ha"on an Dios. 22 Ot alyo' i diday, Maphod di ibangngadyu an mangun'unud i ha"on.

Ya alyonday, O, mumbangngad ami te he"a tuwaliy Dios hi dayawonmi. 23 Te nan emi nundayawan hi bubulul hinadan billid ya ma"i'd

ha imboddangdan da'mi. Te he"a Apu Dios an madayaw ya abuh di mabalin hi bumoddang i da'mi. ²⁴ Mu nan umipabain an bulul an hi Baal an dinaydayawmi ya impuhnay bino'lan di a'ammodmi an umat hinadan kalnero ya baka. Ya ta'on on nadan imbabaleda on ini'nongda. ²⁵ Mu ta'on hi da'mi ya numbahul ami i he"a Apu Dios an umat ami damdamah nadan a'ammodmi an nihipun hi a'ungami ta ingganah ad uwani ya nginhe da'a ta hiya nan nunhiglay bainmi.

4

Hay Aton Nadan Tinanud Israel An Mumbangad I Apu Dios

¹ Hi Apu Dios ya alyonah nadan tinanud Israel di, Hi'on immannung an pinhodyun ibanggad an umun'unud i ha'on ya mahapul an itopalyu nadan nunhiglan umipabungot i ha'on an bulul ta ha'on ya abuh di dayawonyu.

² Ya an namin'ey isapatayu i ha'on on ipa'annungyu an ma"id ha duwaduwayu ya hay ma'at ya nadan tataguh udum hi boble ya dayawona'. Ya wagaha' bo dida ta umat hi ato' an munwagah i da'yu.

³ Ot da'yun i Judah ya iwalongyu nadan pumbahulan te nan a'at di nitaguwanyu ya umat hinan bimmatun luta an hay himmangohdi ya nadan pagat an holo'. ⁴ Ot mahapul an mipaphod nan punnomnomyu ya pangatyu. Te nanongna'e an mungngohe ayu ta nadan pumbahulan di inaynayyun aton ya lo'tat ya ay bimmikah ha

apuy an adi madopdopan di bungot'un da'yu an gapuh nadan adi maphod an ato'atonyu.

Hay Dumadag An Malpuh Nangappit Hi Huddo'na

⁵ Alyon bon Apu Dios di, Ipagangohyu nadan tangguyub hi abobbobleh ad Judah. Ya nun'itkukyu ta bumtik nadan tataguh nadan boblen nun'ahamad di aladda.

⁶ Itudduyu nan awon an umeh ad Zion hi ad Jerusalem. Ya inawigingyun bumtik ta mihwang ayu te pa'aliyo' di nunhiglan dumadag an malpuh nangappit hi huddo'na.

⁷ Datuwen manadag hi abobboble ya mipad-dungdah nan layon an nibukatan hinan balena. Ta pumpa'ihda tun bobleyu ta ingganah on ma'id ha mabati i da'yu. ⁸ Ot munlubung ayuh langgut ta ipatigoyuy eyu umukayungan ya kunga ayu te agge na'ubayah nan nunhiglan bungot'un Dios i da'yu.

⁹ Ya alyon bon Apu Dios di, Hitun a'atan nae ya nunhiglay tumakutan nan patulyu ya nadan ap'apun munhilbin hiya ya ta'on on nadan padi ya propeta.

¹⁰ Ot alyo' moy, Apu Dios an na'abbaktu, tanganu onmu imbagah nadan tatagu an luminggop tun ad Jerusalem ya dee mannot an tuwen mitwik di ispadah bagangmi.

¹¹ Ya alyon Apu Dios di, Madatngan'ey adadaganyu ya ipa'innila' i da'yu an i Jerusalem. Ta alyo' di tuwen dumatong hitun bobleyu han ma'atung an dibdib an malpuh nan mun'ohab an agge naboblayan. Hidiyen dibdib ya adi umat hinan dibdib an mangiyaddib hi dugih. ¹² Te

hituwen dibdib an ipa'ali' an pundusa' i da'yu an tatagu ya ma'abbikah.

¹³ Ot mangmangonyu'e an ayda bugut nadan binuhulyu an nipaddungdah puwo' nadan mangali an nungkakalesa an titindaluda. Ya nada'e an titindaludan numpuntakkeh* kabayu ya abakonday ma'awiging an muntayyapan an agila.

Ta alyo' an hi Jeremiah di, Ma'id mahan mo tayya an madadag ta'u. ¹⁴ Mu tanganu on ayu adi muntutuyu an i Jerusalem hinadan numbahulanyu ta way atonyun mihwang? Hi anuud ya ahiyu idinong an mangat hinadan adi ahan maphod?

¹⁵ Ya alyon bon Apu Dios di, Undan adiyu donglon an pun'ipa'inniladah ad Dan ya hinadan nabillid hi ad Epraim nan umaliyan di binuhulyu an dumadag? ¹⁶ Ot pun'ipa'innilayuh nadan tataguh ad Judah an tuweday gumubat an binuhul an nalpuh nidawwin boble. ¹⁷ Ta li"ubondah ad Jerusalem an ayda mun'adug hinan puntanoman. Athinay ma'at te nginheya' hinadan tatagu'. Ha'on an Dios di mangalin tuwe. ¹⁸ Ot da'yun i Judah ya nunhiglay eyu pumpalpaligatan te madusa ayu an gapuh nadan ina'inatyu an adi ahan maphod.

Hay Umukayungan Jeremiah An Gapuh Adusaan Nadan I Judah

¹⁹ Ya alyo' an hi Jeremiah di, Adiya' mahan mo tayya pa'itpol hi hakit di nomnom'u. Ya

* **4:13** 4:13 Hay pangalin di udum hinan numpuntakke ya numpunhakay.

nunhiglan mungkobkob di bala' te paddungnay dongdonglo' nan gangoh di tangguyubda ya hay tukuk nadan mangali an gumubat. Ta hiya nan adi mabalin an namaag ya dindinnongana'.

²⁰ Te nonomnomo' nan mahohonnod an atondan manadag hitun boblemi ta ingganah mapa"ih an namin. Te pa'ibagondan pompa"ih nadan numpunhituwanmi.

²¹ Ot anuud nin ya ahi malpah di gubat ta wan ma"id ha tigo' hi bandelan di gubat ya gangoh di tangguyub?

²² Indani ya dingngol'u an alyon Apu Dios di, Athinay ma'at te nadan tatagu' ya umatdah nadan ma"id ha nomnomda an aggeya' innilan dida. Ya umatdah nan u"ungan aggeda innilay nipto' hi atonda an hay punla'inganda ya nan pangatandah adi maphod ya abuh.

²³ Ya hidin immangmang'uh nunlini"odan ya anakkaya an namullag mahan tun luta. Ya ta'on on hi ad lagud ya ma"id nan dumilag hidi ta munhihillong. ²⁴ Ya minangmang'u bo nadan billid ya anakkaya an mun'iwagotda ya ta'on on nadan nabillid. ²⁵ Ya ma"id ha taguh munwannawannat ya ta'on on nadan hamuti ya binumtikdan namin. ²⁶ Ya gapuh nan nunhiglan bungot Apu Dios ya nun'adadagday abobboble. Ta nadan mun'alumong ni' an puntanoman ya numbalindah adi maboblaysan.

²⁷ Ya alyon Apu Dios di, Manu te madadag hituwen boble mu adi' punhiglaon di ena adadagan. ²⁸ Mu gapu ituwen imbaga' an ma'at ya paddungnay umukayungan tun luta ya humilong di ad lagud. Hiyah tuwey ninomnom'uh ma'at

an adi mibahho. ²⁹ Ta wa'et donglonyuy gangoh di numpungkabayun titindalu ya tigonyu nadan numpangdon hi pana† an tindalun mi'gubat ya way ohaon bumtik. Ta e ayu mun'ipa"eh nadan lingab ya doplah nan nabillid ya muyung. Ta ma"id ha mabati hi tagu hitun bobleyu.

³⁰ Te nibaga mo tuwali i da'yu an i Jerusalem an madadag ayu. Mu tee damdama an inip'iphodyu an numpunlubung ot pintolanyuy matayu. Mu adi da'yu damdama hanguton hinadan mangali ni' hi pinpinhod da'yu te onnot on pohdondan patayon da'yu. ³¹ Te hay a'at di ahiyu punligatan an i Jerusalem ya umat hinan dogoh di mun'ayyam hinan panguluwan an imbabalena an amod on mapo'tang di yahyahna on muntukuk hi hakitna. Ot athidiy ma'at i da'yu an i Jerusalem an mumpaboddang an alyonyuy, Ma"id mahtu tayyan mate ami.

5

Hay Numbahulan Nadan I Jerusalem

¹ Alyon bon Apu Dios di, Eyu hawangon di ad Jerusalem ta tigonyu hi'on wada ni'mo ha ta'on hi ohah nadan tataguhdi hi maphod di pangatna an ha"on di un'unudona. Ta wada'e ha ta'on on oha ya mabalin an pakawano' nadan tatagu ta adi' dadagon dida. ² Manu te wadaday mangalih ha"on an Dios di dayawonda mu layahda.

³ Ot alyo' i Apu Dios di, Innila' an hay hama'om ya nadan immannung an mangun'unud i he"a. Ya dusaom nadan tatagum an ahilalayah mu

† 4:29 4:29 Nan pana ya hidiye nan bokang an usalondan e mi'gubat.

hiya damdama an adida idinong nan pumbahulan te onnot on namamay ngoheda an adida pohdon an muntutuyu ta wan un'unudon da'a. ⁴ Ta hay nomnom'u ya alyo' di, Manu'e nin hi athina an ay ma'id ha nomnom danaen tatagu ya gapu ta nawotwotda ya aggeda innila nan tugunmu an Dios ya nan pohdom hi atonda.

⁵ Ot umeya' mo ta nadan ap'apu an munhilbih nan patul di e' pi'hapitan te innilada nan pohdon Apu Dios. Mu hiya damdama an ta'on on dida ya adida pohdon an un'unudon hi Apu Dios. ⁶ Te din'ugdan namin hi Apu Dios ta namamay ngoheda. Ta hiya nan dakol di binuhulda an e mandag i dida an umatdah nadan atatakut an layon an malpuh nan muyung onu nadan atatakut an kahuh nan agge naboblayan. Ya umatda boh nadan leopard an mumpumbota'dah nan way nun'aboblayan ta kumpulnan akhupandah nadan tatagu on nungkalatda ta mahillehille adolda.

⁷ Ot alyon Apu Dios di, Nganne moy ato' an munlingling hi bahulyun i Judah? Yaden din'uga' i da'yu ta nadan dios di udum an tatagu di dinaydayawyu an ta'on hi indat'un namin di mahapulyu mu paddungnay ha'on nan ahawayu an inluktapyu ot ipluyyuh balen nadan binabain mumpabpabbayad hi adolda. ⁸ Ta ma'id ha nipahhiwanyuh nadan tangbal an kabayu an hay ahawan di hinaggonyuy eyu mamangmangon. ⁹ Ta hiya nimpe nan dusaon da'yun i Judah i naen a'atyu.

¹⁰ Ot honago' nadan binuhulyu ta eda dadagon nadan intanomyun greyp ta ammuna

ha oh'ohhah nan pu"una hi batiyonda. Ya numputulda nadan haping an ni'aligan nadan tatagun agge niddum i ha"on. ¹¹ Te nadan i Israel ya i Judah ya din'uga' an Dios. ¹² Ya layah nan imbagadan alyonday, Hi Apu Dios ya adi da'mi dusaon. Ot nanongnan ma"id ha ma'at i da'mi hi adi maphod an umat hi gubat ya bitil. ¹³ Ma'layyah danaen propeta te agge nalpu i ha"on nadan imbagada. Ot nadan impa'innilada ya ma'at i dida.

¹⁴ Ot alyon bon Apu Dios i ha"on di, Gapu ta athinay hapit nadan tatagu ya pumbalino' nan ibaga' an em ipa'innila i dida hi ay apuy. Ya nadan tatagu di ay itungu an gobhon nan apuy. ¹⁵ Ot nomnomnomyu an ha"on an Dios ya ibaga' i da'yun tinanud Israel an pa'aliyo' di mangubat i da'yu an malpuh nidawwin boble. Ya dadiyen himpamoble ya mabikahda ya nadney nibangunan di bobleda. Ya adiyu ma'awatan di hapitda.

¹⁶ Ya ongal di abalinanda an mi'gubat te pumatey pamanada. ¹⁷ Ot hay umaliyanda ya diday mangan hinadan inapityun barley ya wit ya ta'on on nadan greyp ya nadan bungan di fig ya ta'on on nadan bakayu ya kalneroyu. Ya nadan binattuy aladnan bobleyu an pangidin-lanyuh mangibaliw i da'yu ya pumpa"ihda ya numpateda nadan imbabaleyu.

¹⁸ Mu ta'on hi athidiy ma'at ya wadaday mabati i da'yu ta adi ayu mama"id an namin. ¹⁹ Ta dadiyen adi mi'yaten tatagu ya mahmahandan

alyonday, Tanganu ahan on inyabulut Apu Dios an ma'at i dita'u ha athitu?

Ot hay pambalmu ya alyom di, Athinay na'at te din'ugyuh Apu Dios ta nan dios di udum hi bobley dinayawuyuh tun boble ta'u. Ot ad uwani ya mumbalin ayuh baal di tataguh udum hi boble.

²⁰ Ot ibagam hituweh nadan tinanud Jacob an nunhituh ad Judah ²¹ ta alyom di, Da'yu'e an ay ma'id ha nomnomna ya manu te waday matayu mu adi pa'attigo ya waday ingayu mu adi pa"adngol.

²² Ot hay lebbengnah takutanyun adi unudon ya ha"on an Dios. Te undan aggeyu innila an ha"on di nunlumuh nan gahal* hinan da'ging di baybay ta manandih nan liting an malpuh nan baybay? Ta ta'on hi wa'eyon munhinnipyat nan dalluyun hinan gahal mu ibangngadna damdamah nan baybay. ²³ Mu da'yun tatagu ya nunhiglay ngoheyu te din'uga' i da'yu.

²⁴ Unhaot alyonyuy, Dayawon ta'uh Apu Dios te hiyay mangipa'alih udan hi'on mahapul ta'u ta mabalin an dakol di apiton ta'u hi barley ya wit. ²⁵ Mu gapuh nadan adi ahan maphod an ato'atonyu ya adi da'yu mo wagahan. ²⁶ Te hay udum i da'yu ya adi ahan maphod di ato'atonyu an umat ayuh nan munlingon hi hamuti an e mumbotbotta' hi makna. Mu da'yu ya hay eyu pungkulkan hi ibbayun tataguy eyu bobota'on. ²⁷ Ta mipaddung hinan pahhi'ing an napnuh nahulun hamuti di numpunhituwanyu

* **5:22** 5:22 Hay pangalin di udum hinan gahal ya panag.

te napnu hi inakoyu ya kinulukyu. Ta hiya nan kimmadangyan ayu ta ongal di abalinanyu. ²⁸ Ya mun'atataba ayu ya nun'abubutyug ayu. Mu iyal'alayun mangat hi adi ahan maphod. Te adi ayu bumoddang hinadan maligligatan ya nadan nun'apuhig.

²⁹ Ta hiya nan ha"on an Dios di mundusa i da'yu an gapuh nadan ato'atonyu ta wan iballoh'u i da'yu. ³⁰ Te dakol nadan ma'ma'at ituwen boble an nunhigla ahan an umipabungot. ³¹ Te layah nan ipa'pa'innilan nadan propeta. Ya bokon ha"on di un'unudon nadan padi. Yaden pohpohdonyuh diyen ato'atonda. Mu hitun umudi ya nganne mohpey pambalyu?

6

Hay Ma'udi Hi Nipa'innilaan Di Adadagan Di Ad Jerusalem

¹ Dita'u an tinanud Benjamin ya bumtik ta'u ta taynan ta'uh ad Jerusalem. Ot ipagangohyuy tangguyub hi ad Tekoa ta panginnilaan nadan tatagun tuweday gumubat an malpuh nangappit hi huddo'na. Ya mun'apuy ayuh ad Bet-Hakkerem ta nan ahuk di panginnilaan nadan tataguhdi an tuweday dumadag an nalpuh nangappit hi huddo'na.

² Te alyon Apu Dios di, Dadago' di ad Jerusalem an ta'on on umat hinan apgohan an mangilog an babai. ³ Ta umaliday mangubat i dida an papatul ya nadan tindaluda ta mungkampudah nan nunlini"odan ta li"ubondah diyen boble. ⁴ Ta wadadah nan awon on pun'itkuk nadan papatul

hinadan tindaludan alyonday, Unhaot gubaton ta'uh ad Jerusalem hinan tongan di algo. Mu maladaw ta'u'e ya hina mon mahdom. ⁵ Ta pumpa"ih ta'u nadan natagen binattun aladda an nunli"ub i diyen boble.

⁶ Manu'e hi athidiy ma'at ya hi Apu Dios an ongal di abalinana ya alyona i dadiyen tindaluy, Punlongohyu nadan kayiw ya nun'ipiggilyuh nan way binattun alad ta pangi'wanyu ta hogponyuh ad Jerusalem. Te nunhiglay pamalpaligat nadan tataguhdi hinadan ibbada ta hiya nan madusada.

⁷ Te nadan adi ahan maphod an ma'ma'at hidi ya umat hinan liting an malpuh nan obob an ma"id ha duminongana. Te nanongnan wadaday mumpapatte i diyen boble. Ta an namin nadan tataguhdi ya paddungnay waday hugatda onu dogohda.

⁸ Unhaot datuwen ma'ma'at di pangimatu-nanyu an i Judah ta idinongyu danaen adi maphod an ato'atonyu. Mu adiyu'e pohdon ya umannung an pumbalino' tun boblehyu hi adi maboblaysan. ⁹ Ta dadagon da'yuh nadan binuhulyu ta ingganah ma"id ha mabatih taguh tun boblehyu. Ta umat hinan e mun'apit hi greyp an ena alimahmahon an namin nadan nabati. Ha"on an Dios di mangalin tuwe.

¹⁰ Ot alyo' di, Apu Dios, imbaga' hinadan tatagu nan em pundusaan i dida mu ngihngihilanda an adida patiyon. ¹¹ Ta ta'on on ha"on ya nunhiglay bungot'u i dida an adiya' mo tayya pa"itpol.

Ya alyon Apu Dios i ha"on di, Hiya nimpe nan ad uwani ya ipahda' di bungot'u hinadan tatagu. Ta miyedah udum hi boble nadan

u"unga an mun'ay'ayyam hinan kalata ya nadan ma'amu"amung an mumpangilog ya an namin nadan himbabbale ya ta'on on nadan a'amamma ya i'ininna. ¹² Ta nadan binuhulday mihukkat an munhituh nadan baleda ya muntamuh nadan puntanomanda ya ta'on on nadan ahawada an binabai on inahawada. Te ha'on an Dios ya dusao' nimpe nadan tatagu an numboblehtu. Ha"on an Dios di mangalin tuwe.

¹³ Te an naminda ya munhinkukulukda an ta'on on nadan nun'awotwot ya nadan kakadanyan. Ya athidi boh nadan propeta ya padi an adi mabalin hi pundinolan dida. ¹⁴ Te adida pahiwon nadan bumanahubbahul ta paddungnay namama an humalom di hugatda hi pundusaa' an Dios i dida an onnot on alyonday, Malinggop ta'u aya. Ya dee mannot an bokon linggop di wada te gubat.

¹⁵ Unhaot bumaindah nan nunhiglan adi maphod an pangatda mu ma"id ahan ha nunggotah bainya. Ta hiya nan milaggatdah nadan mun'a'ateh tun pundusaa' hinadan tataguh ad Judah. Ha"on an Dios di mangalin tuwe.

*Hay Adi Pangun'unudan Nadan Tinanud Israel
Hinan Tugun Apu Dios*

¹⁶ Impa"el Apu Dios an nangalih nadan tatagu di, Hidin paddungnay wa ayuh nan nunhapangan di awon ot ituddu' i da'yu din inwan handidan a'ammodyu. Te hidiy paddungnay awon an umeh awadan di luminggopan. Mu adiyu pohdon an i'wahdi.

¹⁷ Ya hinnag'u boy mumpapto' i da'yu ta waha manugun i da'yu. Mu ningamut an adiyu pohdon an unudon di ibagada. ¹⁸ Ot hiya nan ha'on an Dios ya ibaga' hi an namin an tataguh abobboble ta tigonday ato' i da'yun tatagu'. ¹⁹ Te inwalongyun mangun'unud hinadan tugun'u. Ta hiya nan honago' di manadag i da'yu ta nan adi maphod an ninomnomyun aton ya da'yuy a'atana.

²⁰ Manu te idawatyu i ha'on di maghob an insenso an nalpuh ad Seba ya nadan udum an nabanglun na'alah nidawwin boble. Ya dakol nadan maghob an i'nongyu i ha'on. Mu adi' abuluton te adi umipa'amlong dadiyen i'nongyu i ha'on. ²¹ Ta hiya nan ha'on an Dios ya paddungnay ballabaga' nan awonyu ta magah ayu. Ta mate ayun namin an ta'on on nadan a'ammodyu ya imbabaleyu ya hinaggonyu ya gagayyumyu.

Nadan Tindalun Malpuh Nangappit Hi Huddo'na

²² Alyon bon Apu Dios di, Nomnomnomonyu an umaliday titindalun malpuh hi nidawwi an nundongol an bobleh nangappit hi huddo'na an mangubat i da'yu.

²³ Ya mabungotda ta ma'id ha homo'da an mamaten da'yu. Ya nungkakabayuda ta hay madngol hi umaliyanda ya umat hinan mumbungug an dalluyun hinan baybay. Ta datuwen tindalu di umalih manadag i da'yun i Jerusalem.

²⁴ Ya alyon nadan tataguy, Hidin dingngolmiy a'at danaen umalin gumubat ya nangluy amih takutmi. Ya nunhiglay hakit di nomnommi an

onha matigo ot umat hi dogoh di golang hinan iyayyamana.

²⁵ Ta hiya nan adi ami lumah'un hinan na'alad an boblemi ya adi ami e mundaldallanan hinadan kalata. Te nunhiglan atatakut di nunlini"odanmi te nun'i'ispadada nadan binuhulmi.

²⁶ Ot alyon Apu Dios di, Udulnay munlubung ayuh langgut ya nibakilang ayuh nan awadan di dapul ta pangipatigoyuh eyu umukayungan. Ta paddungnay nate ha binuktung an imbaba-leyu. Ta kogaanyuy umaliyan nadan pumate te namaag ya nahanawwangda.

²⁷ Ot he"a Jeremiah ya numbalinon da'a hi ay pangitnoban di mun'udi. Ya nadan tatagu' di nipaddungan nan mitnob ta panginnilaan hi'on immannung an un'unudon da'a. ²⁸ Te an naminda ya nunhiglay ngoheda ya athidi bo nadan hapitonda an bumahbah ahan hi ibbada. Ta na'alligatdan matudduwan an umatdah nan gombang ya gumo'. Ya nala'ingda bo udot an kumuluk.

²⁹ Ya umatda boh nan silber an ta'on hi nangimbabbala nan apuy on adi malanat te adi maldang ta hiya nan adi ma'aan nadan niddum an adi maphod an gumo'. Te nadan tatagu' ya ta'on on atnay pundusa' i dida ya adida damdama idinong nan adi maphod an pangatda.

³⁰ Ta hiya nan iwalong'u mo bo dida ta umatdah nan mitopal an silber an ma"i ha hilbina.

7

Hay Himmapihan Jeremiah Hinan Templo

¹ Indani ya alyon Apu Dios i ha'on an hi Jeremiah di, ² Ume'ah nan way geyt di Templo ta em ipa'innilah nadan tatagu tun ibaga'. Ta alyom di, An namin ayun i Judah an immalin mundayaw ya donglonyuh tuwen inalin Apu Dios. ³ Hiya an ongal di abalinana an Dios an dayawon ta'u an tinanud Israel ya alyonay, Ha'on an Dios ya mabalin an iyabulut'un munnanong ayuh tun bobleyu. Mu gahin di idinongyu nadan adi maphod an ato'atonyu ta nan nipto' an pangat di atonyu. ⁴ Ot adiyu dongdonglon nan layah an alyonday, Mihwang ayuh dumadag te hituh tun ad Jerusalem di awadan nan Templo'. ⁵ Mu immannung an ihwang da'yu hi'on idinongyu nadan adi maphod an pangatyu ta mipatigo an mabalin an pundinolan da'yu an adiyu kulukon di ibbayu. ⁶ Ya idinongyu bon mamalpaligat hinadan tatagun ni'iboblen da'yu ya nadan nun'apuhig ya nun'abalu. Ya idinongyun mamateh nadan ma'id ha bahulna. Ya adi ayu mundayaw hinadan dios di udum an boble te hidiyey lummuh adadaganyu. ⁷ Ot unudonyu'e danae ta idinongyu nimpe nadan adi maphod an pangatyu ya iyabulut'un nanongnan munhitu ayu ituwen boble an indat'u i handidan a'ammodyu.

⁸ Mu tigonyu! An hay immannung ya kulgonyu nan alyonda an mihwang ayu an gapuh awahtun nan Templo'. Mu adi mabalin. ⁹ Ya undan hay innilayu ya mabalin an ta'on on ayu mangako ya pumate ya munluktap ya munlayah hinan punhumalyaan ya nangidawat ayuh in-senso i Baal ya nundayaw ayuh nadan dios di

udum an boble ¹⁰ on ahi ayu mohpe immalih nan Templo' an pundayawan i ha"on? Undan alyonyu on ihwang da'yu i ha"on ta way atonyun manginaynayun hinadan nunhiglan umipabungot an ato'atonyu? ¹¹ Te undan mabalin ta ipa"ayan di mumpangako tun bale'? Ha"on an Dios ya tinigo' an namin nadan ina'inaty. Ha"on an Dios di mangalin tuwe.

¹² Handi ya hi ad Siloh di awadan nan tabernakel an pundayawanyu i ha"on. Mu tinigoyun dinadag'u an gapuh nadan adi maphod an pangatyun tatagu' an tinanud Israel.

¹³ Tinugutugun da'yu i ha"on an Dios mu ningamut an adiyu pohdon an idinong nadan adi maphod an ato'atonyu. ¹⁴ Ot adi ayu nimpe mundinol an ihwang da'yuh nan Templo. Te ninomnom'u an dadagon nan Templo an umat hi inat'uh ad Siloh an ta'on on'u indat i da'yu ya i handidan a'ammodityuh din nadne ta pundayawanyu i ha"on. ¹⁵ Ot pakakon da'yuh tun ad Judah ta umat hinan inat'uh nadan ibbayun i Israel ta miye ayu boh udum hi boble.

¹⁶ Ya alyon Apu Dios i ha"on di, He"a'e Jeremiah ya idinongmu mo ta adim idasalan datuwen tatagu. Te adi' damdama donglon an ta'on on'a kunga an mumpahpahmo'. ¹⁷ Te undan ahan aggem innila an nunhiglay at'atton nadan tataguh nadan bobleh ad Judah. ¹⁸ Tigom'e an nadan u"unga ya diday e mun'amung hi itungu. Ya hay mun'apuy ya nadan a'ammodda an linala'i. Ya nadan binabai di mun'apyah tinapay ta idawatdah nan alyonday babain ap'apuh ad abunyan. Ya indawatda boy ma'inum hinadan

udum an dios te pohdondan pabungotona'.
¹⁹ Mu undan ha"on di imbabainda i dadiyen
ato'atonda? Bokon, te didaot ibabainday adolda.

²⁰ Ot hiya nan ha"on an na'abbaktun Dios
ya ipatigo' nan nunhiglan bungot'u i dida an
i Judah ta milagat nadan animal ya kayiw ya
nadan udum an nun'itanom. Te nan nunhiglan
bungot'u ya paddungnay bimmikah an apuy an
adi madop.

²¹ Ya alyona boy, Ha"on an ongal di abalinana
an Dios an dayawonyun tinanud Israel ya adi'
abuluton nadan maghob an i'nongyu ya nadan
udum an idawatyu. Ot udu'dulnay iha"angyu
nadan dotag ta anonyu. ²² Te hidin impangulu'
nadan a'ammodyuh nalpuwandah ad Egypt ya
ma"id ha imbaga' hi idawatday maghob an
mi'nong onu nadan udum an midawat i ha"on.
²³ Te hay imbaga' ya un'unudona' ta ha"on an
Dios di dayawonyu ta da'yuy tatagu'. Ot don-
glonyu'e ta unudonyu nan tugun'u ya umannung
an maphod di ma'at i da'yu.

²⁴ Mu dadiyen a'ammodyu ya mungngoheda
an adiya' donglon i dida an onnot on nadan
adi maphod an pinpinhodday ina'inatda. Ta
hiya nan agge pinumhod di nitaguwanda ta
ondaot namama. ²⁵ Ya nihipun hi nanaynan
nadan a'ammodyuh ad Egypt ta ingganah ad
uwani ya wadawaday hinnag'u hi baal'u an
propeta ta ipa'innilada i da'yu nadan pohdo'.
²⁶ Mu ningamut an adiyu donglon nadan im-
bagabaga'. Ya nunhiglay nungngohayanyu i
ha"on ta inyal'alanay numbahulanyu mu handi-
dan a'ammodyu.

²⁷ Ya alyon bon Apu Dios i ha'on di, Ta'on ahan on nganney ibagam i dida ya adida damdama donglon. ²⁸ Ta hiya nan ibagam i dida an alyom di, Da'yun himpamoble ya ningamut an adiyu pohdon an unudon hi Apu Dios ya adiyu pohdon an matudduwan. Ya ta'on on atnay atona an mundusa i da'yu ya adi ayu damdama manom-noman. Ya ad uwani mo ahan ya nama'id di pangulugyu ya pangidinolyu i Apu Dios.

²⁹ Ot udu'dulna attog di mumpakalbu ayu ta atigan di eyu umukayungan. Ya e ayu nunhiwweh nadan nabillid ya ingkantayu nan mikantah nan e pangilubu'an hi nate. Te da'yun tinanud ad uwani ya impabungotyuh Apu Dios ta hiya nan ingganuy da'yun hiya.

Hay Namatapatayandah Dakol An Tatagu

³⁰ Ya alyon bon Apu Dios di, Da'yun i Judah ya adi ahan maphod nadan ina'inatyu. Ya namama mo ahan nan eyu nangipata'dogan hinadan dios di udum an boble hinan Templo' an dadiye nadan nunhiglan umipabungot i ha'on ta nibilang nan Templo' moh nalugit.

³¹ Ya nangapya ayu bo udot hi punggobhanyuh mi'nong hidih nan ma'alih Topet hinan nundotal an nungngadan hi Ben-Hinnom. Ta hidiy namatapatayanyuh nadan imbabaleyu on ginhobyu dida ta ini'nongyuh nadan dios di udum an tatagu. Yaden ha'on an Dios ya ma'id ahan ha ninomnom'u hi ipa'at'un da'yu ha athidi. ³² Ot ibaga' i da'yun udum hi algo ya adiyu mo alyon di hidih nan ma'alih Topet hinan nundotal an nungngadan hi Ben-Hinnom te mahukkatan ta

Nan Nundotal An Pamatayan hi Tagu. Te hidiy ahi pamatapayan nadan binuhulyuh nadan ibbayu on ninayun an nilubu'dahdi ta ingganah ma"apnu an ma"id ha pangika"utanyuh nadan udum. ³³ Ta awakilatdah nan luta ta pun'a'an di hamuti ya atap an animal te ma"id ha mabati hi e mangabul. ³⁴ Ta mumbalin hi adi maboblayan an namin di ad Judah. Ta mama"idda mo din uggan ma'amung an tatagun mun'am'amlong hinan umat hi kasal ya ay'ayam.

8

¹ Alyon bon Apu Dios di, I diye ya pungka"utan nadan binuhulyuy nilubu'an nadan patul ya nadan ap'apun nunhilbi i didah tun ad Judah ya ta'on on nadan nilubu'an di padi ya propeta ya an namin handidan tataguh tun ad Jerusalem ta ukatonda nadan tungalda. ² Ta miwakat di tungalda ta hapayan nan algo ya bulan ya bittuwon an dinaydayawda ya nunhanilbiyanda ya numpabanoddanganda hidin ataguda. Ta munnanongdan miwakat ta ingganah mumbalindah ay lugit ta ilumong nan luta.

³ Ya nada'en adi mi'yate an i Judah ya miyedah udum hi boble ta hay punli'nadahdi ya udu'dulna attog di mateda. Ha"on an ongal di abalinanan Dios di mangalin tuwe an ahi ma'at i da'yu an adi ahan maphod di pangatda.

Nadan Agge Immannung An Propeta

⁴ Ya alyon bon Apu Dios i ha"on di, Ibagam i dida ta alyom di, Undan nihubag ayu'e ya adi ayu tuma'dog? Ya immatunanyu'e bon nibahhoy

inwayu ya undan adiyu ibangngad ta nan nipto' an awon di unudonyu? ⁵ Te tanganu on ta'on onyu innilan immadawwi ayun ha'on an Dios ya adiyu nomnomon an mumbangngad? Ya tanganu onyu adi idinong an munhilbih nadan dios di udum an boble ta mumbangngad ayun ha'on?

⁶ Na'addonglo' nadan imbagabagayu mu ma'id i da'yu ha nangabulut an hiya ya numbahul. Ya ma'id ha ta'on hi ohah nuntutuyuh bahulna ta indinongna. Te onnot on way ohaon nadan nibahhoy ibibbikahn an aton an umat hinan kabayu an nitakkayan di e mi'gubat an aganah butibutik.

⁷ Udu'dulda bo nadan hamuti an umat hi paluma te innilada hi'on nadatngan di pumbaatan-dah udum hi boble. Ya nadatngan'ey pumbangngadanda ya mumbangngadda bon namin. Mu da'yun tatagu' ya adi athidi te nan pohdo' hi un'unudonyu ya adiyu aton.

⁸ Alyonyuy nanomnoman ayu te wadan da'yu nan tugun'u mu dee mannot an hinukkatan nadan na'nginnilah nadan uldin nan tugun'uh layah. ⁹ Onha nanomnoman ayu ot inabulutyu nan tugun'un Dios. Mu aggeyu. Ot undan nanomnoman di athidi? Mu madatngan han algo an miye ayuh udum hi boble ta mibabain ayun gapuh numbahulanyu.

¹⁰ Ta nadan ahawayun binabai ya ahawaon di udum. Ya ta'on on nadan lutayu ya midat hinadan binuhulyu an gapu ta an namin ayu an ta'on on nawotwot onu kadangyan ya ma'aggamgam hi bagiyona ta hiya nan

munhinkukuluk ayu. Ya ta'on on nadan propeta ya nadan padi ya athidi boy a'atda. ¹¹ Te ipatnadan ipadinol nadan tatagu' an ta'on on paddungnay himmalom di hugatda on alyonday, Ma'id ha itakut ta'uh dumasag mu layahda. ¹² Ya unhaot nunhiglay bumainandah nadan adi ahan maphod an ato'atonda mu aggeda innilan bumain. Ot hitun pundusaa' hinadan tataguh ad Judah ya ta'on on dida ya middumdan mi'yate. ¹³ Te aggeda inunud nan imbaga' hi atonda. Ta umatdah nan nitanom an greyp ya fig an ma'id ha bungada ya nakling di tubuda. Ta hiya nan iyabulut'u an mama'id an namin nadan indat'un dida. Ha'on an Dios di mangalin tuwe.

¹⁴ Ot hitun mipa'annung nadan imbagabaga' ya munhahapitda nadan i Judah an alyonday, At'ehna ya ma'ayuot mo ta ume ta'uh nadan binattuy aladnan boble ta hidiy e ta'u atayan. Te adi damdama mibahhoy atayan ta'u an ay dita'u ipa'inuman i Apu Dios hi guwade an gapuh numbahulan ta'u i hiya. ¹⁵ Hihinnod ta'uy e ta'u luminggopan mu onnot on han nunhiglan atatakut di ma'at. ¹⁶ Ot teen ad uwani ya dimmatongda moh nan bobleh ad Dan hi huddo'na dadiyen binuhul ta'u. Ot deen ma"adngol di pangen di kabayuda an miwagot tun lutah pangatda. Te tuweday nungkakabayun gumubat. Ot umannung an dadagonda tun boble ta'u ya an namin ta'un tatagu.

¹⁷ Nomnomnomonyu an datuwen ipa'ali' an manadag i da'yu ya ayda hakuku an adida ma'ayum. Ha'on an Dios di mangalin tuwe.

Hay E Umukayungan Jeremiah An Gapuh Nan Ma'at Hinadan I Judah

¹⁸ Alyo' an hi Jeremiah di, Apu Dios, nunhigla mo ahan tayyay e' umukayungan hi hakit di nomnom'u. ¹⁹ Te nadan ibba' an niyeh himpa-pangili ya madngol di kogadan alyonday, Undan ingganuy mon Apu Dios hi ad Jerusalem? Ya undan bokon mo hiyay patul hidi?

Mu hi Apu Dios ya alyonay, Tanganu tuwalih on nadan iniphod di tagu an dios di udum an boble di dinaydayawyu ta impabungota' i da'yu?

²⁰ Ya alyon bon nadan tataguy, Ngalngalam bahan ta ta'on on nala"uh di tiyalgo ya ahigapas on adi da'mi hom'on i Apu Dios ta ihwang da'mi.

²¹ Ya alyo' bon hi Jeremiah di, Gapuh nan nunnaud an ipadildilahan nadan ibba' an tatagu ya nunhiglay e' umukayungan hi hakit di nomnom'u. ²² Te ingganuy Apu Dios nadan ibba' an tatagu ta adi pumhod di dogohda an paddungnay ma"i'd ahan ha agah ya doktor hi ad Gilead.

9

¹ Onha adi mapuh di luwa' ta umat hinan obob an adi matmatdu' ot mabalin an iyal'algo ya inlablabi' an kunga an gapuh nadan ibba' an pinaten di binuhul ta'u.

² Ya onha waha e' iha"adan hinan agge naboblayan ta midawwiya' hinadan ibba' ot umeya' ta tayna' dida. Te din'ugdan namin hi Apu Dios ta hay udum an dios di dinayawda.

Hay Nambal Apu Dios I Jeremiah

³ Alyon Apu Dios di, Nadan tatagu' ya hay im-minghah hapitonda ya nadan layah an bumah-bah. Te adida pohdon an unudon nan nipto'. Ta hiya nan iyal'aladan mangat hi adi maphod. Ya adiya' ibilang i dida hi Dios. ⁴ Ot way ohaon halipatanay hinaggona ya ta'on on nadan i'ibana ta adi mundindinnol. Te way oha i dida on hay panga"ulanah ibbanay nomnomnomona ya hay bumahbah ibbanan taguy hapihapitona. ⁵ Ta namaag onda munhinkukuluk ya ma"i'd ha mangibagah immannung. Te amod on nadan pumbahulan di atonda. ⁶ Ta on hay layah di impa'inghada ya adida pohdon an innilaona' i dida.

⁷ Ta hiya nan ha"on an Dios an ongal di abalinana ya alyo' boy, Mahapul an iyabulut'uy punligatan datuwen tatagu an umat hi aton di munlutuh balitu' ta ma'aan nan adi maphod an a'atda. ⁸ Te maphod di hapitondah ibbada mu dee mannot an hay pamatayandan diday nomnomnomonda. Ta nan layahda ya umat hinan ipanada an naguwadayan ta mate nan iknaana. ⁹ Ot hiya nan ha"on an Dios an ongal di abalinana ya lebbengna an dusao' dida an himpamoble.

Hay E Umukayungan Jeremiah

¹⁰ Ya alyo' bon hi Jeremiah di, Nunhigla tayya an umukayungana' ta adi mitpol di koga' te hay ma'at hinadan pastu hinadan billid ya mama-gananda. Ta ma"i'd ha mangi'wahdi. Ya mama"i'd nadan baka onu kumpulnan animal ya hamuti te bumtikda.

¹¹ Ot alyon Apu Dios di, O, te dadago' an namin nadan bobleh ad Judah an umat hi ad Jerusalem ya nadan tataguhdi ta mumbalin hi adi maboblayan. Ta nadan jakal ya ammunay uggan mawannat hidi.

Hay Lummuh Nadadagan Nadan Bobleh Ad Judah

¹² Ot alyo' i Apu Dios di, An namin ami ya adimi ahan ma'awatan nan na'at hi ad Judah an namaag ya numbalin hi agge naboblayan. Tanganu ahan on nunhiglay ena nadadagan ta namaag ya ma'id ha naminhod an mangi'wahdi?

¹³ Ya alyon Apu Dios di, Na'at hinae te inwalong nadan tatagu' an mangun'unud hinadan tugun'u ya tutdudu'. ¹⁴ Ta hay inun'unudda ya nan pininpinhod di adolda. Ta nan dios di udum hi boble an hi Baal di dinaydayawda an hidiyey intuddun di a'ammodka. ¹⁵ Ta hiya nan ha'on an ongal di abalinanan Dios an dayawonyun tinanud Israel ya alyo' di, Nomnomnomnyu an paddungnay ipa'an'uh nadan tatagu' ha mumpa'it an makan ta nunhiglay eda pumpaligatan ya impa'inuma' dida hi guwade ta madusada. ¹⁶ Ot ipiye' didah nun'idawwin boble an agge innilan di a'ammodka ya ta'on on dida. Ya honago' di titindalu an mangubat i dida ta ingganah mun'a'atedan namin.

¹⁷ Ya alyon bon Apu Dios an ongal di abalinana di, Hanat nomnomnomnyu datuwen ma'at. Ta ayaganyu nadan binabain nangipa'inghan mungngulgul hi'on waday nate.

¹⁸ Ya alyon nadan tataguy, Ibagayu mon dida ta ma'ibagadan umali ta kogaan da'mi ta ingganah on mi'ingkokoga ami.

¹⁹ Ta ahi madngol di ahikokogah ad Jerusalem. Ya hay ibagabagadah nan kumbaanda ya alyon-day, Ngalngalam di e nadadagan tun boble ta'u. Ta nunhiglay e ta'u nibabainan te nun'apa"ih di babale ta'u. Ot adi mibahhon taynan ta'u tun boble ta'u.

²⁰ Ot ibaga' i da'yun binabai ta igongahanyu nan ibagan Apu Dios. Ta itudduyuh nadan imbabaleyun binabai ya nadan gagayyumu nadan mikanta hi'on waday nate. ²¹ Te dimmatong di ateh tun boble ta'u ya tun numpunhituwan ta'u. Ta nun'a'ateda nadan u"ungan umanay'ayyam hinan kalata ya ta'on on nadan mumpangilog an linala'ih nan lita"angan tun boble ta'u.

²² Ya imbagan Apu Dios an lo'tat ya awakilat hitun lutay mun'a'ate ta ayda ginalut onu ilik an miwakat. Ya ma"id ha mabatih mangilubu' i dida.

²³ Ya alyon bon Apu Dios di, Hanat nan nala'ing ya adina ilattuwag di la'ingna onu nan ma'abbikah an tagu ya adina ilattuwag nan abalinana. Ya athidi boh nan kadangyan an hanat adina ilattuwag di kinadangyana. ²⁴ Te hay maphod hi ilattuwagyu ya nan nanginni-laanyun ha"on an Dios ya nan abalinanyun manginnilah a'at'u. Te ha"on an Dios ya ma'uleya' ya mabalin an pundinolana'. Ya ongal di homo"uh nadan tataguh tun luta te datuwey pun'amlonga'.

²⁵ Ya ha'on an Dios ya alyo' di, Nomnom-nomonyu an mun'adatngan di pundusaa' hi tatagu an ta'on on unudonda nan pangatyun Judyu an umat hi kugit ²⁶ an umat i da'yun i Judah ya i Egypt ya i Edom ya i Ammon ya i Moab ya nadan numpunhituh nan na'appudut an luta an kulang di liting ya nun'apukisan di numbinahhel an uluda.* Ya namin nadan tatagu i datuwen boble ya umatda i da'yun tinanud Israel te hanan pangatyun namin ya ma'id ha atigana an un'unudonyu nadan tugun'u.

10

Hay Imbagan Apu Dios Hi A'at Nadan Dayawon Di Udum An Tatagu

¹ Da'yun tinanud Israel ya donglonyu nan imbagan Apu Dios ² an alyonay, Adiyu iyunnud hinan pangiyen di tataguh udum hi boble an nan a'at di matigodah ad lagud di pangitiganda hi'on nganney ma'at i dida hi udum hi algo. Ot adi ayu tumakut hinan abigonda an ma'at an ta'on on hiyay takutan nadan tataguh udum an boble.

³ Te dadiyen athidin pangiyen'eda ya ma'id ha hilbina. Te hay atonda ya longhonda nan kayiw ya pina'otandah bulul. ⁴ Ya linamuhdah silber ya balitu' ya inhamaddan impata' ta adi magah. ⁵ Hidiyen bulul ya ay kidlo* hinan payo an adi humapit. Ya gahin di pahonon te adi

* **9:26** 9:26 Hay pumapukisan hi numbinahhel an ulu ya mipagol hinadan Judyu. * **10:5** 10:5 Nan kidlo ya abul di buding hinan payo.

dumallan. Ot adiyu takutan onu dayawon dida te ma"i'd ha abalinandan bumoddang ya ma"i'd ha abalinandan mangat hi adi maphod i da'yu.

Hay Nundasalan Jeremiah

⁶ Ot ha"on an hi Jeremiah ya nundasala' ot alyo' di, He"a Apu Dios ya ma"i'd ha nipaddungam. Te na'abbaktu'a an ongal di abalinam. ⁷ Ya he"ay patul hi abobbobleh tun luta. Ta ma"i'd ha ohah nala'la'ing mu he"a an ta'on on nadan patul. Ot lebbengna an he"ay dayawon di atagutaguh tun luta.

⁸ Mu nadan natudduwan an mundayaw hi bulul an dios ya paddungnay ma"i'd ha nom-nomda te ma"i'd ha hilbin dadiyen bulul. ⁹ Te na'innilaan an nadan umat hi bulul ya napa'otan at oddahandah silber an na'alah ad Tarsis ya balitu' an na'alah ad Upas. Ot lubungandah nan umat hi lubang di patul an iniphod di nala'ing an mun'ugut.

¹⁰ Mu he"a nan immannung ya wadawada an Dios. Ya atbohndin he"ay patul hi inggana. Ya wa'et bimmungot'a ya umalyog tun luta ta mun'adadagday abobboble. ¹¹ Ya alyom di ibaga' hinadan tatagu an bokon nadan dios di udum hi boble di nunlumuh ad lagud ya tun luta. Ya lo'tat ya madadagdan namin ta mama"i'd dadiyen ma'alih diosda.

Hay Mikantah Pundayaw I Apu Dios

¹² Ot mungkantaa' an alyo' di, Hi Apu Dios ya limmuna tun luta ya ad lagud an gapuh la'ingna ya abalinana.

13 Ya impakidulna'e ya mungkakaludukud hi ad lagud ya mungkikilat.

Ya hiya boy mangipatuluh bugut hi ad lagud ta mumbalin hi udan on ahina impa'alih tun luta.

Ya atbohdiy atonah nan puwo' an malpuh nadan nangi'amungana.

14 Ta datuwey mangipatigon hay tagu ya ma"i'd tuwali ha innilana.

Ot nadan mun'apyah nabalitu'an an bulul ya mibabainda.

Te dadiyen iyanammada ya ma"i'd ha yahyahda ya abalinanda.

15 Ta ma"i'd ahan ha hilibida te bokonda tuwali immannung an dios.

Ta ammunadah mangihngihilan hinan dumatngan di adusaanda te madadagda.

16 Mu hi Apu Dios an dayawon ta'u an tinanud Israel ya bokon athidi te hiyay nunlumu hi an namin an ta'on on nadan pinto'nah tataguna.

Ta hiya nan nangadanan hi, Ongal Di Abalinanan Dios.

Hay Ahi Iyayan Nadan I Judah Hi Udum Hi Boble

17 Alyon bon Apu Dios di, Da'yun i Judah ya pun'amungyu nadan odnanyu an bumtik te lini"ub da'yu damdamah binuhulyu. 18 Te

imbaga' tuwali an palpaliwanyu ya pakakon da'yu ta miye ayuh udum hi boble. Te ipa'ali' di nunnaud an punholholtapanyu ta ma'amtanyuy bungot'u. 19 Ta ahi alyon nadan i Jerusalem di, Mahmo' ami tayya te nunhigla tun dusami an

umat hinan himmalom ahan an hugat an pumate. Mu mahapul an itpolmi. ²⁰ Te nun'apa"ih di balemi ya nun'a'ateday i'imbabalemi. Ta ma"id ha pumboddangmin mangapya i ha iha"adanmi.

²¹ Ta ha"on bo an hi Jeremiah ya alyo' i dida di, O te ma"id ha nomnom nadan mangipangpangulun dita'u. Ya adida unudon di ibagan Apu Dios. Ta hiya mo nan way oha i dita'u on ay kalnero an ninganuy ta niwakat ta'u.

²² Inoy an dee tatawwa an dimmatongda moh huddo'na nadan binuhul ta'u ta ay immalyog tun luta. Ot adi madne ya umannung an mun'adadag nadan abobbobleh tun ad Judah. Ta lo'tat ya ammunay jakal di miha"ad hitu.

Hay Dasal Bon Jeremiah

²³ Innila' Apu Dios an hay tagu ya bokon hiyay nangdon hi nitaguwana ya bokon bo hiyay ukod hinan ma'at i hiya hi binigat.

²⁴ Ot hanat tugunon da'mi Apu Dios mu ta adim ahan punhiglaon di bungotmu i da'mi te atom'ehdi ya umannung an mate amin namin.

²⁵ Ot daan mo ta nadan binuhulmiy pangipahdaam hi bungotmu. Te adi da'a ibilang an Dios i dida ya bokon he"ay dayawonda. Ta numpateda tayya nadan ibbami ya nunhiglay nanadagdah tun boblemi.

11

Hay Agge Nangunudan Nadan I Judah Hinan Imbagan Apu Dios

¹ Indani ya alyon bon Apu Dios i ha"on an hi Jeremiah di, ² Ipanomnommuh nadan tataguh ad Judah nan imbaga' an lebbengna an unudonda. ³ Ibagam i dida an ha"on an Dios di nangali hi, Nan tagun adina unudon nadan imbaga' ya madusa. ⁴ Te hay imbaga' i handidan a'ammodyu hi e' nangawitan i dida hi ad Egypt an nunholholtapanda ya inali' di, Hi'on un'unudona' ta atonyun namin nadan imbaga' ya da'yuy mumbalin hi tatagu' ya ha"on an Dios di dayawonyu. ⁵ Ta on'u imbagah diye ot ipa'annung'u din imbaga' hi idat'u i dida an malumong an luta an nunhituwanyu tee hi ad uwani.

Ot alyo' an hi Jeremiah di, O, ato' Apu Dios nan imbagam hi ato'.

⁶ Ya alyon bon Apu Dios i ha"on di, Em hinapon an namin nadan bobleh ad Judah an mihipun hi ad Jerusalem ta em pun'ipa'innilah nadan tatagutun ibaga' an maphod on unudonda nan imbaga' hi unudonda. ⁷ Te nihipun hidin nangawita' i handidan a'ammodyuh ad Egypt ta ingganah ad uwani ya agaggaon impanomnom'u ta ha"on di un'unudonyu. ⁸ Mu handidan a'ammodyu ya mungngoheda an onnot on nan pohpohdon di adoldan pumbahulan di ina'inatda. Ta hiya nan inyabulut'un namin nadan nibaga an dusan nan adi mangunud hinadan imbaga'.

⁹ Ya innayun bon Apu Dios an alyon i ha"on di, Innila' an nadan i Jerusalem ya nadan udum hi ad Judah ya nunhahapitanda ta du'gona' i dida. ¹⁰ Ta inyunnuddah nadan inat handidan a'ammodda an bokon ha"on di inunudda. Te

nadan dios di udum hi boble di dinayawda ya nunhilbiyanda. Ta numpaddung di inat nadan i Israel ya i Judah an aggeda inunud nadan imbaga' hidin a'ammotta hi atonda. ¹¹ Ta hiya nan ipa'ali' di nunhiglan manadag hinadan i Judah ta ma"i ha mihwang i dida. Ta hay a'atan nae ya kumgadan mumpaboddang i ha"on mu adi' hanguton dida. ¹² Ta eda mo mumpaboddang hinadan dios di udum hi boble an nangidawawatandah nadan ginhobdan insenso. Mu dadiyen dios di udum hi boble ya ma"i ha abalinandan mangihwang i didah nan adadaganda. ¹³ Ta datuwe an i Judah ya dimmakol di diosda an umat hi dinakol di bobleh ad Judah. Ya dakol bo nadan umipabain an inyammada an pangidawatandah nadan i'nongdah nadan dios an umipabain ya nadan pangigobhandah insenso i Baal an umat hi dinakol di kalatah ad Jerusalem.

¹⁴ Ot ibaga' i he"a Jeremiah ta idinongmu an mumpahpahmo' i ha"on an gapu i danaen tatagu. Te adi' damdama hanguton dida an ta'on onda mumpahpahmo' i ha"on an gapuh nan punligatanda. ¹⁵ Ot ibagamot i dida ta alyom di, Hi Apu Dios ya alyonay, Da'yuy pinto"uh tatagu' mu nunhigla bo aya nayya nadan adi maphod an ato'atonyu. Ma"i ha lebbengyu an umalih tun Templo'. Ya ta'on on iyaliyuy i'nongyun ha"on ya adi damdama mabalin hi ihwang da'yu hinan eyu adadagan. Te nan pun'amlonganyu ya nan pangatanyuh nadan adi ahan maphod.

¹⁶ Handi ya impaddung da'yun himpamobleh

nan nitanom an olibo an maphod ya dakol di ibungana. Mu ad uwani ya pa'aliyo' di manadag i da'yu. Ta dadiyen umalin binuhulyu ya nunhiglan ay mundalang an apuy di bungotda ta paddungnay gobhon da'yu. ¹⁷ Ta ha"on an ongal di abalinanan Dios di paddungnay nangitanom hinan olibo an ni'aligan nadan i Israel ya i Judah. Mu ad uwani ya ipa'ali' di manadag i dida an gapuh nadan adi maphod an ato'atonda. Te nunhiglan impabungota' i dida hinan eda nunggohogohoban hi insenso hi indawatdah nan bulul an hi Baal.

Hay Edaot Pamatayan I Jeremiah

¹⁸ Indani ya impa'innilan Apu Dios i ha"on an nadan humihiwo i ha"on ya ninomnomdan patayona'. ¹⁹ Mu hidin agge' nanginnilaan ya madmadinnola'. Ta umata' hinan imbabalen di kalnero an namaag ya niyun'unud hinan edah pamatayan i hiya. Te alyonday, Patayon ta'utot ta duminong an humapihapit ya ta ma"i'd ha mabongbong'al hi ngadanah inggana.

²⁰ Ot mundasala' an alyo' di, He"a Apu Dios an ongal di abalinana ya nipto' di pangatmu. Ya innilam nan wadah nomnommin tatagu. Ot he"ay pangidinola' hi bumoddang i ha"on. Ya ukod'an mangiballoh hinan atondan ha"on.

²¹ Ya alyon Apu Dios di, Nadan udum hinadan linala'in i Anatot ya alyonday patayon da'a hi'onmu adi idinong an mangipa'innilah nan imbaga' i he"a. ²² Mu ha"on an ongal di abalinanan Dios di mundusa i dida ta matedah gubat nadan mumpangilog an linala'in i'imbabaleda.

Ya nada'e an mammanog an imbabaleda ya iyateday inagangda. ²³ Ta lo'tat ya ma"i'd ha mabati i dida an i Anatot.

12

Hay Nunlilyan Jeremiah I Apu Dios

¹ Alyo' i Apu Dios di, An namin nadan inlili' i he"a Apu Dios ya nipto' di inatmu. Ot ad uwani ya pohdo' an innilaon nadan adi' ma'awatan. Te tanganu on nadan adi maphod di at'atonda ya diday kumadkadangyan ya pumpumhod di nitaguwanda? ² Ta paddungnay intanommu dida ot lumamutda ot bumungabungada. Ya nanongnan he"ay haphapitondah dayawonda mu hay immannung ya hapitda ya abuh.

³ Mu he"a Apu Dios ya innilam an namin di a'at'u an ta'on on nan wah nomnom'u. Ot daan mo ta ihiwwem datuwen adi maphod di ato'atonda ya pinatem dida ta umatdah nadan kalnero an mun'appit hi mapate.

⁴ On hi anuud ya ahi mapogpog tun dopal ya teen namaganan mo tun luta ya naklingday nitanom? Ya mun'a'ateda nadan hamuti ya animal an gapuh nadan adi maphod an pangat datuwen tataguh tun boblemi. Ya alyonda bo udot di, Ta'omman ot adi tigon Apu Dios di at'atton ta'u.

Hay Nambal Apu Dios

⁵ Alyon bon Apu Dios di, Hi'on mable'a an mi'yabbak hi tatagu ya namama moh on nadan kabayuy pi'yabbakmu. Ya hi'on mihubag'ah nan nundoddotal an boble ot namama moh on nan muyung an nihaggon hinan wangwang an

nungngadan hi Jordan. ⁶ Ibaga' teen he"a an ta'on on nadan i'ibam an linala'i i da'yun ohan pamilya ya pohdondan dadagon da'a. Ot adi'a madinol i dida an ta'on on maphod di panapitda i he"a.

Hay Bungot Apu Dios Hinadan Tataguna

⁷ Alyon bon Apu Dios di, Nadan tinanud Israel ya diday pinto"uh tatagu' hi paddungnay odon'u. Mu ad uwani ya ingnganuy'u mo dida ta induul'u didah nadan binuhulda. ⁸ Te didan imbilang'uh odon'u ya numbalindah umat hinan layon hinan muyung an mun'alumiyomda i ha"on. Ta hiya nan nunhiglay bungot'u i dida. ⁹ Ta umatdah nan nagulgulu"ayan an hamuti an lini"ub di dakol an gayang ta punhinhohobatanda. Ya ahida bo immaliy atap an animal ta pun'a'anda nan matano' an lamohda.

¹⁰ Ot madadag mo ahan nan paddungnay natanoman hi greyp te pun'igatinda nadan intanom'u. Ta hidiyen mapmaphod an boble ya mumbalin moh adi maboblaysan. ¹¹ Ta minganuy an matowan hidiyen boble te ma"id ha tagu hi mangipapto'.

¹² Te nadan tindalun umalin manadag i diyen boble ya diday honago' an Dios hi mamateh nadan tatagu. ¹³ Ta nadan tatagu' ya muntanomdah wit mu gapuh bungot'u ya hay tumagu ya nadan pagat an holo'. Ta ma"abledan tumamutamumu ma"id ha hilbina.

Hay Pammo'an Apu Dios Hi Tataguh Udum An Boble

¹⁴ Alyon bon Apu Dios di, Hituwen boble ya indat'u i da'yun tatagu' an tinanud Israel. Mu gubaton da'yuh nadan binuhulyu an nunhituh nadan nun'ihaggon an boble ya pinlohda tun bobleyu. Mu nomnomnomonyu an paddungnay ahi' ba'guton dadiyen binuhulyu ya inihwang da'yun tatagu' an tinanud Israel. ¹⁵ Ya binod-dangan da'yun ha'on ta umanamut ayuh tun bobleyu tuwali. ¹⁶ Mu wa'et dadiyen binuhulyu an nangitudtudu i da'yu an tatagu' hi atonyu an mundayaw i Baal ya mun'adalda pibo i da'yun tatagu' ta abulutondan ha'on ya abuh di immannung an Dios. Ya pumbalino' pibo didah tatagu' ta maphod di itaguwanda. ¹⁷ Mu adiya' e tuwali unudon ya paddungnay ba'guto' didan namin hinan bobleda ta madadagda. Ha'on an Dios di mangalin tuwe.

13

Nan Luput An Linen

¹ Indani ya alyon Apu Dios i ha'on di, Eka gumattang i ha linen an luput ya hiya ni' di inlipotmuh gitangmu. Mu tigom ta adi mitamol hi liting.

² Ot gumattanga' hi linen an luput ot ilipot'uh gitang'u ta miyunnudan hinan inalin Apu Dios.

³ Indani bo ya alyonay, ⁴ Aanom hinaen inlipotmuh gitangmu ya imme'ah nan wangwang an nungngadan hi Euprates ta em ipa"eh nan doplahdi. ⁵ Ot hiya mo boy ato'.

⁶ Hidin nala"uh di atnay algo ya alyon bon Apu Dios di, Mumbangngad'ah nan wangwang ta em

alan nan impipa'e' i he"a an luput. ⁷ Ot umeya' ot e' ka"utan hidiyen luput hinan nangipa"aya' ya ma"id mo an nadunut ta nun'abebeghet.

⁸ Ya alyon bon Apu Dios di, ⁹ Athinay ato' an manadag hinadan i Judah an gapuh nan punlattuwananda. ¹⁰ Te danaen tatagun adi ahan maphod di pangatda ya mungngohedan adiya' unudon i dida. Te nan madadawoh i dida on hidiyey ina'inatda. Ya hay dayawonda ya punhilbiyanda ya nadan dios di udum hi boble. Mu indani aya ta dadago' dida ot umatdah nan nadadag an luput an ma"id mo ha iyatana. ¹¹ Yaden hay pohdo' ya nahamaddot di pundi-noldan ha"on ta umat hinan luput an nihamad an nilipot hi gitang di ohan tagu. Ot athidi'e ya immannung an diday tatagu'. Ta gapuh nan pangipapto"un dida ya dayawona' hi tataguh udum hi boble. Mu ningamut an adiya' donglon i dida.

Hay Ipa'innilan Nan Dunug An Iha"adan Di Bayah

¹² Alyon bon Apu Dios i ha"on di, Ibagam hinadan ibbam an tinanud Israel an ha"on di mangali hi an namin nan pangiha"adan hi bayah ya mahapul an bayah di mittuhdi. Ya wa'et alyonday, Undan aggemi innila ta gahin onmu ibagan da'mi. ¹³ Ya alyom di, Athitu othadiy inalin Apu Dios an alyonay, Tanganu on aggeyu innilay niyatanyu? Ta hiya nan dusaon da'yu an himpamoble te aggeyu innilay atonyu an ay ayu nun'abubutong an namamah nadan patul an tinanud David ya nadan padi ya propeta ya

an namin nadan numpunhituh ad Jerusalem.
¹⁴ Ta pundadag da'yu ta umat ayu hinan dunug an pito' an punhihippago' ta mun'agugupal. Ta madadag ayun namin an ma"i'd ha homo"u an ta'on on u"unga ya a'amamma ya i'ininna.

Hay Umaguhandah Ibaludanda

¹⁵ Ot alyo' an hi Jeremiah di, Maphod on dita'un tinanud Israel ya mumpada"ul ta'u ta igongahan ta'u nan ibagan Apu Dios. ¹⁶ Ya hiyay ipabaktuyu ta wan adina ipa'ali nan dumadag i dita'u an umat i ha munhihillong. Ta wan mun'ihubag ta'u an umat hinan e pundallananan hinan billid hinan mun'ahi'lop. Ot hanat mumbanggad ayun Apu Dios ta adina pumbalinon nan namnamaon ta'u an paddungnay patal hi munhihillong ta adi ta'u umukayungan. ¹⁷ Mu hiya'e tuwalih diyen adiyu donglon ya ma"i'd ha bahhonan kogaan da'yun ha"on. Te da'yun tatagun Apu Dios ya miye ayuh udum hi boble ta hidiy ibaludanyu an gapuh nan pumbaktuwanyu.

¹⁸ Ya alyon bon Apu Dios i ha"on di, Ibagam hinan patul ya hi inana ta taynanda nan nabaktun sa'adda te wada damdamay mamloh nan pun'ap'apuwanda. ¹⁹ Te nadan bobleh nangappit hi muyyad di ad Judah ya lini"ub di binuhulda ta ma"i'd ha mabalin hi lumah'un onu hunggop te mun'ikalob nadan geytdahdi. Ya an namin nadan i Judah ya miyedah udum hi boble.

²⁰ Ot tigonyu an i Jerusalem an tuwe nadan binuhulyu an malpuh huddo'na. Ta nganne nin

moy ma'at ituwen malinggop an numboblanyu an ilattuwayyu?

²¹ Dadiyen tuwen mangubat i da'yu ya dida din nundinolanyuh bumoddang i da'yu. Mu ad uwani ya diday pumbalino' hi mun'ap'apu i da'yu. Ta hay a'at di eyu holholtapon ya umat hinan dogoh di golang. ²² Manu'eh ma'at datuwen da'yu ya gapuh nadan numbahulanyu. Ta madusa ayu ta mipaddung ayuh nan babain pilitondan ilo'.

²³ Mu nan a'atyu ya onha umat hinan mangitit an up'up di i Etiopia ot undan nin mabalin ta mahukkatan? Ya umat boh nan galit nadan animal an undan mabalin ta ma'aan? Te onha mabalin an aanon ot mabalin bo an ma'aan nan impa'inghayu an adi maphod an pangat ta nan nipto' di atonyu.

²⁴ Ta hiya nan iwakat da'yuh abobboble ta umat ayuh nan dugih an iye"en di dibdib.

²⁵ Ta hinaen ninomnom'un ma'at i da'yu ya adi mabalin hi mahukkatan te lininglinga' ot mundinol ayuh nadan dios di udum an tatagu.

²⁶ Ta paddungnay bolladan da'yu i ha"on ta wan mipatigoy a'atyu ta mibabain ayu. ²⁷ Te tinigo' nadan ina'inatyu an paddungnay inluktapa' i da'yu. Ta nadan nunhiglan umipabungot i ha"on an dios di eyu dinaydayaw hinadan puntanoman ya hinadan nabillid. Ta nunhiglan mahmo' ayu ahan an i Jerusalem. Ot an'anuud nin ya ahi ayu pumhod?

14

Nan Bitil Hi Ad Judah

¹ Hidin ma"i'd ha udan ya alyon Apu Dios i ha"on di, ² Nadan tataguh ad Judah ya nunhigla bo ayay umukayunganda te nadpal di bobleda. Ya ta'on on nadan i Jerusalem ya inumbundah nan luta an ahikokogada. ³ Ya nada'en ap'apudan munhilbih nan patulda ya hinnagday baaldan e humagub mu namaganan an namin nadan bubun. Ta mumbangngaddan nanongnan nabaoy ihagubda. Ta hiya nan hophopanda bo ayay uluda an gapuh bairda ya inomnomanda.

⁴ Ya ta'on on nadan mumpuntanom ya nunhiglan minomnomanda te nun'atommang nadan lutah nangat nan dopal.

⁵ Ya nada'e an ulha ya tinaynanday inlumdah nan muyung an gapuh a"i'd di holo' hi anonda.

⁶ Ya ta'on on nadan atap an dongki ya adi tumnong di matadah inagangda. Ya ayda jakal an munyahhiyahdah nan nadpal an billid an immohnonganda.

⁷ Ta lo'tat ya alyon nadan tatagu i Apu Dios di, Nunhigla tayyay numbahulanmi i he"a Apu Dios ot lebbengnan madusa ami. Mu boddangan da'mi bahan ta panginnilaan di tatagu hinan ongal an abalinam. ⁸ Te an namin di napatnaanmi an tinanud Israel ya he"a ya ammunay bimmanoddang i da'mi. Mu tanganu on ad uwani ya ay da'mi agge innila ta nipaddung'a i ha mangili an nun'iyani i ha ohay hilang ya abuh? ⁹ Te undan aggem innilah tuwen na'at i da'mi? Ya undan ma"i'd ha abalinam an mangihwang i da'mi an ta'on on'a wahtuh tun boblemi? Da'mi nan nibilang hi tatagum ot hanat adi da'mi bahan inganuy.

¹⁰ Ya alyon Apu Dios di, Da'yun tatagu' ya hay pohdonyu ya midawwi ayun ha"on ta adiya' unudon. Ta hiya nan ad uwani ya adi da'yu pibo abuluton hi tatagu'. Te dusaon da'yu an gapuh nadan adi maphod an ina'inatyu.

¹¹ Ya alyon bon Apu Dios i ha"on an hi Jeremiah di, Adim mo nimpe idasalan danaen tatagu. ¹² Te ta'on on nan pun'ulatanda ya adi' donglon di pumpahmo'anda. Ya ta'on on mangi'nongdah maghob an mi'nong ya mangidawatdah makan i ha"on ya adi' damdama abuluton. Mu onnot on dadago' didah gubat ya bitil ya nalot an dogoh.

¹³ Ot alyo' di, O mu umman hay ibagabagan nadan udum an propeta hinadan tatagu ya ma"i'd anu ha ipa'alim hi gumubat ya atboh'din ma"i'd ha bitil. Te hay ipa'alim anu ituwen boble ya hay emi luminggopan.

¹⁴ Ya alyon bon Apu Dios di, Danaen propeta ya layah nan ibagabagada an alyonday ha"on di nangali. Te agge' aya hinnag dida ya ma"i'd ha imbaga' i dida. Ot nan alyondah nipa'inop i dida ya agge nalpun ha"on ot ma"i'd ha balol nan abigonda te on nalpuh nomnomda ya abuh.

¹⁵ Ta hiya nan ha"on an Dios ya dusao' danaen mumpunlayah an propeta. Te alyonday ma"i'd ha gubat ya bitil. Mu ibaga' an mi'yatedah ipa'annungan diyen gubat ya bitil.

¹⁶ Ya nadan tatagun patiyonda nan inabigda ya ahi mun'iwakilat di adoldah nadan kalatah ad Jerusalem hi pangat di gubat ya bitil. Te ma"i'd ha mabati hinadan pamilyada hi mangilubu' i dida hitun a'atana. Ot danaey lebbengnah dusada an gapuh nadan adi maphod an ina'inatda. ¹⁷ Ya

alyon bon Apu Dios hi ibaga' hinadan tatagu nan inomnoma' i dida.

Ot alyo' hinadan tatagu di, Gapuh nan ma'at i da'yu an paddungnay himmalom an hugat ya hiyah naey gapunah kumogakogaa' te mahkit di nomnom'u. Ta ma"i'd ha dindinong'un lumuwaluwah nan hilong ya mapatal.

¹⁸ Te an namin di umaya' ituwen boble on awakilat di mun'a'ate an tatagu hi pangat nan gubat. Ya hay pangaya' hinadan binattuy aladna an boble ya nun'a'ateda damdamay tatagun gapuh inagangda. Ya nada'e an papadi ya propeta ya manu te inaynayunda an muntamu mu hay immannung ya aggeda innilay at'attonda.

¹⁹ Ot ha"on an hi Jeremiah ya nadan ibba' ya alyonmi i Apu Dios di, Undan ingnganuy da'mi mo ahan tatawwa an i Judah? Ya undan nanongnay bungotmuh nadan ibbami an i Jerusalem? Te ngalngalam ahan tatawwa an paddungnay inhalommuy nanugatmu i da'mi ta adi ami mabalin an ma'agahan. Te hihinnodmiy emi luminggopan mu onnot on ma"i'd. Ya hay emi pumhodan mu onnot on nunhigla an atatakut han dimmatong.

²⁰ Apu Dios, abulutonmin ongal di numbahulanmi i he"a an umat ami damdama i handidan a'ammomdi. ²¹ Mu hanat nomnomom di em ibabainan ta adi da'mi bahan inganuy. Ya adim bahan iyabulut an dadagon di binuhulmi nan Templo. Ta nomnomnomom din imbagam i da'mi ta adim ibahho. ²² Te undan nadan dios di udum an tatagu di mangipa'alih udan? Ya adi mabalin an namaag ya immudan te ingganah on

he"ay mangipa'ali. Ot he"a Apu Dios ya abuh di pundinolanmih bumoddang i da'mi. Te he"a ya abuh di mabalin an mangat ituwe.

15

Hay Pundusan Apu Dios Hinadan I Judah

¹ Indani ya alyon bon Apu Dios i ha"on di, Ta'on on da Moses i Samuel di alinah wahtu hi mangihapit i datuwen tatagu ya adi damdama mahukkatan nan ninomnom'u an pundusa' i dida. Ot agammot ta honagom danaen i Judah ta umaandahtu. ² Ya alyonda'e di, Ot i dana mo mahan ha umayanmi? Ya alyom di, Imbagan Apu Dios an mateday udum i da'yu an gapuh dogoh. Ya nada'en udum ya matedah gubat ya bitil. Ya inyen di binuhulyu nadan udum hi udum an boble. ³ Te ha"on an Dios ya ipa'ali' di opat an nat'onat'on an manadag hinadan tatagu. Ta iyabulut'un waday gubat ta mun'a'ateday udum. Ya immaliday kahu ta pun'iye"eday adol di udum. Ya immalida bo nadan hamuti ya nadan atap an animal ot pun'a'anday udum.

⁴ Te nunhigla ahan an adi maphod nan ina'inat Manasseh* an imbabalen Heseekiah hi ad Jerusalem hidin numpatulanah ad Judah. Ta nadan tataguh abobboble ya nunhiglay pamihuldan da'yu an gapuh nan nunhiglan pundusa' i da'yu.

⁵ Ya hitun a'atan nae ya ma'id ha ngumhop onu mummahmah hi'on nganney na'at i da'yun i Jerusalem. ⁶ Te din'uga' i da'yu ot idinongyun

* **15:4** 15:4 Hi Manasseh ya numpatul hidin 687-642 B.C.

mangun'unud i ha'on an Dios. Ta hiya nan ad uwani ya dadagon da'yu i ha'on te ma'id mo ha homo"u i da'yu. ⁷ Ta pun'iwakat da'yuh abobboble ta umat ayuh dugih an mun'iya'addib. Ya patayo' nadan imbabaleyu ya ta'on on da'yu te agge nahukkatan di a'atyu.

⁸ Ta dakdakkol di mabaluh tun bobleyu mu hay dinakol di panag hinan da'ging di baybay. Ta palpaliwanyu ya alina hi'onda nahanawwang di mangubat i da'yu hinan tongan di algo ta pumpateda nadan mumpangilog an linala'i. Ta nunhiglay e inomnoman nadan hi inada. ⁹ Ta nan hi ina an naten namin nan pitun imbabalena ya mangluy an ay mate an gapuh hakit di nomnomna. Ta ay himmilong di panigona. Mu ta'on on nadan tatagu an nabati ya ipapate' damdama didah nadan binuhulda.

Hay Nambal Apu Dios Hinan Inalin Jeremiah

¹⁰ Ot alyo' i Apu Dios di, Ma'id mo ahan tayya ha amlong'u. Te ma'ahihhiwoday tatagun ha'on hitun boblemi. Ot udu'dulnaot boy aggeya' niyayyam. Mu ma'id aya ha e' inutang onu ha e' impa'utangan hi tinattatakut'u ta mumbayad. Mu tanganu ona' pun'idutan hinadan tatagu?

¹¹ Ya alyon Apu Dios di, Ha'on di mangipapto' i he"a te maphod di ipa'at'un he"a. Ot hanat waday dinolmu te hitun punligatan nadan tatagu ya hanadan humihiwon he"a ya dida bo ayay umalin mumpahpahmo' i he"a. ¹² Te undan wa ihya ha taguh abalinana an putungon di gumo' an nipaddunganyun tinanud Israel. ¹³ Mu gapuh nan dakol an numbahulanyu an himpamoble

ya idat'un namin nan kinadangyanyuh nadan binuhulyu. ¹⁴ Ya inyabulut'u ta baludon da'yu i dida. Ya inye da'yuh nan aggeyu innila an bobleda ta mumbalin ayuh baalda. Te nunhigla mo tayyay bungot'u i da'yu an ay apuy an dumaladalang.

¹⁵ Mu ha'on an hi Jeremiah ya alyo' di, He"a Apu Dios ya innilam di ma'ma'at i ha'on ot hanat boddangana' bahan. Ta iballohmu hinadan humihiwon ha'on nan inatda an namalpaligat i ha'on. Ya hanat adim an'anusan dida te lo'tat tayya ya patayona' i dida. Te tehtu an maligligatana' an gapuh nan punhilbiya' i he"a.

¹⁶ Hidin himmapitam i ha'on ya ongal di amlong'u an mangun'unud an gapu ta niyappita' i he"a an ongal di abalinanan Dios. ¹⁷ Ya aggeya' nidniddum hinadan pun'am'amlongan di tatagu. Ta ona' nun'oh'ohha an gapuh pangun'unuda' i he"a te nunhiglan umipabungot i ha'on nadan ato'atondan pumbahulan.

¹⁸ Mu tanganu on minaynayun di punholholtapa' an nipaddung i ha hugat an ad'addi mapoyanan. Undan adiya' boddangan i he"a ta umat'ah nan wa"el onu obob an matdu' hinan tiyalgo?

¹⁹ Ya alyon Apu Dios di, Gahin di itutuyum hi-naen punnomnommu ya hapitom ya ahi mabalin an ibangngadmun munhilbi i ha'on. Ot hi'on nan immannung an waday hilbinay hapitom ya mabalin an he"ay mangihapit i ha'on. Ta mabalin an donglon nadan tatagu nadan ibagam mu tigom ta adim iyun'unud hinan pangatda. Ta bokon nan pohdonday ibagam. ²⁰ Ta ta'on on

da'yu gubaton ya adida pa"abak i da'yu te ipapto' da'yu i ha"on. Ya pabikahon da'a ta mi'alig'ah nan nahamad an binattun alad. Ha"on an Dios di mangalin tuwe. ²¹ Ot immannung an ihwang da'yu i ha"on hinadan mun'abubungot an tatagu an adi maphod di pangatda.

16

Hay Nangalyan Apu Dios Hi Adi Mangahawah Jeremiah

¹ Indani ya alyon bon Apu Dios i ha"on di, ² Mahapul an adi'a mangahawa ta adi'a mahlag ituwen boble. ³ Te hay ibaga' an Dios hi ma'at hinadan u"ungan miyayyam hitu ya nadan a'ammotta ⁴ ya mun'a'ateda an gapuh nalot an dogoh ya bokon'e bo ya matedah gubat ya bitil. Ya ma"i ha mangipadutu' an mangilubu' i dida ta anon di hamuti ya animal an malpuh nan muyung di adolda. Ya nada'en mabati ya ayda ginalut an awakilatdah nan luta.

⁵ Ya innayun bon Apu Dios an alyon di, Adim ipatna an e midungoh awadan di nate. Ta adim ipatigon mi'ngohop'a i dida te ha"on an Dios ya adi' mo wagahan nadan tatagu' ya adi' mo ipatigoy pamhod'u ya homo"un dida. ⁶ Ta mun'a'ateday tatagu ituwen boble an ta'on on nadan kakadangyan ya nun'awotwot mu ma"i nimpe ha mangilubu' i dida. Ya ma"i ha mumpakalbu onu munggogod hi up'upna ta atigan di umukayunganda. ⁷ Ya ma"i ha mangi-dat hi makan ya ma'inum hinadan natayan ta

ma'alubyagda an ta'on on nadan natey hi amada onu hi inada.

⁸ Ya alyon bon Apu Dios i ha'on di, Hi'on waday a'am'amungan di tatagu ya adi'a ume-hdi ta adi'a e mi'mi"an ya mi"i'n'innu i dida. ⁹ Nomnomnomom an ha'on an ongal di abalinanan Dios ya pogpogo' an namin nan pun'am'amlongan di tatagu ituwen boble. Ta lo'tat ya ma'id ha madngol hi mun'am'amlong onu mungkantah nan umat hi kasal. ¹⁰ Ya hitun pangipa'innilaam i datuweh nadan tatagu ya mahmahanda'e an alyonday, Tanganu ahan on nunhiglay pundusan Apu Dios i da'mi? Undan nganney numbahulanmi i hiya an Dios?

¹¹ Ya ibagam i didan manu'eh athinay ato' ya gapu ta inwalong nadan a'ammodyu an mangun'unud hinan tugun'u. Ta hay dinayawda ya nunhilbiyanda ya nadan dios di udum hi boble. ¹² Ya inyal'alana mo bo te adi maphod di pangatyu an tinanuddah ad uwani. Te da'yu ya nan pohpohdon di adolyu di at'atonyu an adiya' ahan unudon i da'yu. ¹³ Ta hiya nan pa'aanon da'yun ha'on hitun bobleyu ta miye ayuh nadan boble an aggeyu innila ya ta'on on handidan a'ammodyu ya aggeda innila dadiyen boble mu adi da'yu hom'on i ha'on. Ta hidiy pangipahdaanyun munhilbih nadan diosda ta ta'on di attog onyu iyal'algo ya ilablabi.

¹⁴ Ya alyon bon Apu Dios di, Mu madatngan han algo an nadan tatagu ya mahukkatan moy ibagadah nan punsapataanda an adida mo alyon hi, Isapatami hinan Dios an nangawit hinadan a'ammodmi an tinanud Israel hi ad Egypt. ¹⁵ Te

hay punsapatada mo ya nan pangiyanamuta' i didan tinanud Israel hinan niyayanda hi udum an bobleh huddo'na. Te pa'anamuto' didah nan numboblayanda an indat'u tuwali i handidan a'ammodda.

¹⁶ Mu nomnomnomonyu an honago' di dakol an tatagu an paddungnay e manilapya ta eda puntabukul dida an tinanud Israel. Ya paddungna boy e manganup ta eda pun'anup dida hinadan billid ya lingab an eda nipa"ayan. ¹⁷ Te ha"on an Dios ya tigtiggo' an namin nadan pangiyee"eda ya nadan pumbahbahulanda. Ya adi mabalin an ipa"ayana' i dida. ¹⁸ Ta hiya nan dubliyo' di pundusa' i dida an gapuh bahulda. Te nunhigla ahan di nanadagda ituwen boble'. Te pinnudah nadan nunhiglan umipabungot i ha"on an inyamman dios di udum an boble.

Hay Dasal Bon Jeremiah

¹⁹ Ot mundasala' an hi Jeremiah an alyo' di, He"a Apu Dios an mangih'ihwang i ha"on ya alpuwan di bikah'u hinan punligata' ya hanat nadan tatagun malpuh abobboble ya lo'tat ya umalida ta alyondan he"ay, Ma"i ha udum hi impaboltan nadan a'ammodmi an ammuna nan ma"i ha hilbinan dios an inyamman di tagu. ²⁰ Mu undan ihya mabalin ta hay taguy mangiyammah diosda?

²¹ Ya alyon Apu Dios di, Hiya nimpe nan ipali'na' i da'yu nan ongal an abalina'. Ta wan innilaonyu mohpe an ha"on hi Apu Dios.

17

Hay Bahul Ya Dusan Nadan I Judah

¹ Alyon bon Apu Dios di, Nadan adi maphod an pangatyu an i Judah ya ay limmamut hi nomno-myua amod on dadiyey atonyu. Ya dadiye boy ay nitudo' hinadan duggun nan punggobhanyuh mi'nong. ² Ta ta'on on nadan imbabaleyu ya innilada an nadan ugganyu panginongan ya nan pusti an mangita'dog i Aserah* hi awadan di mun'ahagabong an kayiw hinadan nabillid. ³ Ta hiya nan idat'uh nadan binuhulyu nadan pundayawanyu ya an namin di kinadangyanyu ya ta'on on nadan nabillid hi bobleyu an gapuh nan pumbahbahulanyun himpamoble. ⁴ Ya iye da'yuh nadan binuhulyuh bobleda an aggeyu innila ta munhilbi ayun dida. Ta taynanyu tun bobleyu an indat'un da'yu. Te nunhiglay bungot'un da'yu an ay apuy an nanongnan dumaladalang.

⁵ Ta dusao' nadan tatagun adi mangun'unud i ha'on an Dios an hay pundinolanda ya nan abalanan di tagu. Ha'on an Dios di mangalin tuwe. ⁶ Ta mipaddungdah nadan kakaykayyiw an nitanom hinan nadpal an luta ta hiya nan ma'id ha namnamaondah pumhodandah udum hi algo. ⁷ Mu nadan tatagun ha'on an Dios di pangidinlanda ya diday wagaha'. ⁸ Ta hay ipaddunganda ya nadan kayiw an nitanom hinan da'ging di wa"el an dimmatong di lamutdah

* **17:2** 17:2 Hi Aserah ya hiya nan babain dios nadan i Kanaan an mangdat hi ahlaganda ya pumhodan di itanomda.

nan liting. Ta hiya nan ta'on on umugoh atnay bulan ya nanongnan munlangtay tubuda ya bumungadah nan timpun di bumungaanda.

⁹ Mu hay tagu ya nahalatom di nomnomna ta hiya nan huma'ul ta naligat an ma'awatan di a'atna te ningamut an adi maphod di nomnomna. ¹⁰ Mu ha'on an Dios ya innila' di nomnom di tatagu ya an namin di at'attonda. Ta hiya nan hay idat'uh gunggunan di hinohha ya nan miyunnudan hinan pangatna. ¹¹ Ot nadan tatagun kimmadangyan an gapuh kuluk ya umatdah nan hamutin inobobana nan bokona itlug. Mu hay umudi ya mama'id hidiyen kinadangyanda. Ta ahida innilaon an ma'id ha nomnomda.

¹² Ot alyo' an hi Jeremiah di, Hituwe an Templo an pundayawanmi di mangipatigoh nan na'abbaktu an pun'ap'apuwam an nihipun tuwalih din hopapna.

¹³ Ot he"a Apu Dios di namnamaonmi hi bumoddang i da'mi an tinanud Israel. Ta an namin nadan man'ug i he"a ya nunhiglay ibabainanda. Ya nadan adi mangun'unud i he"a ya paddungnay nitudo' di ngadandah nan hupu' ta matala'da. Te din'ug da'a an Dios an alpuwan di itaguwan. ¹⁴ Ot dawato' an ipaphoda' bahan i he"a Apu Dios te he"a ya abuh han mabalin hi managun ha'on. Ya he"a ya ammunay daydayawo'. ¹⁵ Mu nunhiglay ngohen nadan tatagu an alyondan ha'on di, Daan bohna nan analyom hi imbagan Apu Dios hi ma'at? Ot ten agge ot na'at. ¹⁶ Mu ta'on on athidi ya ha'on an mumpapto' hinadan tatagum ya agge' tinaynan

nan tamu'. Ya innilam ot agge' attog dinawat di em panadagan i dida. Te nan imbagam i ha'on di hiyay impa'innila'.

¹⁷ Ot hanat adiya' bahan taynan. Te he"ay pundinola' hi mangihwang i ha'on hi'on madatngan nan adadaganmi. ¹⁸ Ya tigom bahan ta nadan mamalpaligat i ha'on di patakutom ya bainom ta bokon ha'on. Ot diday dadagom ta mipa'annung i dida nan itakutdan ma'at.

Hay Pungngilinan Hinan Habadun Tungo

¹⁹ Indani ya alyon Apu Dios i ha'on di, Ume'ah nan geyt an hogpan ya lumah'unan nadan patul hi ad Judah ta e'a tuma'dog hidi. Ya ahi'a immeh nadan udum an geyt di ad Jerusalem ²⁰ ta padanom hinadan patul hi ad Judah ya an namin nadan tatagu an akhupam hidi. ²¹ Ta alyom di hituwey alyon Apu Dios an alyona di, Pohdonyu'e an maphod di pi'taguwanyu ya mahapul an tigonyu ta adi ayu mangdon hi kalgah nan Habadun tungo hi pangi'wanyu nadan geyt hi ad Jerusalem. ²² Ya ma"i'd ha ilah'unyuh kalgah nan baleyu ya ma"i'd ha e muntamu ta ngilinonyuh diyen algo. Te hituwey tugun'u tuwalih din a'ammodyu ²³ mu aggeda inunud. Te mungngoheda an adida ahan pohdon an matudduwan.

²⁴ Mu un'unudona"e i da'yu ta adi ayu mangdon hi kalga hi hunggopanyu hinadan geyt hi ad Jerusalem hinan Habadun tungo ta ngilinonyu nimpeh diyen algo an adi ayu muntamu ²⁵ ya minaynayun an malinggop di pun'ap'apuwana nadan patulyun tinanud David

hitun ad Jerusalem. Ta nanongnan mungkak-abayuda ya mungkakalesada nadan patulyu ya nadan ap'apu an munhilbi i dida ya da'yun tatagu an munlinnah'un hinadan geyt hitun ad Jerusalem. Ta nanongnan mamapnuh tatagu tun bobleyu. ²⁶ Te umaliday tatagu an malpuh abobbobleh ad Judah ya ad Benjamin ya nadan nun'ihaggon hitun ad Jerusalem. Ya mi'yalida bo nadan tatagun numpunhituh nadan pu'un di billid hi nangappit hi alimuhan di algo ya hinan negeb ya hinan nun'abillid an boble. Ta pun'iyalidah nan Templo' di maghob an mi'nong ya insenso ya makan an idawatda ya nadan udum an idawatda hi punhanaanda i ha'on an Dios. ²⁷ Mu gahin nimpey un'unudona' ta ngilinyu nan Habadun tungo. Ta adi ayu mangdon hi kalga hinan pangi'wanyu hinadan geyt hitun ad Jerusalem i diyen algo. Te ibahhoyu'e ya pu'ula' tun ad Jerusalem ta ingganah maghob an namin an ta'on on nadan binattun aladna. Ya ma'id ha mabalin hi mangdop i diyen apuy.

18

Hay Ipa'innilan Nan Mangapyah Banga

¹ Indani ya alyon bon Apu Dios i ha'on an hi Jeremiah di, ² Ume'ah balen nan mangapyah banga ta waday ipa'innila' i he"ahdi.

³ Ot hidiyey ato'. Ta hidin immeya' ya tinigo' hidiyen mangapyah banga ⁴ an wa'et adina pohdon di a'at nan inyammana on pina"ihna ta ipidwana bon iyamma.

⁵ Ya alyon Apu Dios i ha'on di, ⁶ Ha'on an Dios ya waday abalina' an mangat i da'yu hinan pinhod'u an umat hinan aton nan mangapyah banga. Te nan pito' an ma'apyah banga ya ukod nan mangiyamma hinan pohdonan pangiyammaan ot atbohdi i ha'on an ukoda' hinan pinhod'un aton i da'yun tinanud Israel. ⁷ Te imbaga'e an dadago' di oha an boble ya dadago'. ⁸ Mu wa'e ta muntutuyu nadan tataguhdi ta idinongda nadan adi maphod an ato'atonda ya adi'inaynayun an aton nan ninomnom'un pundadag i dida.

⁹ Ya atbohdi ta'on hi imbaga' an wagaha' di ohan boble ta umongal di abalinan nadan tataguhdi ta mapemananda ¹⁰ mu indani ya indinongdan mangun'unud i ha'on ta nadan adi maphod di ato'atonda ot mabalin an adi' aton nan imbaga' an wagaha' dida. ¹¹ Ot hiya nan honagon da'a Jeremiah ta em padanan hinadan i Judah ta alyom di, Hituwey imbagan Apu Dios hi ibaga' i da'yu an alyonay, Nomnomnomonyu an dadagon da'yu i ha'on hi'on adiyu idinong nadan adi maphod an ato'atonyu. ¹² Mu innila' an hay pambal damdaman nadan tatagu ya alyonday, Duminong'a ot te ninomnommi damdama an nan pohdonmiy atonmi an ta'on on bahul.

¹³ Ta hiya nan alyon Apu Dios di, Hinaen bahulyun i Israel ya nunhigla ahan. Te undan waha ugganyu donglon i ha'athinah ma'ma'at hi udum an boble? ¹⁴ Nadan billid an nungngadan hi Lebanon ya ma'id ha e nama'idan nadan immuktul hidi an dalallu. Ya athidi boh nan matuning an liting hinadan wa"el nan billid hi

ad Hermon an ma'id ha eda natdu'an. ¹⁵ Ta hiya nan waday dinol i dadiyen wa'el. Mu adi athidih nadan tatagu' te lininglinga' i dida ta nadan ma'id ha hilbinan inyamman di taguy nangidawadawatandah nadan maghob an insenso. Ta paddungnay tinaynanda nan nahamad ya maphod an awon ta nan pitoppito' an nipaddungan nan pumbahbahulan di inunu'unudda. ¹⁶ Ta hiya nan madadag hituwen bobleda. Ta an naminday mala"uh ya masda'awdah nan ma'at te namaag ya ma'id ha munwannawannat hi tagu.

¹⁷ Te hitun umaliyan nadan mangubat i da'yu ya pun'iye'e da'yun dida ta umat ayuh nadan hupu' an pun'iyaddib di puwo'. Ya hitun a'atan nae ya adi da'yu hanguton i ha'on.

Hay Pohdon Nadan Tatagun Aton I Jeremiah

¹⁸ Indani ya alyon di udum hinadan tataguy, Munnomnom ta'uh aton ta'un mangipadinong i Jeremiah. Ta'omman ot wahnada nadan padi ya propeta ya nadan nun'anomnoman an muntud-dun dita'u. Ot nomnomon ta'u ha ipabahul ta'u i hiya ta adi ta'u donglon nan ibagabagana.

¹⁹ Ta ha'on an hi Jeremiah ya nundasala' ot alyo' di, Boddangana' bahan Apu Dios te donglom'e nadan adi ahan maphod an ipabahulda i ha'on. ²⁰ Te undan mabalin ta nan maphod an ato' i dida ya hay ipabangngaddan ha'on ya hanan adi maphod? Mu ta'on on athidi ya nungka"utda damdamah bitu ta agaha'. Mu he"a ya innilam an ha'on di uggan mumpahpahmo' ta wan adim dadagon dida an gapuh bahulda.

21 Ot ad uwani ya dawato' an hanat mawaday bitil ta ma'aganganday imbabaleda onu matedah gubat nadan mumpangilog an linala'i. Ya mabaludda nadan binabain a'ahawada. Ya mun'a'ateday a'ammodda an gapuh nalot an dogoh. 22 Ya hanat pa'ibagom an ipa'aliy mangubat i dida ta ahi madngol di ahikokogah babaleda. Te nungka"utdah pumbitudan ha"on hinan awo'. 23 He"a Apu Dios ya innilam nan nunhahapitan-dan patayona'. Ot hanat adim pakawanon dida ta onmuot dusaon dida ta ipali'nam di bungotmu i dida an gapuh nan bahulda.

19

Hay Ipa'innilan Nan Pito' An Dunug

1 Indani ya alyon Apu Dios i ha"on di, Eka gumattang i ha dunug. Ya in'uyugmu dohah nadan mangipangpanguluh nadan tatagu ya nadan padi 2 ta ume ayuh nan nundotal an nungngadan hi Ben-Hinnom an nihaggon hinan geyt an nungngadan hi nagudun banga. Ta imme ayu'ehdi ya impa'innilam hituwen ibaga' i he"a. 3 Ta alyom di, Da'yun patul ya da'yun tataguh ad Jerusalem, donglonyuh tuwen hapit Apu Dios an hiya nan ongal di abalinana an Dios an dayawon ta'un tinanud Israel an alyonay, Ipa'ali' di manadag ituwen boble. Ta hitun a'atana ya an naminday mangngol ya nunhiglan masda'awda. 4 Manu'e hi athinay ma'at ya inwalongyun i Judah an mundayaw i ha"on. Ot pumbalinonyuh tuwen boble hi pundayawanyuh nadan dios di udum an boble. Ot idawadawatyuy maghob

an mi'nong i dadiyen dios an aggeyu in'innila. Ya ta'on on nadan a'ammodyu ya papatulyu handi hitun ad Judah ya aggeda innila dadiyen dios. Ya dakol bo udot di pinatepateda an ma'id ha bahulda ituwen boble. ⁵ Ot bohwa-tonda bo nadan pundayawanda i Baal ta hidiy nangipu'ulandah nadan imbabaledan linala'i an ini'nongdan hiya. Mu ha'on ya ma'id ha athina hi e' imbagah atonda onu ha e nipanomnom i ha'on hi ipa'at'u i dida. ⁶ Ta hiya nan lo'tat ya hituwen ma'alih Topet onu nan nundotal an nungngadan hi Ben-Hinnom ya mahukkatan moy ngadana hi Nundotal An Pamatayan Hi Tatagu. ⁷ Te pa'ihon nan ninomnom nadan i Jerusalem ya an namindan i Judah an atondan e mi'gubat. Ta diday ipapate' hinadan binuhuldan umalin mangubat i dida. Ya impa'an'uy adoldah nadan hamuti ya animal an malpuh nan muyung. ⁸ Ta nan bobleh ad Jerusalem ya nunhiglay adadagana ta punhimpipihulan di tatagu. Ya an namin di mala"uh ya mano"oldah takutda i diyen ma'at. ⁹ Te li"ubon nadan binuhulyu ta ingganah mapuh an namin di makan hitun bobleyu. Ta gapuh nan nunnaud an inagangyu ya anonyuy ibbayu ya i'imbabaleyu.

¹⁰ Ya alyon bon Apu Dios di, Nalpah'e an imbagam i didah nae ya ginudum nan dunug ta tigon nadan in'uyugmu. ¹¹ Ya alyom di, Hi Apu Dios an ongal di abalinana ya alyonay dadagongan namin hi ad Judah ta umat hi nadadagan naen dunug an adi mo mabalin hi mipaphod. Ya hituh tun ad Topet di pangilubu'andah nadan mun'a'ate ta ingganah mapnu ta ma'id mo ha

pangilubu'an hinadan udum an mun'a'ate. ¹² Ta pumbalinona hi lubu' hi ad Jerusalem ta umat hi ad Topet. ¹³ Ta mapnuh nate nadan balehdi ya ta'on on nadan balen nadan napalpalog an patul hi ad Judah. Ot ma'at datuwe an gapu ta nadan tatagu ya nadan patulda ya numbali-nonda nadan nundotal an atop di babaleda hi punggobhandah insenso ta pundayawdah nadan bittuwon an diosda. Ya hidi boy pangidawatan-dah bayah ta pundayawdah nadan dios di udum an boble.

Hay Imbagan Jeremiah Hinadan Tataguh Nan Lita"angan Di Templo

¹⁴ Ta on nalpah an imbaga' hidiyeh ad Topet ot umeya' hinan lita"angan nan Templo. Ta timma'doga' hidi ot alyo' hinadan tatagu di, ¹⁵ Donglonyuh tuwen imbagan nan ongal di abalinanan Dios an dayawon ta'un tinanud Israel. Handi ya impa'innilanan dita'u an alyonay dadagona tun boble ta'u ya nadan nun'ihaggon an boble. Mu mungngohe ayun adiyu pohdon an donglon. Ta ad uwani ya ipa'annungna moh diyen imbagana.

20

Hay Namaludan Pasur I Jeremiah

¹ Hay ap'apun di mumpapto' hinan Templon Apu Dios ya nan padi an hi Pasur an imbabalen Immer. Ya hidin dingngolna dadiyen imbaga' ² ot ipahuplita' i hiya. Ot bangkilingana' hidih nan way nabaktun geyt an nungngadan hi Benjamin hidih nan Templon Apu Dios.

³ Ta hidin nabiggat ot ahiya' ipalubus i Pasur. Ot alyo' i hiyay, Imbagan Apu Dios an bokon mo he"a hi Pasur ta hay ngadanmu mo ya hi Tagun Tumattakut. ⁴ Te alyon Apu Dios di, Lo'tat ya nunhiglay takutmuh nan ma'at ya atbohdi nadan ibbam. Te ahim tigon di pamatayan di binuhulyu i didah tun punggugubatanda. Te ipa'abak da'yun i Judah hinan patul hi ad Babilon ya nadan tindaluna. Ta pumpateday udum i da'yu ya nada'en mabati ya iyedah ad Babilon. ⁵ Ya nun'aladan namin nadan kinadangyanyu ya an namin nadan nun'abalol hitun bobleyu ya ta'on on nadan balitu' an inamung nadan patul hi ad Judah ta iyedah ad Babilon. ⁶ Ya ta'on on he"a Pasur ya nan pamilyam ya an namin nadan ibbam ya miye ayuh ad Babilon ta hidiy atayanyu ya ilubu'anyu. Te layah nan imbagam i dida an inalim hi nalpun ha"on an Dios mu bokon ha"on di nalpuwana.

Hay Nunliliyan Bon Jeremiah I Apu Dios

⁷ Ot munliliya' bo i Apu Dios an alyo' di, Apu Dios, inhapitana' i he"a ta numbalina' hi propeta. Ya gapu ta ongal di abalinam mu ha"on ot abuluto'. Ta teen ad uwani ya nunnaud di ngohen di tatagun ha"on an pun'ipadngolana'. ⁸ Te an namin nadan imbagam an ipa'innila' hinadan tatagu ya hay eda adadagan onu atayan. Ta hiya nan palpaligatona' ya pumba'baina' i dida. ⁹ Hinuddum ya alyo' hi adol'u di, Idinong'u mon mangipa'innilah nan ibagam i ha"on. Mu nan hapitmu ya ay mundalang an apuy ta adi

mabalin hi ipa'e'. ¹⁰ Ya dingngol'un ingayn-gayudungud nadan tatagun alyunday, Wahna bo nayyah manattatakut. Udulnay ibaga ta'uh nadan ap'apun munhilbih nan patul ta padinongdan e humapihapit.

Ya ta'on on nadan ibba' ya hay ibahhawa' di titiggonda ta way atondan mamalpaligat i ha'on. ¹¹ Mu he"a Apu Dios di nanongna hi pun'ibba' an paddungnay tindalun ongal di abalinana. Ot adi mabalin hi abakona' hinadan humihiwon ha'on te diday mibabain. Ya hidiyen ibabainanda ya adi malingling hi inggana.

¹² Ot he"a Apu Dios an ongal di abalinana ya nipto' di atom an mangipanuh hi tatagu. Te innilam nadan nipto' di pangatda. Ya tigom nan wadah nomnom di ohan tagu. Ot he"ay ukod an mangiballoh hinadan at'aton nadan humihiwon ha'on te he"ay pangidinla' hitun nitaguwa'.

¹³ Ot ikanta' di pundayaw'un he"a Apu Dios. Te he"ay nangihwang i ha'on hinadan adi ahan maphod an pangat nadan tatagu an mamalpaligat i ha'on.

¹⁴ Udu'dulnay aggeya' ot udot niyayyam.

Ta aggeya' inyayyam i ina i diyen algo an niyayyama'.

¹⁵ Ya udu'dulnay ma'id hidiyen tagun nangipa'innila i ama an lala'i nan niyayyam an imbabalena.

¹⁶ Ot udu'dulnay madadag hidiyen tagu ta umat hinadan o"ongal an boblen dinadagmu Apu Dios an aggem inayyuwan.

Ta donglonay mungkogah nan mawi"it ya tukuk di tindalun gumubat hinan tongan di algo.

17 Te tanganu nin tuwali ona' agge pinaten hiya hidin awada' hi putun ina ta aggeya' ot eh'a niyayyam.

Ta wan hay putun ina di ninayun hi nilubu'a'.

18 Ot tanganu nin tuwali ona' niyayyam?

On wanin an alyonaon ta tigo' di nunnaud an punligatan ya ta wan li'nao' nan nunhiglan pama'bainda i ha'on hi ingganah ataya'.

21

Hay Agge Nangiyabulutan Apu Dios Hinan Imbagan Sedekiah

1 Himmapi hi Apu Dios i ha'on an hi Jeremiah hidin hinnag nan patul an hi Sedekiah da Pasur an imbabalen Malkijah ya nan padin hi Sepaniah an imbabalen Maaseyah ta umalidan mi'hapit i ha'on. Ta immalida ot alyonday, 2 Mahmaham di anuy pohdon Apu Dios hi ma'at te umman inhipun nan patul hi ad Babilon an hi Nebukadnesar an mangubat i dita'u. Ta alina ni' ya boddangan dita'un Apu Dios an umat handi ta mangat hi nakaskasda'aw ya impa'anahtu da Nebukadnesar ya nadan tindaluna.

3 Ot alyo' i diday, Ume ayu i Sedekiah ya inaliyu i hiya 4 an hay imbagan Apu Dios an dayawon ta'un tinanud Israel ya alyonay, Pumbalino' hi ma'id ha hilbin nadan almasyu an pangubatyu nan patul hi ad Babilon ya nadan tindaluna an nunli"ub ituwen boble. Ot danaen binuhulyu ya paghopo' damdama didah tun bobleyu. 5 Ta ha'on an ongal di abalinana an Dios di umlot an mangubat i da'yu te nunhiglay bungot'un da'yu.

6 Ya ipa'ali' boy nalot an dogoh ta mun'a'ate nadan tatagu ya animal an wada ituwen boble.

7 Ya hay ma'at hinan patulyuhtu hi ad Judah an hi Sedekiah ya nadan ap'apun munhilbin hiya ya nadan tatagun adi mi'yateh nan nalot an dogoh ya nan mihwang hi gubat ya bitil ya ipa'ala' dida hinan patul hi ad Babilon an hi Nebukadnesar ya nadan ibbanan binuhulyu an namhod an mamaten da'yu. Ta pumpatena dida an ma'id ha hom'ona.

8 Ya alyon bon Apu Dios i ha'on di, Ibagam hinadan tatagu ta nomnomnomonda hi'on pinhodan mate onu pinhodan mi'tagu. 9 Te an namin nadan munnanong an umohnong hi ad Jerusalem ya mateda nimpeh gubat onu bitil onu hinan nalot an dogoh. Mu nada'e an mumpada"ul hinadan i Babilon an mangubat i da'yu ya adida mate. 10 Te ha'on an Dios ya dadago' hi ad Jerusalem. Ta ipa'abak da'yuh nan patul hi ad Babilon ya pinu'ulanan namin hituwen boble ta mumbalin hi dapul.

Hay Imbagan Apu Dios Hinan Patul Hi Ad Judah

11 Alyon bon Apu Dios i ha'on di, Ibagam hinadan tinanud di patul hi ad Judah ta donglon-dah tuwen alyo' i dida 12 an tinanud David. Alyo' di, Tigonyu ta nipto' di atonyun mangipanuh hinadan tataguh abigabigat. Ta boddanganyu nadan paligaton di udum an tatagu ya nadan pulhonday gina'uda. Ta nan nipto' di atonyu te ibahhoyu'e ta nan adi ahan maphod di atonyu ya umannung an pabungotona' ta paddungnay

bimmikah an apuy di bungot'u an ma"id ha mabalin hi mangdop.

¹³ Ot nomnomonyun da'yu an numpunhitu hitun nabillid ya mabatu an ad Jerusalem te alyonyu eh'a di, Undan nganne ihyay mabalin hi manggop hitun boblemi ta gubaton da'mi?

¹⁴ Mu ha"on an Dios di mundusa i da'yu an miyunnudan hinadan ato'atonyu. Ot pu'ula' nan balen di patulyu ta maghob an namin di wahtuh ad Jerusalem.

22

Hay Imbagan Apu Dios Hi Aton Nan Patul

¹ Indani ya alyon bon Apu Dios i ha"on di, Ume'ah nan patul hi ad Judah ta alyom di, ² He"an patul hitun ad Judah an tinanud David ya hanat donglom hituwen imbagan Apu Dios ya ta'on on da'yun ap'apun munhilbih nan patul ya da'yun namin an tatagu. ³ Te mahapul an nan nipto' di atonyu. Ta boddanganyu nadan mapalpaligat an pinlohday gina'uda. Ya impapto'yu nadan ni'iboble i da'yu ya nadan nun'apuhig ya nadan nun'abalu ta adiyu paligaton dida ta ma"id ha mipapate hinadan ma"id ha bahulna ituwe an boble. ⁴ Ot unudonyu'e datuwen ibaga' i da'yu ya minaynayun an waday mumpatul hitun ad Judah an malpuh nan tinanud David. Ta malinggop ayu an numpunhitu ituwen numboblayanyu ya minaynayun an adi madadag tun palasyu ya nadan geyt ya nadan kalesa ya kabayu an iluganan di patulyu ya nadan ap'apun munhilbi i hiya. ⁵ Mu adiyu'e unudon datuwen

ibaga' ya ibaga' tee i da'yu an hituwen palasyu ya umannung an madadag.

Hay Ma'at Hinan Palasyu

⁶ Ya alyon bon Apu Dios di, Nan amaphod nan palasyu hi ad Judah ya umat hinan amaphod nan bobleh ad Gilead ya nadan nun'atagen billid an nungngadan hi Lebanon. Mu lo'tat ya dadago' ta umat hinan agge naboblayan an ma"i'd ha munhituhdi. ⁷ Te ipa'ali' di tatagu an manadag hinan palasyu an way ohaon inodnanay lumintana ta pumptonda nadan dinangal an sedar ya nun'itopaldah nan apuy ta maghobda. ⁸ Ta nadan tatagun malpuh udum hi boble an mala"uh ya munhimbabaggaandan alyonday, Tanganu nin on dinadag Apu Dios hituwen ongal di abalinanan boble? ⁹ Ya tobalon di udum an alyonday, Athituy na'at te aggeda inunud din inabulutdan tugun Apu Dios i dida. Ta hay dinayawda ya nunhilbiyanda ya bokon nan Dios an dayawon di tinanud Israel te nadan dios di udum an tatagu.

¹⁰ Ot alyo' an hi Jeremiah di, Ibaga' i da'yun ibba' an i Judah ta adiyu kogaan nan naten patul ta'u ya adi ayu umukayungan. Mu hay kogaanyu ya nan patul ta'un niyeh udum an boble. Te mihipun hi ad uwani ya adi mo mumbangngad hitu. ¹¹ Te hay alyon Apu Dios hi ma'at i Sallum* an imbabalen Josiah an nihukkat i amanan patul hi ad Judah ya miyeh udum hi boble an adi mo mibangngad hitu. ¹² Te mateh nan boblen ibaludana ta adina mo tigon di boblena.

* **22:11** 22:11 Hi Sallum ya hiya nan hi Joahas.

Hay A'at Jehoyakim

¹³ Ya alyon bon Apu Dios di, Mahmo' nan tagun agge nipto' di atonan mangiyammah palasyuna an duway gladuna bo udot ta pilitonay tataguh numboblayanan muntamu mu adina idat di bo'laonda. ¹⁴ Te hay ninomnomna ya alyonay, Mangapyaa' hi ongal an palasyu ta hinan mi'adwah gladu ya o'ngal nadan kuwartuna. Ya atbohadin o'ngal nadan tawana ya sedar an kayiw di miyamma hi dallomna an mapintolan hi mumbolah.

¹⁵ Ya alyon bon Apu Dios di, Hay ibagam hinan patul ya alyom di, Bokon nan maphod an palasyu di lummu apemanam an patul. Daan mo ta hi amam an hi Josiah di pangiyunnudam? Te hiya ya nipto' di nangatnah tatagu ta hiya nan wadan namin di mahapulna ya maphod di na'na'at hidin numpatulana. ¹⁶ Te binoddangana nadan nun'awotwot an mahapulday boddang. Ta hiya nan maphod boy na'na'at i hiya ya ta'on on hitun ad Judah. Ot athinay a'at nan tagun nanginnilan ha'on.

¹⁷ Mu he"a ya nat'on te hay pohdom ahan ya hay bagiyom an ta'on on kuluk di pangatmu. Ya ta'on on mipapateday tatagun ma"i'd ha bahulda. Ya attaom an palpaligaton di udum an tatagu.

¹⁸ Ta hiya nan imbaga' an hay ma'at i he"a Jehoyakim an imbabalen Josiah ya adi da'a kogaan hi tataguh tun atayam.

Ya ma"i'd ni'mo ha ahi mangali hi, Ayayyu' attog hi ibbami onu ayayyu' attog nan ap'apumi ya nan amaphod di numpatulana. ¹⁹ Ya hay

ilubu'am ya umat'a hinan naten dongki an na-maag ya ginuyudda ya eda intopal hi bahhel nan binattun alad di ad Jerusalem.

²⁰ Ya da'yun tatagu ya ta'on hi tumikid ayuh nadan billid an nungngadan hi Lebanon ta e ayu tumukutukuk hidi ta madngol hi ad Basan onu hi ad Abarim mu ma"idda damdama nadan ug-ganyu pumpaboddangan te nun'a'atedan namin.

²¹ Te ningamut tuwali an adiya' donglon i da'yu te hidin pinumhod ayu ta malinggop ayuh tun bobleyu ya pinadana' tuwali mo i da'yu. Mu ta'on ot at'ayuhna tuwali an nihipun hi a'ungayu ya aggeya' inun'unud.

²² Ta hiya mo nan paddungnay iye"en di puwo' an namin nadan ap'apuyun mangipangpangulu i da'yu hi udum hi boble. Ya ta'on on nadan ug-ganyu pumpaboddangan ya miyeda damdamah udum hi boble. Ot ma"id ha bahhona an mibabain ya mipada"ul ayu an gapuh nadan adi ahan maphod an pangatyu.

²³ Ot da'yun nunhituh nan mapmaphod an palasyu hi ad Jerusalem an nadingding hi maphod an kayiw an sedar ya manuh ad uwani te malinggop ayu. Mu nunnaud di ahiyu kum-gaan hitun dumatngan diyen punholholtapanyu te umat hi dogoh di mun'ayyam.

Hay Nibagan Ma'at I Jehoyakin

²⁴ Hay imbagan Apu Dios i Jehoyakin an imba-balen Jehoyakin ya alyonay, Ha"on an Dios ya inganuy da'a Jehoyakin an ta'on on pinili da'an patul an paddungnay singsing an inhu'lub'uh winawwan'u mu aanon da'a damdaman ha"on.

²⁵ Ta idat da'ah nan binuhulmun hi Nebukadne-sar an takutam ya nadan tindalunan naminhod an mamaten he"a. ²⁶ Ya iyabulut'u an da'yun inam ya miye ayuh nat'on an boble ta hidiy ibaludanyu ya atayanyu. ²⁷ Ta ta'on on pohdonyu ahan an mumbanggad hitu ya adi mabalin.

²⁸ Ot alyo' an hi Jeremiah di, Undan hituwen hi Jehoyakin ya umat hinan pito' an bangan napa"ih ta ma"i'd mo ha naminhod i hiya? Ta miyeh nan boblen aggena in'innila ya ta'on on nadan imbabalena.

²⁹ Ot da'yun i'ibba an i Judah ya daan mo tuwali ta donglon ta'u nan ibagan Apu Dios i dita'u. ³⁰ Te alyona di, Aanonyuh nan libluy ngadan nadan imbabalen Jehoyakin ta ay ma"i'd ha imbabalena te ma"i'd ha maphod hi niyatana. Ya ma"i'd hinadan imbabalena ha pumhod di nitaguwana ya ma"i'd ha mumpatul i dida hitun ad Judah. Ha"on an Dios di mangalin tuwe.

23

Nan Maphod An Hapang

¹ Alyon bon Apu Dios di, Mahmo' ayun ma'alih ap'apun nadan tatagu' te alyon on da'yuy mumpapto' hinadan ay kalnero ya onnot on da'yuy manadag ya mangiwakat i dida. ² Ta hiya nan ha"on an Dios an dayawonyun tinanud Israel ya alyo' i da'yun ap'apu an nangiwayat hinadan tatagu' hi udum hi boble an dusaon da'yu an gapuh nadan adi maphod an inatyun dida te aggeyu impapto' dida.

³ Mu ta'on on athidi an wadadah nadan boble an niyayanda ya amungo' nadan mabatin tatagu'

ta pa'anamuto' dida. Ta munholagda ta dumakolda. ⁴ Ya ha"on di mamto' hi mumpapto' i dida. Ta adida mo aya tumattakut ya ma"id ha ta'on on ohah matala' i dida.

⁵ Ot udum nimpeh algo ya pot'o' han mumpatul an tinanud David an hay i'aligana ya nan nahamad an Hapang. Te hidiyen mumpatul ya nipto' di pangatna ta nahamad di atonan mangipapto' hinadan tataguna. ⁶ Ya hay pungngadanda i hiya ya hi Pundinolan An Ap'apu te hitun pumpatulana ya mihwang ayu ya luminggop ayu an i Judah ya i Israel.

⁷ Ya hitun a'atana ya mahukkatan di aton nadan tatagu an munsapata te adida mo alyon hi isapatadan ha"on an Dios an nangawit hinadan a'ammoddan tinanud Israel hi ad Egypt. ⁸ Te hay alyonda mo ya isapatadan ha"on an Dios an bimmoddang i dida hi immanamutanda an tinanud Israel an nalpu hinadan bobleh nangappit hi huddo'na ya nadan udum an boblen niyayanda. Te lo'tat ya pa'anamuto' nimpe dida hinan numboblayanda an indat'u tuwalih din a'ammodda.

Hay A'at Nadan Mumpunlayah An Propeta

⁹ Ha"on an hi Jeremiah ya alyo' di, Nunhiglan mahkit di nomnom'u ya gumayonggonga' hi takut'u an gapuh nadan ato'aton nadan mumpunlayah an propeta. Ta namaag ya aya' nabutong an gapuh nan imbagan Apu Dios an ma'at i dida. ¹⁰ Te datuwen propeta ya nunhiglan adi maphod di pangatda te nibahoy nangiyatandah nan abalinanda. Ya athidida bo

nadan tatagu an din'ugdah Apu Dios. Ta hiya nan paddungnay umukayungan tun boble ta'u te namaganan nadan pastu an gapuh nundusaan Apu Dios i dita'u.

¹¹ Ta hi Apu Dios ya alyonay, Numpapaddung nadan padi ya nadan propeta an adiya' nomnom-nomon i dida. Te ta'on on hinan Templo ya aton-day adi maphod. ¹² Ta hiya nan ha'on an Dios ya dusao' dida hi'on madatngan hidiyen adusaanda ta madadagda. Te paddungnay nipotto'da i ha munhihillong ya dangloddanglo an awon ta magahda ya nateda.

¹³ Ya ta'on on nadan propeta hi ad Samaria ya tinigo' nan umipabain ahan an numbahulanda. Te hay eda impa'in'innilah tatagu ya nan impa'innilan anun Baal. Ya diday nangipangpang-guluh nadan tatagu' hi ad Israel ta din'uga' i dida.

¹⁴ Mu inyal'alanay bahul nadan propeta an i Jerusalem. Te inluktapday ahawada ot inaynayundan munlayah. Ot boddanganda bo udot nadan mangmangngat hi adi maphod ta innaynayunda dadiyen pangatda ta ma'id ha muntutuyu. Ta hay panigo' i didan namin ya umat i handidan tataguh ad Sodom ya hi ad Gomorah. ¹⁵ Ta hiya nan ha'on an ongal di abalinanan Dios ya alyo' di, Nomnomnomonyu an paddungnay ipa'an'u i dida di mumpait an makan ta mapalpaligatda ya impa'inuma' dida hi guwade. Te nadan propeta hi ad Jerusalem ya diday gapunah nihinapan nadan dakol an adi maphod an ma'ma'at.

¹⁶ Ta hiya nan alyo' di, Adi ayu midngolan hinan ay umipadinol an ibagan danaen propeta

te nan ibagada ya nalpuh nomnomda an agge nalpun ha'on. ¹⁷ Te hay ibagabagan danaen propeta hinadan mungngohen ha'on ya alyonday, Adi ayu minomnoman ot hay imbagan Apu Dios ya luminggop ta'u. Ya nada'e an tatagu an adi maphod di ato'atonda ya alyondan diday, Ta'on aya ot ma'id ha adi maphod hi ma'at i da'yu.

¹⁸ Mu ha'on an Dios ya ibaga' i da'yu an ma'id ha oha i datuwen propeta hi immannung an nanginnilah nan wadah nomnom'u. Ya ma'id i dida ha naminhod an mangngol hinan ibaga'.

¹⁹ Mu nomnommonyu an ha'on an Dios ya nunhiglay bungot'uh nadan numbahul ta umat hinan mabikah an puwo' di ato' an manadag hinadan tatagu an adi maphod di pangatda.

²⁰ Ya adi namaag ya na'ubayah di bungot'u te ingganah on ato' an namin nan ninomnom'u. Ya ahiyu mohpe ma'awatan an namin datuwe.

²¹ Ot bokon ha'on di nannag i danaen propeta ya aggeya' himmapit i dida an ta'on on alyonday ha'on di nalpuwan nan ibagabagadah nadan tatagu. ²² Te onha immannung an nan hinapit'uy dingngolda ta hiyay imbagada ot wan inwalong nadan tatagu' nadan adi maphod an ato'atonda.

²³ Ha'on an Dios ya aggeya' nidawwi i da'yu. ²⁴ Ta hiya nan adi mabalin hi ipa'ayana' ta adi da'yu tigon. Te undan aggeyu innila an ta'on on idaanah ad lagud ya hitun luta ya wahdiya'. Ha'on an Dios di mangalin tuwe.

²⁵ Ya dingngol'u nan ibagabagan danaen propeta an alyonday wada anuy impatigo' onu

impa'inop'u i dida. Ta innaynayunda an himmapihapit hi layah hinadan tatagu'. ²⁶ Mu danaen ibagabagada ya nalpuh nan nakutikut an nomnomda. Ot anuud nin ya ahida idinong hinaen ato'atonda? ²⁷ Mu manu'e hi layah nan ibagabagada an ininopda ya alyonda on ta du'gona' hinadan tatagu' ta umat hi inat handidan a'ammodda an hay dinayawda ya hi Baal. ²⁸ Ot hanan waday ininopna ya hanat ibagana an hidiye ya ona ininop ya abuh an agge nalpun ha'on an Dios. Ya athidi boh nan immannung an propeta an ammuna nan nalpun ha'on di ipa'innilana. ²⁹ Hanan hapit'u ya umat hinan apuy an gobhonay lugit. Ya umat boh masu an guduwonay batu.

³⁰ Ta ha'on an Dios ya nunhiglay bungot'u hinadan mumpunlayah an propeta an mundongoldah ininop nadan ibbadan mumpunlayah an propeta on alyonday ha'on di nalpuwana. ³¹ Ya atbohadin nunhiglay bungot'uh nadan propeta an nan nalpuh nomnomday eda ibagabaga on alyonday ha'on an Dios di nalpuwana. ³² Ot nomnomnomonyu an nunhiglay bungot'u hinadan mumpunlayah an analyonday waday ininopda ta lummuh pumbahulan nadan tatagu'. Mu hay immannung ya agge' pinto' didah propeta ya agge' hinnag dida. Ta ma'id ha iboddangdah nadan tatagu. Ha'on an Dios di mangalin tuwe.

*Hay Imbagan Apu Dios Hi Ibagan Jeremiah
Hinadan Tatagu*

³³ Alyon bon Apu Dios i ha'on di, Wa'e ha tagu onu munlayah an propeta onu padi an mummahmah an alyonay, Nganney imbagan Apu Dios i he'ah inomnomam hi ad uwani? Ya alyom i diday, Da'yuy inomnoma'. Te alyon Apu Dios di iwalong da'yun hiya. ³⁴ Ya kumpulna bon tagu an ta'on on propeta onu padi an alyonay, Ma'liggatana' tayyah nan imbagan Apu Dios. Hidiyen tagun nangalih athidi ya dusao' an Dios an ta'on on nan familyana. ³⁵ Udu'dulna boy hay mahmahandah nadan ibbayun tatagu ya hi'on nganney imbaga' an Dios hi pohdondan innilaon. ³⁶ Ta idinongdan mangali hi ma'liggatanda hinadan imbaga'. Te hay mabalin an alyon hi na'alligat ya nan hapit di tagu ya abuh. Ta adida pumbalinon hi layah nan hapit'u an wadawada an Dios an ongal di abalinana an dayawonyun tinanud Israel. ³⁷ Unhaot wada'ey mahmahanyu hi ohan propeta ya alyonyu di, Nganney imbagan Apu Dios hi pohdonan innilaon ta'u? Bokon'e ya alyonyu di, Nganney imbagan Apu Dios? ³⁸ Mu wa'e ta tobalonda ta alyonday, Na'alligat hituwen imbagan Apu Dios. Ya alyonyu di, Nan imbagan Apu Dios i da'yu ya adiyu alyon hi na'alligat. ³⁹ Nomnomnomonyu an linglingon da'yu an i Jerusalem i ha'on an Dios. Ta ipiye da'yu hi udum hi boble ta midawwi ayun ha'on. Ya ingnganuy'u tun boble an indat'un da'yu ya i handidan a'ammodyu. ⁴⁰ Ta gapuh nan ibabainanyu ya pihulon da'yuh tatagu hi inggana.

24

Hay Nipatigan Han Duwan Bahket I Jeremiah

¹ Hidin nalpah an inyen nan patul hi ad Babilon an hi Nebukadnesar nadan binaluddan patul hi ad Judah an hi Jehoyakin an imbabalen Jehoyakim ya nadan ap'apun munhilbin hiya ya nadan nun'alala'ing hi nat'onat'on an tamu an umat hi mumpa'ot ya munlutuh balitu' hi ad Babilon ya wada han impatigon Apu Dios i ha'on an ay'u ininop. Ya anakkaya an tinigo' han duwan bahket an napnuh bungan di fig an nipabundah hinangngab nan Templo hi ad Jerusalem. ² Nan ohan bahket ya naha"adan hi maphod an hiyah nalum an bungan di fig. Mu nan mi'adwan bahket ya naha"adan hi nabulu' an bungan di fig.

³ Ya alyon Apu Dios i ha'on di, Nganneyy tinigom Jeremiah?

Ot alyo' di, Bungan di fig an mapmaphod di udum mu nabulu' di udum.

⁴ Ya imbagan Apu Dios an ipa'innila' ⁵ hinadan i Judah hituwe an alyonay, Hay ni'aligan nadan maphod an bungan di fig ya nadan i Judah an niyeh ad Babilon. ⁶ Te ipapto"u didahdi ta udum hi algo ya ibangngad'u dida ituwen boble. Ta paddungnay itanom'u didahtu ya impappapto"u dida an adi' dadagon ya adi' ba'guton dida. ⁷ Ya idat'uy pamhodda an manginnila i ha'on an Dios ta diday mibilang hi tatagu'. Te pohdondan ha'on ya abuh di daydayawonda ya punhilbiyanda an ma"id ha udum.

⁸ Mu hay alyon Apu Dios hi ni'aligan nadan nabulu' an bungan di fig ya nan patul hi ad Judah an hi Sedekiah ya nadan ap'apun munhilbin hiya ya nadan tataguna an nabatih ad Jerusalem ya nadan e ni'ibobleh ad Egypt. ⁹ Ta alyonay, Pali-gato' dida ta masda'awday tataguh abobboble hinan ma'at i dida. Ta ammunadah mapihul ya mangihngihilan ya mapalpaligat hinadan boblen pangiwakata' i dida. Ya usalon di udum an tatagu hidiyen ma'at i dida an pun'idutdah udum. ¹⁰ Ya impa'ali' di gubat ya bitil ya nalot an dogoh ta ingganah mama"iddah tun ad Judah an indat'uh din a'ammotta.

25

Hay E Iha"adan Nadan I Judah Hi Napituy Tawon Hi Udum An Boble

¹ Hidi tuwalin mi'apat di tawon hi numpatulan Jehoyakim an imbabalen Josiah hi ad Judah ya waday impa'innilan Apu Dios i ha"on an ma'at i da'mi an i Judah. Yaden hidiyen tawon di nanghipunan Nebukadnesar an mumpatul hi ad Babilon ta agge ni' immalin nangubat i da'min i Judah.

² Ot alyo' hinadan tataguh ad Judah di, ³ Ad uwani ya ume moh baintit tuluy (23) tawon hi nangibagabagaa' i da'yuh nadan impa'innilan Apu Dios i ha"on an nihipun hidin mi'apulut tuluy (13) tawon hi numpatulan Josiah an imbabalen Amon hitun ad Judah ta ingganah ad uwani. Mu ningamut an adiyu donglon.

⁴ Ya ta'on on hinnag Apu Dios nadan udum an propeta ta immalidan mangibagabaga i da'yuh

nan pohdona mu hiyah diyen adiyu donglon ya adiyu unudon nan ibagadan da'yu ⁵ an ta'on hi analyonda i da'yuy, Mahapul an iwalongyu nan adi maphod an pangatyu ta mabalin an nanongnan munhitu ayu ituwen boblen indat Apu Dios hinadan a'ammodityu hi inggana. ⁶ Te adina pohdon an dadagon da'yu. Ot hanat idinongyun mundayaw hinadan dios an iniphod di tagu ta adiyu pabungoton hi Apu Dios.

⁷ Mu aggeyu ahan inunud nadan propeta an onyuot innaynayun an nundayaw hinadan dios an inyammayu. Ta impabungotyuh Apu Dios ot dusaon da'yu ta hiya nan nunnaud di punholholtapanyu. ⁸ Ta hiya nan hi Apu Dios an ongal di abalinana ya alyonay, Gapu ta aggeyu inun'unud nadan imbagabaga' ⁹ ya pa'aliyo' an namin nadan nat'onat'on an tatagun nalpuh nangappit hi huddo'na ta gubaton da'yu. Ta ipangulun nan baal'un hi Nebukadnesar an patul hi ad Babilon. Ta dadagon da'yu ya nan bobleyu ya ta'on on nadan boblen nun'ihaggon i da'yu. Ta an naminday manigoh nan ma'at i da'yu ya tumakutda. Mu dildilahon da'yu damdaman dida. ¹⁰ Ot pogpogo' mo nadan ungganyu a'amungan an pun'am'amlonganyu ya nan ungganyu kumanankataan an umat hi kasal. Ya ma'id moy munggiling hi makan te mabaon namin di babaleyu ya mumbalin hi munhihilong. ¹¹ Ta minganuy mon namin hituwen boble te pumbalinon da'yu an i Judah hi baal nan patul hi ad Babilon hi napituy (70) tawon. ¹² Ta nala"uh'e nan napituy (70) tawon ya ahi' mohpe dusaon nan patul hi ad Babilon ya nadan

tataguna an gapuh bahulda. Ta pumbalino' nan bobledah adi maboblaysan hi inggana. ¹³ Te ato' hi ad Babilon nan dakol an inali'ali' an panadag'un dida an nitudo' ituwen liblu ya nadan imbagabagan Jeremiah an ma'at hi udum hi boble. ¹⁴ Ta iballoh'uh nadan i Babilon nan inatdah ad Judah ya nadan udum an tatagu. Ta mumbalinda piboh baal di patul hinadan udum an boble an ongal di abalinanda mu hiya.

Hay Nipa"elan Nan Bungot Apu Dios

¹⁵ Wada boy impatigon Apu Dios an dayawon ta'un tinanud Israel i ha"on. Ta dingngol'un alyonay, Alam tee Jeremiah tun basu an napnuh bungot'u ta em ipa'inum hinadan tatagu hi abobboble an pannaga' i he"a. ¹⁶ Ta inumonda'e ya mundiwwaganda ya matala' di nomnomda an gapuh nan honago' an mangubat i dida.

¹⁷ Ta inala' anuh diyen basuh ta'len Apu Dios ya impatigona bon ha"on nadan boblen e' pangipa'inuman. ¹⁸ Ta inhipun'u anuh ad Jerusalem ta inggana ot opngo' an namin nadan bobleh ad Judah. Ot ipa'inum'uh nadan patul ya nadan ap'apun munhilbin dida ta way aton di bobledan madadag ta mumbalin hi atatakut. Ta gapu i diyen ma'at i dida ya mapihulda ya usalon di udum hidiyen ma'at i dida hi pun'idutdah udum an tatagu. Ta umat hinan ma'ma'at hi ad uwani.

¹⁹ Ot iye' bo anuh ad Egypt ta nan patul hidi ya nadan ap'apun munhilbih nan patul hidi ya nadan baalna ya an namin nadan tataguhdi ²⁰ ya ta'on on nadan e ni'iboblehdi ya imminumda.

Ya an namin nadan patul hinadan bobleh ad Us ya nadan patul di i Pilistia hi ad Askelon ya hi ad Gaza ya hi ad Ekron ya hinadan tatagun nabatih ad Asdod ya imminumda bo anu. ²¹ Ot umeya' bo anuh nadan patul hi ad Edom ya nan patul hi ad Moab ya nan patul hi ad Ammon ²² ya an naminda bo anu nadan patul hi ad Tyre ya hi ad Sidon ya hinadan patul hinadan bobleh da'ging di baybay ²³ ya hi ad Dedan ya hi ad Tema ya hi ad Bus ya hinadan nun'idawwi an boble ²⁴ ya an namin nadan patul hi ad Arabia ya nadan patul hinadan na'appudut an boble ²⁵ ya an namin nadan patul hi ad Simri ya hi ad Elam ya hi ad Media ²⁶ ya nadan patul hinadan bobleh nangappit hi huddo'na an nun'ihaggon ya nadan nun'idawwi. Ta impong'u anun namin nadan pun'ap'apuwat hitun luta. Ya hay na'udih mahapul an uminum anuh nan basun napnuh bungot Apu Dios ya nan patul hi ad Babilon.

²⁷ Ya inalin bo anun nan ongal di abalinanan Dios i ha'on di ibaga' hinadan patul ta uminumdah nan basun napnuh bungotna ta ingganah ma'abbutongda ta mun'u'utada. Ta minayun an adida bumangon te pa'aliyonay mangubat i dida.

²⁸ Ya inalina boy, Wa'et adida pohdon an uminum ya ibagam i didan ha'on an Dios an ongal di abalinana di nangalih mahapul an uminumda. ²⁹ Te undan adida tigon an inhipun'uh nan boblen idaydayawa' di dinusa'. Ya undan dida'e ihya ya adida madusa? Ha'on an ongal di abalinanan Dios ya ipa'ali' di mangubat hi abobbobleh tun luta.

Ta datuwe anuy impa'at Apu Dios i ha'on hinan impatigona an ay'u ininop. ³⁰ Ot alyonay, Em ipa'innila datuwen ibaga' i he"a Jeremiah. Ta alyom di, Nan bungot Apu Dios ya nunhiglan atatakut an umat hinan mun'olmom an layon ya nan atatakut an kidul. Ta paddungnay pun'igatina nadan tataguh tun luta ta umat hi aton di mungkopal hi greyp. ³¹ Ya donglon di atagutaguh tun luta nan ibagan Apu Dios an adina pohdon hi abobboble. Ta ipapatenah gubat nadan adi maphod di pangatda. Hiyah tuwey inalin Apu Dios.

³² Ya alyon bon nan ongal di abalinanan Dios di, Nomnomnomonyu an dadago' nadan nat'onat'on an bobleh tun luta ta paddungnay mabikah an puwo' an adi duminong ta ingganah hinaponan dadagon di abobboble tun luta.

³³ Ta hitun a'atana ya awagillangday mun'a'ateh abobboble. Ya ma"i'd ha umukayungan hi atayanda. Ya ma"i'd ha e mangilubu' i dida an namaag ya ayda lugit an awagillangdah nan luta.

Hay Adusaan Nadan Mangipangpanguluh Ad Judah

³⁴ Ot hitun a'atana ya da'yun mangipangpanguluh nadan tatagu' an paddungnay mumpapto' hi kalnero ya ahikokoga ayuh inomnomanyu ya munluddagan ayuh nan hupu' hi a'at di eyu umukayungan. Te nadatngan moy atayanyu ta mi'alig ayuh nan mapmaphod an bangan pito' an ahi magah ta magudu. ³⁵ Te ma"i'd ha mabalin hi bumtikanyu hi eyu ipa"ayan.

³⁶ Ta ahiyu donglon di kogan nadan mangi-pangpangulun da'yu. Te pundadag Apu Dios nadan bobleyu ³⁷ ta mumbalin hi ma'id ha hilbida an gapuh bungotna. ³⁸ Te umat hinan layon an lumah'un hinan liyang an nunhituwana an mun'alumiyom hi bungotna ta pundadagna nimpey bobleda ta mumbalin hi ma'id ha hilbina.

26

Hay Edaot Bo Pamatayan I Jeremiah

¹ Hidin hiya ta'wah numpatul hi Jehoyakim an imbabalen Josiah hi ad Judah ya himmapit boh Apu Dios i ha'on* ² an alyonay, Ume'ah nan Templo ya timma'dog'ah hinangngabda ya himmapit'ah nadan tataguh ad Judah an umalin mundayaw i ha'on hinan Templo'. Ta ibagam an namin nadan ipa'innila' i he"a. Ya tigom ta ma'id ha mala"uhan. ³ Ta alina ya donglon nadan tatagu ta iwalongda nadan adi ahan maphod an pangatda. Ta mabalin an hukkata' nan ninomnom'u ta adi' dusaon didah nan dakol an numbahulanda.

⁴ Ot ibagam i dida an ha'on an Dios ya alyo' di, Adiyu'e donglon ta adiyu unudon nan tugun'u ⁵ ta inaynayyunyuni adi donglon nadan ibagan nadan hinnahinnag'un baal'u an propeta ⁶ ya dadago' tun Templo ta umat hinan inat'uh ad Siloh. Ta mumbalin tun ad Jerusalem hi usalon di atagutaguh abobboble hi pun'idutdah udum.

* **26:1** 26:1 Nan nibaga ituwen na'na'at ya agge nahohonnod di na'atana.

7 Ta nadan padi ya nadan propeta ya an namin nadan tataguhdih nan Templo ya dingngolda danaen imbagabaga'. 8 Mu on hiyah impadappuh'u ya lini"uba' hinadan padi ya nadan propeta ya nadan tatagun wahdi. Ya pun'itkukdan alyonday, Lebbengnan patayon da'an gapuh nadan hinapihapitmu. 9 Te tanganu on namaag ya alyom di inalin Apu Dios an madadag tun Templo ta umat hinan na'at hi ad Siloh? Ya tanganu onmu bo alyon hi madadag tun bobleh ad Jerusalem? Ta lini'woha' hinadan tataguh nan Templo.

10 Ta on dingngol nadan ap'apun munhilbih nan patul hi ad Judah nan ma'ma'at ot ma'ibagadan umeh nan way Templo ot umbundah nan way nungngadan hi pa"apyan geyt hidih nan way Templo ta diday mangipanuh hinan ma'ma'at. 11 Ot alyon nadan padi ya nadan propeta i dadiyen ap'apu ya hinadan tatagu di, Hituwen tagu ya lebbengnan mipapate. Te dingngol ta'u nan imbagabaganan adadagan tun boble ta'u.

12 Ot alyo' di, An namin nan dingngolyu an hinapit'u ya hi Apu Dios di nalpuwana. Te hiyay nannag i ha"on ta ibaga' i da'yu nan himpangen ahi ma'at ituwen Templo ya tun boble ta'u ya nadan udum an dingngolyun imbaga' an ma'at. 13 Mu wa'e ta iwalongyu nan pumbahulan ta unudonyuh Apu Dios ya adina aton nan imbagaganan panadagna i da'yu. 14 Mu ha"on'e tee ya ukod ayuh nan innilayun nadadawoh hi atonyu i ha"on. 15 Mu ibaga' tee an onha patayona' i da'yu ot mumbahul ayun himpamoble an gapu

ta patayonyuy tagun ma'id ha bahulna. Te immannung an nalpun Apu Dios an namin nan dingngolyun imbagabaga'.

¹⁶ Ot alyon nadan ap'apu ya nadan tatagu hinadan padi ya propeta di, Gapu ta hi Jeremiah ya ammuna nan impa'innilan Apu Dios i hiya di imbagana i dita'u ot adi mabalin an mipapate.

¹⁷ Ya wadaday mangipangpanguluh tatagu an himmapit ot alyonday, ¹⁸ Handin hi Hesekiah di patul hitun ad Judah ya himmapit nan propeta an hi Mikah an i Moreset ot alyonah nadan tatagu di, Nan ongal di abalinana an Dios ya alyonay, Lo'tat ya madadag hi ad Jerusalem ta ay na'aladun puntanoman ta ma'id ha hilbina. Ta ta'on on nan nabillid an awadan nan Templo ya magado'otan. ¹⁹ Mu aggeda pinateh Mikah an gapuh nan hinapitna. Te onnot on hay inat da Hesekiah ya nadan tatagu ya indinongda nadan adi maphod an at'atonda ot mumpahpahmo'dan Apu Dios ta hiya mohpey dayawonda. Ta gapu i diyen inatda ya agge dinadag Apu Dios dida ya tun boble hi ad Jerusalem an ta'on ona imbaga an hidiyey atona. Ta umat hi ad uwani an onha patayon ta'uh Jeremiah ot nganne nin di ma'at i dita'u.

Hay Na'at Hinan Propeta An Hi Uriah

²⁰ Ya hay oha bo ya handi an propeta an hi Uriah an imbabalen Semayah an i Kiriath-jearim ya imbaganay ma'at ituwen boble an umat bo damdamah nan imbagan Jeremiah. ²¹ Mu hidin dingngol nan patul an hi Jehoyakim ya nadan opisyal di tindaluna ya nadan ap'apun

munhilbih nan patul hidiyen imbagan Uriah ya pohdondan patayon. Mu hidin dingngol Uriah ya timmakut ot bumtik hi ad Egypt. ²² Mu hinnag damdaman nan patul hi Elnatan an imbabalen Akbor ya nadan udum an linala'i ta tinnuddah ad Egypt. ²³ Ot baludondah Uriah ot iyedah nan patul an hi Jehoyakim ot ipapatena. Ot pamaag ot eda itopal di adolnah nan lubu'an di tatagu.

²⁴ Ta ha"on an hi Jeremiah ya aggeya' impapate te binoddangana' i Ahikam an imbabalen Sapan ta aggeya' inyabulut hinadan tatagun mamaten ha"on.

27

Hay Imbagan Apu Dios Hi Pumbalanan Nadan I Judah

¹ Hidin hiyah numpatul hi Sedekiah an imbabalen Josiah hi ad Judah ya himmapit hi Apu Dios i ha"on. ² Ta inalinay, Apyom ha panakul* ya gina'odam hi lalat ya imbanggolmu ta ipa"elan nan ahi ma'at. ³ Ya ahi'a e ni'hapit hinadan hinnag nadan patul hi ad Edom ya hi ad Moab ya hi ad Ammon ya hi ad Tyre ya hi ad Sidon an immalihtuh ad Jerusalem an e mi'hapit hinan patul hitun ad Judah an hi Sedekiah. ⁴ Ta ibagam i dida nan pohdo' an ipa'innilah nadan patulda ta alyom di, Alyon nan ongal di abalananan Dios an dayawon di tinanud Israel di, ⁵ Gapuh nan ongal an abalina' ya limmu' tun luta ya nadan tatagu ya animal an

* **27:2** 27:2 Hituwen panakul ya wadah nan Jeremiah 28:2 di ibalinana.

wadahtu. Ot hiya nan mabalin an idat'u datuwe hinan pohdo' an pangdatan. ⁶ Ta ad uwani ya iyukod'u hinan baal'u an hi Nebukadnesar an patul hi ad Babilon nadan numboblayanyu ya ta'on on nadan atap an animal. ⁷ Ta an namin nadan tataguh abobboble ya mumbalindah baal Nebukadnesar ya nadan imbabalena ya apapuna ta inggana hi madatngan piboy a'abakana. Te abakon di tataguh abobboble ta mumbalin piboh baal di udum an patul an ongal di abalinanda. ⁸ Mu mumpada"ul ayu ni' ta munhilbi ayuh nan patul hi ad Babilon an hi Nebukadnesar ta mumbalin ayuh baalna. Te nan himpamoble an adi mumpada"ul i hiya ta mumbalin hi baalna ya iyabulut'u an gubatona dida ta dakol di mate ya nada'e an mabati ya matedah bitil ya nalot an dogoh.

⁹ Ta hiya nan adiyu donglon nan layah an ibagan nadan propeta ya nadan mun'abig ya nadan mangibagah ibalanan di ininop di ohan tagu ya nadan mama"o onu nadan mumpumbaki an mangali hi, Adi ayu aya e munhilbih nan patul hi ad Babilon. ¹⁰ Te layah danaen ibagadan da'yu an danaey lummuh pangipa'aana' i da'yuh tun numboblayanyu ta iwakat da'yuh udum hi boble ta hidiy atayanyu. ¹¹ Mu nan himpamoble an mumpada"ul i Nebukadnesar ta mumbalin hi baalna ya nanongnan munhitudah bobleda ta hiyah diyen tamuwanda nadan puntanomanda.

¹² Ya ha"on an hi Jeremiah ya danaey imbaga' hinadan immalih tun ad Jerusalem an hinnag di patulda. Ya danae boy imbaga' hinan patul ta'uh tun ad Judah an hi Sedekiah an inali' di,

Pohdom'en tumagu ya mumpada"ul'ah nan patul hi ad Babilon an hi Nebukadnesar ya nadan tataguna ta munhilbi'a i dida. ¹³ Te adi'a'e ya umannung an mate ayuh nadan tatagum hi gubat onu hay bitil onu hay nalot an dogoh. Te hiyay imbagan Apu Dios hi ma'at. ¹⁴ Ta adiyu e dongdonglon nadan propeta an mangali hi adi ta'u munhilbih nan patul hi ad Babilon te layah dadiye. ¹⁵ Te alyon Apu Dios di, Agge' hinnag danaen mangibagabagah layah on inalay nalpun ha'on. Mu wa'e ta diday donglonyu ya da'yun namin an ta'on on nadan propeta di pilitondan iyeh udum hi boble ta hidiy pamatayandan da'yu.

¹⁶ Ot umeya' boh nadan padi ya nadan tatagu ot ibaga' nan hinapit Apu Dios an alyonay, Adi ayu midngolan hinadan propeta an mangali hi agagga mo ya ibangngadda nadan balitu' an ma'usal hinan Templo' an inyedah ad Babilon. Te agge nimpe immannung danaen ibagabagada i da'yu. ¹⁷ Ot hanat adiyu dongdonglon dida. Ta mumpada"ul ayuh nan patul hi ad Babilon ta way atonyun adi mipapate. Ya ta adi madadag tun boble ta'u.

¹⁸ Te onha immannung an propetada ta inilada nan imbagan Apu Dios ot mumpahpahmo'dan hiya an Dios an ongal di abalinana ta wan adina iyabulut an miyeh ad Babilon nadan nabati an nun'abalol an gina'uh nan Templo ya hinan palasyu hi ad Jerusalem.

¹⁹ Te hituwey alyon nan ongal di abalinana an Dios hi ma'at hinan tu"ud ya nan ongal an

iha"adan di liting an gombang ya nadan pangi-pabunan hi besin ya nadan udum an gina'uh ²⁰ an agge ni'yalan Nebukadnesar hi ad Babilon hidin binaludna nan patul hitun ad Judah an hi Jehoyakin an imbabalen Jehoyakim ya nadan ap'apun munhilbin hiyah tun ad Jerusalem. ²¹ Te nan Dios an ongal di abalinana an dayawon ta'un tinanud Israel ya alyonay, Iyabulut'u an danaen nun'abalol an nabatih nan Templo' ya hinan palasyu hi ad Jerusalem ²² ya miyedah ad Babilon. Mu udum hi algo ya ipabangngad'u bo damdama danaeh tun bobleyu. Ha"on an Dios di mangali ituwe.

28

Nan Munlayah An Propeta

¹ Hidin mi'alimah bulan hinan mi'apat (40) hi tawon hi numpatulan Sedekiah hi ad Judah ya waday imbagan Hananiah an imbabalen Assur an i Gibeon i ha"on hidin wahdi amih nan Templo. Ta dingngol nadan padi ya nadan tatagun wahdi nan imbagana an alyonay, ² Hituwey alyon nan ongal di abalinana an Dios an dayawon ta'u an tinanud Israel an alyonay, Pogpogo' moy abalanan nan patul hi ad Babilon an paddungnay panakul hi bagang di tatagu. ³ Ot adi umey duway tawon ya ibangngad'un namin nadan nun'abalol an gina'uh nan Templo an inyen Nebukadnesar hi ad Babilon. ⁴ Ya atbohadin ibangngad'uh tu nan patulyuh ad Judah an hi Jehoyakin an imbabalen Jehoyakim ya nadan

udum an nibalud hi ad Babilon. Te pogpogo' nimpey abalinan nan patul hi ad Babilon.

⁵ Ot ha"on an hi Jeremiah ya timbal'uh Hananiah hi hinangngab nadan padi ya an namin nadan tatagun tumtumma'dog hinan Templo an alyo' di, ⁶ Amen! Hanan diyot ta athinay aton Apu Dios! Ta ipa'annungna nan imbagam ta ibangngadna nadan nun'abalol an gina'uh nan Templo ya nadan i'iba ta'un nibalud hi ad Babilon. ⁷ Mu donglom tun alyo' i he"a ya da'yun namin an wahtu. ⁸ Nadan namangulu an propetah din nadne ot ahi dita ya impa'inniladan ta'on on nadan ongal di abalinana an boble ya ipala"uhday gubat ya dakol an dumadag an umat hi nalot an dogoh. ⁹ Ya neen ad uwani ya alyom di maphod an luminggop ta'u. Ot haddon ta'undi bo ya ta tigon ta'uh on immannung an nalpun Apu Dios hinaen imbagam.

¹⁰ Ya na'ibagon Hananiah an inala nan panakul an imbanggol'u ot putungona. ¹¹ Ot alyonay, Imbagan Apu Dios an adi umey duway tawon ya athinay atonan mamutung hinan paddungnay panakul Nebukadnesar hi bagang nadan tatagu an inabaknah abobboble.

Ta ona imbagah diye ot umaana' hidih nan way Templo. ¹² Mu indani ya himmapit hi Apu Dios i ha"on an alyonay, ¹³ Mumbangngad'a ta em ibaga i Hananiah an ha"on an ongal di abalinanan Dios an dayawonyun tinanud Israel di mangali i hiya hi, He"a Hananiah ya pinutungmu nan kayiw an panakul mu hay mihukkat i nae ya nan gumo' an panakul. ¹⁴ Te paddungnay ipibanggol'uh abobboble ha gumo' an panakul

ta mapilitandan mangunud hi an namin nan pohdon Nebukadnesar hi atonda. Ta ta'on on nadan atap an animal ya iyukod'un hiya.

¹⁵ Ot umeya' hi awadana ot alyo' i hiyay, Ibag'a i he" a Hananiah an hay immannung ya agge da'a pinto' i Apu Dios hi propeta. Mu namaag ya onmu e ibagabagah nadan tataguy layah ta hiyay kulugonda. ¹⁶ Ta hiya nan hay imbagan Apu Dios i he" a ya alyonay, Adi madne ya ma" idon da'ah tun uhhun di luta. Ot adi umeh tuwen tawon ya mate'a te tinudduwam nadan tatagu ta ngohayona' an Dios.

¹⁷ Ta nala"uh han duway bulan ya nate tatawwah Hananiah.

29

Hay Tudo' Jeremiah Hinadan I Judah An Niyeh Ad Babilon

¹ Ha"on an hi Jeremiah ya nuntudo'a' hinadan binalud Nebukadnesar an nalpuh ad Jerusalem ot iyenah ad Babilon an dida nadan agge ni'yate an ap'apu an munhilbih nan patul ya nadan padi ya nadan propeta ya an namindan nalpuh ad Judah. ² Ta impiye' hituwen tudo"uh din nalpah an niyeh ad Babilon nan patul an hi Jehoyakin ya nadan baalna ya hi inana ya nadan ap'apun nunhilbi ni' i hiya hi ad Judah ya nadan nun'alala'ing hi nat'onat'on an tamu an umat hi mumpa'ot ya munlutuh balitu'. ³ Ta impadon'u i da Elasa an imbabalen Sapan ya hi Gemariah an imbabalen Hilkiyah an hinnag nan patul hi ad Judah an hi Sedekiah ta eda mi'hapit hinan patul an hi Nebukadnesar hi ad Babilon. Ot

hay intudo"u ya alyo' di, ⁴ Hi Apu Dios an ongal di abalinana an dayawon ta'un tinanud Israel ya alyona i da'yun namin an nalpuh ad Jerusalem di, ⁵ Mangapya ayuh babaleyu ta mumpunhиту ayuhna. Ya numpuntanom ayu ta waday pangalanyuh anonyu. ⁶ Ya numpan-gahawa ayu ta munholag ayu. Ya linahinyu nadan imbabaleyu ta mahlagda. Ta dumakol ayu ta adi ayu umoh'ohha. ⁷ Ya idasalyu ta luminggop ya pumhod hinaen boblen nangiyaya' i da'yu. Te pumhod'eh naen boble ya pumhod boy nitaguwanyu. ⁸ Ya inalin bon Apu Dios an ongal di abalinana an dayawon ta'un tinanud Israel di, Adi ayu midngolan hinan layah an ibagan nadan propeta ya nadan mumpumbuyun an ibbayu an wahna. Ya adiyu dongdonglon nadan alyondah nipa'inop an gapu ta hidiyey pohdonyun donglon. ⁹ Te bokon ha"on di nalpuwan nadan ibagabagan nadan mangali hi propetada te agge' hinnag dida. ¹⁰ Ot inayun bon Apu Dios an alyon di, Hay immannung ya miha"ad ayuhnah ad Babilon hi napituy (70) tawon ya ahi' mohpe ipa'annung nan imbaga' ta pa'anamuton da'yu hitun bobleyu. ¹¹ Te ha"on an Dios ya innila' nadan ninomnom'un pumbalinanyuh udum hi algo an hay pumhodanyu an bokon nan eyu adadagan. ¹² Ta hitun madatngan hidiyen timpu ya mundasal ayu ot donglo' di dasalyu. ¹³ Ya amtanyun wadaa' hi'on atonyun namin di abalinanyu ta hapulona' i da'yu. ¹⁴ Ot immannung an wadaa' an mamoddang i da'yu. Ta amungon da'yu nimpe ta iyanamut da'yuh

tun numboblanyu tuwali an ta'on on inwakat da'yu i ha'on hi abobboble. Ha'on an Dios di mangalin tuwe.

Hay Dusan Nadan Munlayah An Propeta

¹⁵ Wan alyonyu on ha'on an Dios di namto' hinadan alyonday propeta hinah ad Babilon.

¹⁶ Mu hay immannung ya nan patul an tinanud David ya an namin nadan tataguh bobleyu an agge ni'yali i da'yu hinan niyayanyu ¹⁷ ya ha'on an ongal di abalinanan Dios ya iyabulut'un nanongnan waday mangubat i dida ya impa'ali' di bitil ya nalot an dogoh i dida. Ta pumbalino' dida nimpe hi umat hinan nabulu' an bungan di fig. ¹⁸ Ya ta'on on idanay bobley umayanda on waday mangubat i dida ya waday bitil ya nalot an dogoh. Ta masda'aw di tataguh nan ma'at i dida. Ta pihulonda dida ya nginihngihilanda didah nadan boblen pangiyaya' i dida. Ta usalon di tataguh diyen na'at i dida hi pun'idutdah udum.

¹⁹ Athidiy ma'at i dida te adiya' unudon an ta'on on agaggaon impa'innilan nadan baal'un propeta di hapit'un dida. Te umatda damdaman da'yun niyehna hi ad Babilon an aggeya' inun'unud.

²⁰ Ta hiya nan da'yun niyeh ad Babilon an nalpuh ad Jerusalem ya donglonyuh tuwen ipa'innila' i da'yu. ²¹ Te ha'on an ongal di abalinanan Dios an dayawonyun tinanud Israel ya alyo' di, Tigonyuot te nan imbabalen Kolya an hi Ahab ya hi Sedekiah an imbabalen Maaseyah ya analyonday nalpu anun ha'on an Dios nan ipa'in'innilada mu layahda. Ta hiya nan iyukod'u didah nan patul hi ad Babilon

an hi Nebukadnesar ta punhintiggan di tataguy pamatayandan dida. ²² Ta hidiyen ma'at i dida ya hiyay usalon nadan nalpuh ad Judah an wahna hi ad Babilon hi pun'idutdah udum. Te wa'e ha taguh idutanda ya alyonday, Hanat hay aton Apu Dios i he"a ya umat hinan inat nan patul hi ad Babilon an namate i da Sedekiah i Ahab an ginhobna dida. ²³ Te nunhigla ahan an adi maphod di inatdah nadan tataguy an inilo'day ahawan di hinaggonda. Ya alyonda nimpe anuy ha"on di nalpuwan nan layah an ibagabagadah tataguy. Ha"on ya innila' ot iyuhuh'u danaen ina'inatda. Ha"on an Dios di mangalin tuwe.

Hay Hinapit Apu Dios Hi Mipa'innila I Semayah

²⁴ Indani ya wada boy impa'innilan Apu Dios hi ibaga' i Semayah an i Nehelam. ²⁵ Ta athituy imbagan nan ongal di abalinana an Dios an dayawon ta'u an tinanud Israel an alyonay, He"a Semayah ya pamaaggot muntudo"ah nan padi an hi Sepaniah an imbabalen Maaseyah. Ya impongm bo udot an indattan nadan udum an padihitu ya nadan tataguhtuh ad Jerusalem i diyen tudo'. Ya hay intudo'muhdi ya alyom di, He"a Sepaniah ya ²⁶ pinto' da'ah padi i Apu Dios an nihukkat i Jehoyada ta he"a moy ukod an mangipapto' hinan Templo. Ot wa'e ha mangali hi hiya ya propeta ya mahapul an mabangkilingan ya mapadungalan hi gumo'. ²⁷ Mu tanganu on aggem inat i Jeremiah an i Anatot yaden hiya ya alyonay hiya ya propeta? ²⁸ Te nuntudo' hi Jeremiah i da'mihtuh ad Babilon

an alyonay madne anuy iha"adanmihtu. Ot maphod on mangapya ami anuh punhituwanmi ya muntanom ami ta waday itanudmi.

²⁹ Mu hidin inalan nan padi an hi Sepaniah nan tudo' an nalpun Semayah ya imbahana i ha"on an hi Jeremiah. ³⁰ Ya alyon bon Apu Dios i ha"on an hi Jeremiah di, ³¹ Muntudo"ah nadan ibbayun niyeh ad Babilon ta alyom di, Hi Apu Dios ya imbaganay ma'at i Semayah an i Nehelam an alyonay, Hi Semayah ya ina"ulan da'yu ot kulugonyu nan imbagana an ta'on on layahna te agge' pinto' hiya hi propeta'. ³² Ta hiya nan dusao' hi Semayah an i Nehelam ya an namin nadan tanudana. Ta ma"id ha ta'on on ohan didah mangakhup hinan maphod an ato' hinadan tatagu'. Te intudduwan da'yu ta wan ngohayona'. Ha"on an Dios di mangalin tuwe.

30

Hay Imbagan Apu Dios Hi Pumhodan Nadan Tataguna

¹ Indani ya alyon bon Apu Dios i ha"on an hi Jeremiah di, ² Ha"on an Dios an dayawonyun tinanud Israel ya ibaga' i he"a ta itudo'mun namin nadan imbagabaga' ta mangammut i ha liblu. ³ Nomnomnomyun udum hi algo ya pa'anamoto' nadan tatagu' an i Israel ya i Judah hinan boblen indat'uh din a'ammotta. Ha"on an Dios di mangalin tuwe.

⁴ Ya hituwe boy inalin Apu Dios hi ma'at i dita'un i Israel ya i Judah ⁵ an alyonay, Ahi madngol di tukuk nadan tatagun gapu ta nunhiglay

takutda. ⁶ Ya undan mabalin ta mumbutyugday linala'i? Mu tanganu on nadan mun'abikah an linala'i ya paddungnay mun'ayyam di tigodah hakit di nomnomdah nan na'at ya immuphatdan namin hi takutda.

⁷ Manu'e ya nunnaud di ma'at i dida an ma"i'd ha nipaddungana. Te nunhiglay ahi punligatan nadan tatagu' an tinanud Israel. Mu hay umudi ya ihwang'u dida. ⁸ Ta paddungnay putungo' nan panakul hi bagangda ya inaan'uy bangkilingda ta wan adida mo mumbalin hi baal di tataguh udum hi boble. ⁹ Ta ha"on an ongal di abalinana an Dios ya abuh di punhilbiyanda. Ya nan pot'o' mohpen tinanud David di patulda.

¹⁰ Ot da'yun tinanud Israel ya adi ayu tumakut ya adi ayu minomnoman. Te lo'tat ya pa'anamuton da'yu nimpe i ha"on an ta'on on nidawwin bobley niyayanyu. Ta iyanamut da'yu ya nadan imbabaleyu ta luminggop ayu mohpe. Ya ma"i'd mo aya ha ahi e manattatakut i da'yu. ¹¹ Te wadaa' an mangihwang i da'yu. Ta dadago' nadan boblen nangiwakata' i da'yu. Mu adi da'yu nimpe dadagon i ha"on te on da'yu titilogon ya abuh. Te adi mabalin hi namaag ya adi ayu madusa.

¹² Mu alyon bon Apu Dios hinadan tatagunay, Hanan paddungnay himmalom an hugatyu ya adi ma'agahan. ¹³ Te ma"i'd ha mabalin hi pangagahyu. Ya ma"i'd ha mangipapto' i da'yu. ¹⁴ Te an namin nadan tataguh udum an boble an ugganyu pumpaboddangan ya liningling da'yu mo. Ta ha"on nan paddungnay ma'abbungot an binuhulyu ya himmalom di inat'un nanugat

i da'yu. Mu manu'eh inat'uhti ya nunnaud ahan an adi maphod di pangatyu ta dakol di numbahulanyu.

¹⁵ Ot adi ayu munlili an gapuh nan punhol-holtapanyu te bahulyu. ¹⁶ Mu nan aton nadan manadag i da'yu ya nadan mamloh gina'uyu ya hiya boy ahi ma'at i dida. Ta an namin nadan binuhulyu ya mabaludda pibo ta miyedah udum hi boble. ¹⁷ Mu da'yu'e an i Zion ya paphodo' mo aya nan hugatyu ta mumbanggad nan maphod an punli'nayu. Ta ta'on on hay panigodan da'yu hi ad uwani ya ninganuy ayu an ma"i ha manangut i da'yu.

¹⁸ Ya alyon bon Apu Dios di, Pa'anamuto' nadan tatagu' hinan bobleda tuwali ta ipaphod'u dida ya nadan familyada ya atbohdih nadan punhituwanda. Ya mibangon bo nan palasyu ta miha"ad hinan nipabunana tuwali. Ta mipaphod hidiyen bobleda.

¹⁹ Ta mun'am'amlongdan mungkantah punhanaandan ha"on. Ya tigo' ta mahlagda ta dumakolda. Ta piyalon mohpen di tatagu dida ta adida mo aya mapihul. ²⁰ Ya mumbanggad nan ongal an abalinanda ta ha"on moy dayawonda an umat hidin nadne. Ot wa'e ha mangipatnan mamalpaligat i dida ya dusao' dida.

²¹ Ya malpu i didan tatagu' di mun'ap'apun dida. Te ha"on di nun'ayag i hiya ta hiya nan mabalin an mihaggon i ha"on. Te adi mabalin hi pamaaggon nihaggon i ha"on. ²² Ta hiyah diye tuwali an diday tatagu' ya ha"on an Dios di dayawonda.

²³ Ot nomnomnomonyu an nunhiglay bungot'uh nadan binuhulyu ta umat hi pangat di mabikah an puwo' di ato' an manadag hinadan tatagu an adi maphod di pangatda. ²⁴ Te hay bungot'u ya adi namaaggon na'ubayah ta ingganah on ma'at an namin nan ninomnom'u. Mu udum hi algo ya ma'awatanyun namin datuwe.

31

Hay Pumbangngadan Nadan I Israel I Apu Dios

¹ Alyon bon Apu Dios di, Udum hi algo ya ha'on moy dayawon nadan tinanud Israel ta nanongna tuwali an diday tatagu'.

² Ya inalina boy, Hay umanamutan nadan agge ni'yateh gubat ya ipapto"u didah nan awon ta ingganah idatong'u dida ituwen boble ta umat hi inat'uh nadan a'ammoddah din nadne. ³ Te nan impatigo' an ongal an pamhod'uh nadan a'ammodyun tinanud Israel ya munnananong an adi maluman. ⁴ Ta hiya nan boddangan da'yu ta mumbangngad di amaphodyun tinanud Israel. Ta mabalin mohpe an muntamburin ayu ta manayo ayuh amlongyu. ⁵ Ya atbohadin muntanom ayuh greyp hinadan nabillid hi ad Samaria ya da'yu moy mangan hi ibungada. ⁶ Ya udum hi algo ya donglonyuy itkuk nadan mungguwalyah nadan nun'abillid an bobleh ad Epraim an alyonday, Makak ayu ta ume ta'uh ad Jerusalem ta eta'u mundayaw i Apu Dios.

*Hay Pumbangngadan Nadan Tinanud Israel
Hinan Numboblayanda*

⁷ Ya alyon bon Apu Dios di, Hitun pumbangn-gadanyu ya oltonyun mungkantah amlongyu an tinanud Israel te mundongol di amaphod nan bobleyu hi abobboble.

Ya ipadngolyuy pundayawyun alyonyuy, He"a Apu Dios di nangihwang i da'mi an nabati an tatagum an tinanud Israel.

⁸ Ta nomnomnomonyu an pa'anamuton da'yu an malpu ayuh nadan bobleh nangappit hi huddo'na ya hinadan nun'idawwin bobleh tun luta. Ya ta'on on nadan nun'apilok ya nun'apilay ya nadan numpumbutyug an ta'on on nadan tuwen mun'ayyam ta dakkodakkol ayun umanamut. ⁹ Ta mundasal ayu on mungkoga* ayuh umanamutanyu. Ya ha"on di mangipangulun da'yu ta i'wayuh nan nundotal an awon an da'ging di wa"el ta adi ayu magah. Te da'yun tinanud Israel ya ha"on di hi amayu ya hi Epraim di ibilang'uh panguluwan an imbabale'.

¹⁰ Ot da'yun tataguh abobboble ya donglonyuh tuwe ta ipa'innilayuh atagutagu an ta'on on nadan wahnun nun'idawwin boble an ha"on an Dios ya inwakat'u nadan tinanud Israel hi abobboble. Mu ha"on bo damdamay mangipa'anamut i dida. Ta ipapto"u dida an umat hi aton di mumpastol hi kalnerona. ¹¹ Te ha"on an Dios ya bangngadon da'yun tinanud Israel hinan binuhulyun ongal di abalinanda mu da'yu. ¹² Ta hi umanamutanyu ya mun'am'amlong ayu an mungkantah nan nabillid an bobleh ad Zion. Te gapuh nan amaphod'un Dios ya mi'alig ayuh

* **31:9** 31:9 Hay kumgaanda ya gapuh amlongda ya puntutuyuwandah bahulda.

nan puntanoman an nanongnan waday litingna ta adida mate nan nitanom. Ta dumakol di ilikyu ya inumonyu ya lanan di oliboyu ya mun'atabay kalneroyu ya bakayu. Ta adi ayu mo minomnoman.

¹³ Ta nadan mumpangilog an binabai ya linala'i ya ta'on on nadan a'amamma ya man-ayoda an gapuh amlongda. Te hukkata' hi pun'am'amlonganda nan eda ni' immukayungan. Ya adida mo nimpe minomnoman te pa'amlongo' dida. ¹⁴ Ya mahawwalan di idat'un mahapul nadan tatagu'. Ta dakol di midat hinadan padi hinadan midawat i ha'on. Ha'on an Dios di mangalin tuwe.

Hay Nunnaud An Umukayungan Rachel

¹⁵ Alyon bon Apu Dios di, Ad uwani ya madngol hi ad Ramah di ahikokoga. Te nun'ate nadan imbabalen nadan tinanud Rachel ta hiya nan kumogakogada an adida ahan mihapitan.

¹⁶ Mu alyo' an Dios di, Ammuna mo ya dim-minong ayu an kunga. Ot mumbangngadda mo aya nadan imbabaleyu an malpudah nadan boblen di binuhulyu.

¹⁷ Ot namnamaonyu an pumhod ayu ayah udum hi algo te umanamutda nimpeh tun bobleyu nadan imbabaleyu. ¹⁸ Te dingngol'uy kogan nadan tatagu' hi puntutuyuwanda an alyonday, Da'mi ya umat amih nan baka an aggena impa'inghan mun'aladu. Mu gapuh nan nunnaud an nanitilogmun da'mi ya nuntutuyu ami. Ot pabangngadon da'mi bahan hi num-boblayanmi ta mumbangngad amin mundayaw i he'a an Dios an dayawonmi. ¹⁹ Te din'ug

da'an da'mi mu nuntutuyu ami nimpe. Te hidin na'awatanmi nan inatmun da'mi ya nunhiglay bainmih nan ina'inatmin pumbahulan an nihipun hi a'ungami.

²⁰ Ya alyon bon Apu Dios di, Da'yu tuwali an tinanud Israel di pa'appohpohdo' an i'imbabale. Manu te wa'e on hinuplit da'yu hi'on mahapul mu minonomnom ayu damdaman ha'on. Ot adi mibahhon hom'on da'yu. ²¹ Ot mangiyamma ayuh pangimatunanyuh nadan awonyu ta hidi boy pangi'wanyuh umanamutanyu.

²² Daan mo tatawwa ta adi ayu umadawwi i ha'on ta ibangngadyuot tuwali an mangun'unud i ha'on. Ot ha'on an Dios ya waday balu an ahi' aton an nat'on ahan te hay babai di ahi e manganap hi ahawana.†

²³ Ya alyon bon nan ongal di abalinanan Dios di, Hitun pangiyanamuta' hinadan tataguh nadan nat'onat'on an bobledah ad Judah hinan numpunhituwanda tuwali ya ahida mo alyon di, Hanat wagahan Apu Dios nan nabillid an niyappit i hiya hi ad Jerusalem an awadan nan Templo an pundayawan i hiya. ²⁴ Ta nadan tatagu ya munhitudan namin hi ad Judah ta muntanomday udum ya mumpapto' hi kalneroy udum. ²⁵ Ta nadan na'able ya miblayanda ya nadan na'agangan ya mamabhugda mo. ²⁶ Ya ta'on on hinan alo'anda ya igibo'da'e ta munlig-

† **31:22** 31:22 Hay alyon di udum ya nan babai di mangibaliw hi lala'i mu hay pohdonan ibaga ya nadan tinanud Israel an mibilang hi ahawan Apu Dios ya ahi dida moy manganap i Apu Dios.

guligguhda on way ohaon alyonay, Anakkaya tayya an ma"aphod di gibo"u.‡

²⁷ Ya inalin bon Apu Dios di, Immannung an udum hi algo ya padakolo' di tatagu ya animal hinadan boble hi ad Israel ya hi ad Judah. ²⁸ Te handi ya dakol nadan hinnag'un namalpaligat ya nanadag i dida ta paddungnay numba'gut'un namin nadan wadahtu. Mu udum hi algo ya tigo' bo ta dumakolda ya pumhodda. ²⁹ Ta madatngan'eh diye ya ma"id mo ha alyon di tataguy, Nan a'ammodday nangan hi mangulipot an greyp mu nadan imbabaleday na'alinu. §

³⁰ Mu ad uwani ya nadan tatagun mangan hi mangulipot ya diday ma'alinu. Ya atbohdi an nadan numbahul ya diday mate.

Hay Imbagan Apu Dios Hi Ma'at Hinadan I Israel ya I Judah

³¹ Ya alyon bon Apu Dios di, Nomnomnomonyu an udum hi algo ya waday balu an ibaga' i da'yu an i Israel ya i Judah. ³² Hituwe ya adi umat hidin imbaga' i handidan a'ammodityu hidin nangipanguluwa' i dida ta tinaynandah ad Egypt te hidiyen imbaga' ya aggeda inun'unud an ta'on on ha"on an Dios ya nunhiglay nangipapto"un dida. Ha"on an Dios di mangalin tuwe. ³³ Ot hidiyen balu an ibaga' i da'yu an tinanud Israel ya iha"ad'uh nomnomyu ta paddungnay

‡ **31:26** 31:26 Hay alyon di udum ya hituwey inalin Jeremiah hidin nun'inopana an impatigon Apu Dios i hiya nan maphod an ahi ma'at hinadan i Israel. § **31:29** 31:29 Hay pohdon tuwen ipa'innila ya nan a'ammodday numbahul mu nadan imbabaleday nadusa. **31:33** 31:33 Hebrew 8:10; 10:16; Hosea 2:23

nihamad an nitudo' hidi. Ta ha'on an Dios di dayawonyu ya da'yuy tatagu'.

³⁴ Ot adi mo mahapul an waday muntuddun da'yuh a'at'u ta wan un'unudona' an Dios. Te an namin ayun tatagu an ta'on on nadan nawotwot onu nadan waday abalinanda ya innilaona' i dida. Te pakawano' moy bahulyu ta adi' mo uggan nomnomon.

³⁵ Ya alyona boy, Hay ngadan'u mo ya ha'on hi Ongal Di Abalinana te ha'on di nangdat hinan algo ta dumilag hinan mapatal. Ya nan bulan ya nadan bittuwon ta dumilagdah nan hilang. Ya ha'on boy mabalin an mangihal hinan liting hinan baybay ta mumbungug nadan dalluyun. ³⁶ Ot datuwen a'at nadan winada' ya minaynayun an adida namaaggon dimminong. Ot athidi boy ma'at hinadan tinanud Israel an adi' iyabulut an namaag ya nama"iddan himpamoble. ³⁷ Mu hi'on abalinanyun lukudon hi ad lagud onu abalinanyun hama'on nan nigopnadan tun luta ya ahi nin mabalin an inganuy'u nadan tinanud Israel an gapuh nan numbahulanda. Ha'on an Dios di mangalin tuwe.

³⁸ Ya alyon bon Apu Dios di, Nomnomnomonyu an udum hi algo ya mibangon bo damdama tun bobleh ad Jerusalem ta miyappit i ha'on. Ta hay pogpogna ya mihipun hinan natage an pungguwalyaan an nungngadan hi Hananel ta ingganah nan geyt hinan dugguna. ³⁹ Ya mundalan boh nan pogpog nan billid hi ad Gareb ta umeh nan dommangnah ad Goah. ⁴⁰ Ta an namin nadan nundotal an punlubu'an ya

nan punggobhan hi lugit ya nadan puntanoman hinan nundotal an nihaggon hinan wa"el an nungngadan hi Kidron an nangappit hi tuluwan di algo ta ingganah nan dugguna an awadan nan geyt an nungngadan hi Kabayu ya miyappit datuwen namin i ha"on an Dios. Ot adi mo aya pulhon di binuhulyu ya adida dadagon.

32

Hay Gimmattangan Jeremiah Hi Luta

¹ Hidin mi'apuluh tawon hi numpatulan Sedekiah hi ad Judah ya himmapit boh Apu Dios i ha"on an hi Jeremiah. Yaden i diye nan mi'apulut waluh (18) tawon hi numpatulan Nebukadnesar hi ad Babilon. ² Ya i diye ya lini"ub mon nadan tindalu an nalpuh ad Babilon hi ad Jerusalem. Mu ha"on ya nibaluda' hi awadan di mungguwalyah nan balen di patul hi ad Judah. ³ Te impibaluda' i Sedekiah an patul hi ad Judah an gapuh nangibagaa' hinadan tataguh nan imbagan Apu Dios i ha"on an alyonay, Ha"on an Dios ya agagga mo ya ipa'abak'u nadan tatagu ituwen boble ta midat hinan patul hi ad Babilon. ⁴ Ot nan patul an hi Sedekiah ya baludon nadan tindalu ta iyedah nan patul hi ad Babilon ta humalyaona. ⁵ Ya impiyenah ad Babilon ta miha"ad hidi ta ingganah ato' nan ninomnom'un aton i hiya. Ot ibaga' i da'yu an mi'gubat ayu'e hinadan i Babilon ya ma'abak ayu. Ha"on an Dios di mangalin tuwe.

⁶ Ya hidin nibaluda' ya alyon bon Apu Dios i ha"on di, ⁷ Nan ibam an hi Hanamel an

imbabalen ulitaum an hi Sallum ya umalihtu ta ibagana an hubliyam nan lutanah ad Anatot. Ot gapu ta he"ay ni'ihhaggon hi tulangna ya lebbengnan he"ay manubli. Ta hiyah diyen munnanong i da'yun himpamu'un hidiyen luta.

⁸ Indani tatawwa ya na'at nan imbagan Apu Dios ta immalih Hanamel hinan nibaluda'. Ot alyonan ha"on di, Hubliyam nan luta' hi ad Anatot hidih nan lutan di tinanud Benjamin. Te lebbengnan he"ay manubli ta munnanong i dita'u an himpamu'un.

Ya gapu ta innila' an hiyay imbagan Apu Dios an hubliya' ya hiyay inat'u. ⁹ Ta hinubliya' hidiyen luta hinan iba' an hi Hanamel hi himpulut pituy (17) silber. ¹⁰ Ot pelmaa' ta mangipa'innila an ha"on di nangattang i diyen luta. Ya numpelmada bo nadan wahdin tistigu. Ot ipakilu' nan silber an pumbayad'u ot idat'un Hanamel. ¹¹ Ot ala' nan duwan naludun an nitud'an nan pinelmaa' an nabobodan di oha ya agge nan oha. Ta datuwen pinelmaa' di mangipa'innila an hinubliya' nan luta. ¹² Ot idat'u datuwen napelmaan i Baruk an hi na' Neriahan an apapun Mahseyah. Ta tinigon Hanamel ya nadan numpelman tistigu ya an namin nadan Judyu an wahdi hi nangidata' i Baruk.

¹³ Ot alyo' i hiyay, ¹⁴ Nan ongal di abalinnan dayawon ta'un tinanud Israel ya athituy imbagana an alyonay, Alam datuwen napelmaan ya inha"admu i ha dunug ta madne ya ahida mapa"ih. ¹⁵ Te ibaga' i he"a an udum hi algo ya mahubliyan di lutan puntanoman ya babale ituwen boble.

16 Ta on'u indat hidiyen napelmaan i Baruk an hi na' Neriah ot mundasala' an alyo' di, 17 He"an na'abbaktun Dios di nunlumuh ad lagud ya tun luta an gapuh nan ongal an abalinam. Ya ma"id ha na'alligat i he"a. 18 Ya ipatigom di pamhodmuh linibun tatagu. Mu dusaom boy udum an tatagu an gapuh bahul di a'ammodda. He"a ya na'abbaktu'a te he"a nan ongal di abalinana tuwali an Dios. Ya an namin di atom ya mipatigoh diyen a'atmu. 19 Ya nala'ing'a ya maphod an namin di ninomnommu. Ya innilam an namin di pangiyen di tatagu ya nadan at'atonda. Ya hay ipabangngadmun dida ya nan miyunnudan hinan ato'atonda. 20 Ya nundongol'a an gapuh nadan milagro ya nadan udum an nakaskasda'aw an ina'inatmu hi ad Egypt. Ya ingganah ad uwani ya hiyay in-naynayunmun inat i da'mi an tinanud Israel ya hi an namin an tataguh tun luta. 21 Ta umat hi nangipanguluwam hinadan a'ammodmi an tinanud Israel an dakol nimpey ina'inatmun nakaskasda'aw ta nunhiglay timmakutan nadan i Egypt.

22 Ot idatmuh tuwen malumong ya makadangan an boble i dida ta impa'annungmu nan imbagam hidin a'ammodmi. 23 Mu hidin bina-gin nadan a'ammodmih tuwen boble ta diday numboblehtu ya agge da'a inun'unud. Ta hiya nan impa'alim datuwen himpangen pundusam i da'mi. 24 Ta teen pun'iyamman nadan i Babilon hi nunlini"odan di boblemi di pumpattukan-dan manadag hinan binattun aladmi ta hogpon da'mi. Ta gubaton da'mi ya waday bitil ta

ma"i^d mo ha itanudmi ya dakolday mundogoh ta ma"i^d ha bahhona an sakupondah tuwen boble ta miyunnudan hidin inalim tuwalin ma'at. Ot teen ad uwanⁱ a'atana.

²⁵ Mu hay oha ya tanganu onmu imbagan hubliya' nan luta hi silber an waday tistigu ya ahi athitun sakupon di i Babilon tun ad Jerusalem?

Hay Nambal Apu Dios Hinan Inalin Jeremiah

²⁶ Ya alyon Apu Dios i ha"on an hi Jeremiah di,
²⁷ Ha"on an Dios di ukod hi atagutaguh tun luta. Ot ma"i^d ha na'alligat i ha"on. ²⁸ Ta iyabulut'u an abakon Nebukadnesar an patul hi ad Babilon hituwen bobleh ad Jerusalem. ²⁹ Ta hogponda ya pinu'ulanda ta maghobda nadan balehtu. Te nunhiglay nangipabungotanyu i ha"on an Dios an gapuh nadan nunggohogohobanyuh insenso ya nangidawadawatanyuh ma'inum ta pundayawyun Baal ya nadan udum an dios hinadan nundotal an atop di baleyu.

³⁰ Ma"i^d ha udum hi inatyun i Israel ya i Judah hi'on bokon nadan adi ahan maphod an nihipun tuwalih din a'ungayu an amod ona' pabungungoton an gapuh nadan adi maphod an ato'atonyu. Ha"on an Dios di mangalin tuwe.

³¹ Te nihipun tuwalih din nibangon hituwen boble ta ingganah ad uwani ya impabungota' i da'yu ta hinaey gapunah panadaga' hitun bobleyu. ³² Te an namin ayun i Israel ya i Judah an padi ya patul ya ap'apu an munhilbi i hiya ya ta'on on nadan propeta ya adi maphod di ina'inatyu ta hiya nan impabungota' nimpe i da'yu. ³³ Ta din'uga' i da'yu an ta'on on

agaggaon tinudduwan da'yu. Mu ningamut an adiya' donglon an ta'on on nganney ato' an manitilog i da'yu. ³⁴ Ya namamay eyu numbahulan te inyeyu mo ahan hinan Templo nadan bulul an nunhiglan umipabungot i ha'on ot ipata'dogyuhdi. Ta mibilang moh nalugit nan Templo'. ³⁵ Ya nangapya ayu boh pundayawanyun Baal hidih nan nundotal an nungngadan hi Ben-Hinnom. Ta hidiy nangi'nonganyuh nadan imbabaleyu hi maghob an mi'nong i Molek an dios di udum an tatagu. Mu ma'id ahan ha imbaga' onu ha ninomnom'u hi atonyu ha athidin nunhiglan umipabungot i ha'on. Ta hiya nan nunnaud di numbahulanyu an i Judah.

³⁶ Ya inalin bon Apu Dios i ha'on an hi Jeremiah di, Manu te immannung nan hinapitmu an ma'at i da'yuh tun bobleyu an mumpalpaligat ayu an gapuh bitil ya dogoh. Mu hituwe boy alyo' an Dios an dayawonyun tinanud Israel ³⁷ an gapuh nan nunhiglan bungot'u ya iwakat da'yun i Jerusalem hi udum an boble. Mu nomnomnomyu an udum hi algo ya pa'anamuton da'yu damdama bo ta hituy pumboblayanyu ta luminggop ayu ya mipapto' ayu. ³⁸ Te da'yu tuwaliy tatagu' ta ha'on an Dios di dayawonyu. ³⁹ Ya boddangan da'yu ta iyohhayuy punnomnomyu i ha'on an Dios ta umannung an ha'on ya ammunay dayawonyuh inggana. Ta pumhod di nitaguwanyu ya ta'on on nadan tanudanyu.

⁴⁰ Ta ibaga' i da'yu an ha'on an Dios ya adi idinong an mangat hi maphod i da'yu ta inggana.

Ya wadao' di naminhodyun mundayaw i ha'on ta adiya' mo du'gon i da'yu'. ⁴¹ Ya ongal di amlong'un mangat hi maphod i da'yu. Ta hituwe nimpe an boble di nanongnah pumboblayanyu an ay da'yu itanom hitu. ⁴² Manu te inyabulut'uy dakol an nunligatanyu mu ato' bon namin di iphodanyu an hidiye din imbaga' tuwali i da'yu.

⁴³ Ta hiya nan ta'on hi alyom hi dadagon nadan i Babilon hituwen boble ta mumbalin hi ma"i'd ha hilbina an ma"i'd ha tagu onu animal hi mabatihtu mu ibaga' i he"a an udum hi algo ya mawadaday tatagu ituwen boble. Ta munhublidah lutay udum ya humubliday udum.

⁴⁴ Ya atbohadin wadaday tistigun mumpelma hinadan nihublin lutan nadan tinanud Benjamin ya hitun ad Jerusalem ya nadan udum an boble hi ad Judah ya ta'on on hinan negeb. Te udum hi algo nimpe ya wagaha' nadan tataguhtu ta mumbangngad nan maphod an a'atyu. Ha'on an Dios di mangalin tuwe.

33

Hay Pumbangngadan Nadan Tataguh Nan Numboblayanda

¹ Ha'on an hi Jeremiah ya nanongnan ni-baluda' hi awadan di mungguwalyah din himmapitan bon Apu Dios i ha'on ² an alyonay, Ha'on nan Dios an nunlumuh ad abunyan ya tun luta. ³ Ot mundasal'a i ha'on ta ipa'innila' i he"a nadan nakaskasda'aw an aggem innila. ⁴ Te ha'on an Dios an dayawonyu an tinanud Israel ya wada boy ibaga' an ahi ma'at hinadan balehtu

ya nadan balen di patul an ahi mun'apapa"ih ta pumpattukan di tatagu ⁵ an mi'gubat hinadan i Babilon. Mu mun'a'ateda ta mun'a'apnuy baleh adol di tatagu an gapuh nan nunhiglan bungot'u te iwalong'u dida. Ta adi' hom'on nadan tatagu ituwen boble an gapuh nadan adi maphod an ato'atonda.

⁶ Mu ta'on on athidi ya udum hi algo ya ipaphod'u damdamah tuwen madadag an boble ta wan luminggopda nadan tatagu an ma"i'd mo ha mangubat i dida. ⁷ Ya pa'anamuto' nadan i Israel ya i Judah an miyeh udum hi boble ta mumbanggad nan amaphodda tuwali. ⁸ Ya pad-dungnay ulaha' an namin nan numbahulanda te pakawano' an namin nan nungngohayan-dan ha"on. ⁹ Ya pabanggado' nan maphod tuwalin a'at di ad Jerusalem ta mundongol boh aboblebobleh tun luta. Ta nanongnan waday pun'amlonga' ya ipabaktuwa' ituwen boble. Ta tigon'en di tataguh abobleboble nan maphod an inat'uh nadan tatagu' ya tumakutdan adi mangun'unud i ha"on.

¹⁰ Ya alyon bon Apu Dios di, Nan alyonyun nabaoh tuwen boble te ma"i'd nadan tatagu ya animal ya immannung. Mu udum hi algo ya danaen nun'abaon bobleh ad Judah ya ahi madngol ¹¹ di mun'am'amlong an tatagu ya hapit di mungkasal ya nadan udum an a'am'amungan. Ya atbohadin iyalidah nan Templo di idawatda an punhanaanda i ha"on an Dios. Ta alyonday, Munhana amin he"a Apu Dios an ongal di abalinana te maphod nan inatmun da'mi. Ya munnananong di pamhodmu i da'mi.

Ya inalin bon Apu Dios di, Immannung te ipaphod'uh tuwen boble ta mumbangngad nan amaphodna tuwali.

¹² Ya alyona bo di, Hituwen mabaon boble an ma"i'd ha tagu ya animal ya udum hi algo ya waday pumpastolan ituwen boble ta nanongnan wadaday mumpumpastol hi kalneroda. ¹³ Ta dumakol di kalnero hinadan nun'abillid an boble ya hinadan bobleh pu"un di billid ya hinan muyyad di ad Judah ya nadan boblen di holag Benjamin ya hinadan nunlini"odan an boble hi ad Jerusalem ya an namin an bobleh ad Judah.

¹⁴ Ya alyon bon Apu Dios di, Udum hi algo ya madatngan di pangipa'annunga' hinan imbaga' an pammo'a' hinadan tinanud Israel. ¹⁵ Ta waday mumpatul an tinanud David an nipto' di pangatna ya pangipanuhnah tatagu. ¹⁶ Ta hitun pumpatulana ya luminggop hi ad Judah an namama hi ad Jerusalem. Ta hay pungngadan-dah ad Jerusalem ya alyonday, Hi Apu Dios Di Mangihwang I Dita'u.

¹⁷ Te hay imbaga' tuwali an Dios ya nanongna an hay ohah nadan holag David di mumpatul hinadan tinanud Israel. ¹⁸ Ya wadada boy padin tinanud Libay an mangiyali hi maghob an mi'nong ya nadan midawat an alina ya nadan udum an midawat i ha"on an Dios.

¹⁹ Indani ya alyon bon Apu Dios i ha"on an hi Jeremiah di, ²⁰ Ha"on di ukod hi pumatalan nan algo hinan mapatal ya athidi bo an ha"on di ukod hinan ena humilongan hinan mahdom. Ya adi mabalin hi mahukkatan hinaen a'atda. Mu abalinanyu'e an hukkatan ²¹ ot athidi mo

bon mabalin an mahukkatan nan imbaga' an nanongnan hay ohah nan tinanud David di mumpatul hi ad Israel ya hanadan tinanud Libay di nanongna an munhilbin ha"on. ²² Mu hay immannung ya padakolo' nadan tanudan nan baal'un hi David ya nadan tanudan Libay an munhilbin ha"on ta umatdah nan bittuwon hi ad lagud onu nadan panag hinan pingngit di baybay an adida mabilang.

²³ Ya alyon bon Apu Dios i ha"on an hi Jeremiah di, ²⁴ Nadan udum an tatagu ya pihulonda nadan tatagu' an hay panigoda ya adida mo mumbalin hi ohan boble. Ya dingngolmu nan imbagada an alyonday, Hi Apu Dios ya pinto'na nadan i Israel ya i Judah hi tataguna. Mu ad uwani ya ingganuyna dida ta adida mo mibilang hi ohan boble.

²⁵ Ot ibaga' i he"a Jeremiah an ha"on an Dios ya adi mabalin hi hukkata' nan a'at di patal ya hilong. Ya atbohdihi tun luta ya ad lagud an mahapul an unudonda nan nibaga an atonda.

²⁶ Ta umat hinadan tinanud Jacob an adi ahan mabalin hi inganuy'u dida. Ya adi mabalin hi hukkata' nan hinapit'u an hay mabalin an mumpatul hinadan tinanud Israel ya nanongnan hay ohah nadan tinanud David. Te hom'o' dida ta pumhodda an umat hidin a'atda tuwali.

34

Hay Imbagan Apu Dios Hi Ma'at I Sedekiah

¹ Hi Nebukadnesar an patul hi ad Babilon ya in'uyugnan namin nadan tindaluna an nalpuh nan nat'onat'on an boble an inabakna ot hiyay

mun'ap'apu i dida. Ta hidin gubatondah ad Jerusalem ya an namin nadan nunlini"odan an boble ya himmapit boh Apu Dios i ha"on. ² Ta athituy imbagan nan Dios an dayawon ta'u an tinanud Israel an alyonay, Ume'ah nan patul an hi Sedekiah hi ad Judah ta alyom i hiyay, Imbagan Apu Dios an inyabulutna an agagga mo ya abakon dita'u i Nebukadnesar ya pinu'ulana tun ad Jerusalem. ³ Mu he"a ya baludon da'a ta ipahumalya da'a i Nebukadnesar ya ahi da'a inyeh ad Babilon. ⁴ Mu hanat donglom hituwe Sedekiah an imbagan Apu Dios i he"a an alyonay, Bokon hay gubat di atayam. ⁵ Te maphod di ahim atayan ya umukayungan nadan tatagum. Ya gobhonday insenso ta punlistipudan he"a an umat hinan inatdah natayan nadan a'ammodmun numpatul.

⁶ Ot umeya' i Sedekiah ot ibaga' i hiya nan imbagan Apu Dios. ⁷ Yaden nadan tindalun nan patul hi ad Babilon ya pumpa"ihda nadan binattun alad hi ad Jerusalem ya hi ad Lakis ya hi ad Asekah. Ta datuwen boble hi ad Judah ya ammuna han agge ni' napa"ih di binattun aladda.

Hay Nangibahhawanda Hinan Nunhahapitanda

⁸ Wada boy imbagan Apu Dios i ha"on an hi Jeremiah hidin nalpah an ni'hapit nan patul an hi Sedekiah hinadan tataguh ad Jerusalem. Ta hay nunhahapitanda ya mipalubus mo nadan himbut an ibbadan tinanud Israel ta ukoddah nan pohdondan aton. ⁹ Ot an naminda ya mahapul an way ohaon impalubusnay himbutna

an lala'i onu babai an Judyu. Ta ma"i ha oha hi punnanongonay himbutna. ¹⁰ Ya an namin nadan ap'apu ya tatagu ya inabulutdah diyen nahahapit an ipalubusday himbutda an linala'i onu binabai ta adida punnanongon dida an himbut. Ot hiyay atonda. ¹¹ Mu agge nadne ya naluman di nomnomda ot eda bo bangngadon nadan himbutda ta nanongnan imbilangda didah himbut. ¹² Ta hiya nan alyon bon Apu Dios i ha"on an hi Jeremiah di, ¹³ Ha"on an Dios an dayawonyu an tinanud Israel ya ni'hapita' hidin a'ammodyuh din e' inawit didah ad Egypt an numbalinandah himbut. Ot alyo' i dida di, ¹⁴ Nalpah'e nan pituy tawon on impalubusyu nadan ibbayun tinanud Israel an nangihubli hi adolda i da'yu ta numbalindah himbutyu. Ta nunhilibida'e i da'yu hi onom di tawon ya mahapul an ipalubusyu mo dida ta ukodda piboh nan pinhoddan e aton. Mu aggeya' inunud hinadan a'ammodyu. ¹⁵ Mu maphod ta nipto' nan ninomnomyu an unudonyu nan tugun'u. Ta imme ayuh nan Templo ot punhahapitanyu ot abulutonyu an ipalubusyu mo nadan himbut. ¹⁶ Mu tanganu boh on ad uwani ya naluman di nomnomyu ta eyu binangngad nadan impalubusyu ta numbangngadda an himbut? Hinaen inatyu ya ha"on an Dios di binainyu.

¹⁷ Ot gapu ta aggeya' inunud i da'yu ta aggeyu impalubus nadan ibbayun tinanud Israel an himbutyu ya hiya nan atbohdiy ato' an adi iyabulut an ma"i ha adi mate i da'yu. Ta mate ayuh gubat onu hay bitil onu hay dogoh. Ta pumbalinon da'yuh umipabain hi tataguh tun

luta.

¹⁸ Ta dusaon da'yu i ha'on an gapuh aggeyu nangunudan hinan nunhahapitanyu ta ma'at i da'yu nan na'at hinan pa'hikkonan baka hidin nunduwaonyuh diyen baka ot punhi"anonyu ot i'wayuh nan numbattananda.* ¹⁹ Ta da'yu an ap'apun munhilbih nan patul hi ad Jerusalem ya an namin hi ad Judah ya ta'on on da'yun ap'apu hinan punhumalyaan ya da'yu an papadi ya an namin ayun tatagun nangi'wah numbattan nan nagodwan adol di baka ²⁰ ya iduul da'yuh nadan binuhulyu ta pumpate da'yun dida. Ta awagillang di adolyuh nan luta ta pun'a'an di hamuti ya atap an animal. ²¹ Ya iyabulut'u boh Sedekiah an patulyu ya nadan ap'apun munhilbin hiya hitun ad Judah hinadan binuhulyun tindalun nan patul hi ad Babilon an naminhod an mamaten da'yu. Manu te indinongda ni' an mangubat i da'yu ²² mu pumbangngado' damdama didah tun bobleyu ta gubaton da'yu ya pinu'ulanda tun ad Jerusalem. Ya dinadagdan namin nadan boblehtuh ad Judah ta ma"id ha munhituhtu.

35

Hay Ma'adal Hinadan Holag Rekab

¹ Hidi ta'wa an hi Jehoyakim an imbalen Josiah di patul hi ad Judah ya alyon

* **34:18** 34:18 Nan mangi'wa hinan numbattan nan nagodwa an animal ya hay ipa'innilana ya abulutona nan nahahapit an atonda ta atona mu ibahhona'e tuwali ya ma'at i hiya nan na'at hinan animal an pinateda ot punduwaonda. **34:18** 34:18 Hidin Hopapna 15:9-10,17-18

Apu Dios i ha'on di, ² Ume'ah awadan da Rekab an hina'amma ya inayagam dida ta ume ayuh nan Templo hinan ohan kuwartuhdi. Ta imme ayu'ehdi ya indadaanmuy bayah hi ipa'inummun dida.

³ Ot umeya' mo ot e' tigon hi Jaasaniah an imbabalen Jeremiah an hi na' Habasiniah. Ot ayaga' hiya ya an namin nadan linala'ih nan familyan Rekab. ⁴ Ot ume amin namin hinan Templo. Ot ipangulu' dida hinan kuwartun nan propetan hi Hanan an imbabalen Igdaliah. Hituwen kuwartu ya nihaggon hinan kuwartun nadan ap'apun munhilbih nan patul an wah nan baktun nan kuwartun Maaseyah an hi na' Sallum an mumpapto' hinan Templo.

⁵ Ot idadaan'u nadan malukung an naha"adan hi bayah ya nadan basu. Ot alyo' di, Aga ta uminum ta'u ni'.

⁶ Mu alyonday, Umman adi ami uminum hi bayah. Te handin hi apumin hi Jonadab an imbabalen Rekab ya intugunan da'mi ya nadan tanudanmi ta adimi ipatnan uminum hi bayah. ⁷ Ya intuguna bon adi ami mangapyah baleh iha"adanmi ya adi ami munliya' ya muntanom hi bungbunga"an. Ta kumpulnay umayanmi on nanongnan hay tolda di iyallungmih iha"adanmi. Ot unudonmi'e anu datuwen tugunan da'mi ya dumukdukkey pi'taguwanmih tun luta. ⁸ Ta hiya nan da'min himpamu'un ya inun'unudmi danaen intugun apumi an hi Jonadab. Ta an namin ami an ta'on on nadan ahawami ya imba-balemi an linala'i ya binabai ya adi ami uminum

hi bayah. ⁹ Ya atbohadin adi ami nimpe mangapyah bale hi iha"adanmi ya adi ami munliya' onu muntanom hi greyp ya nadan udum an bungbunga"an. ¹⁰ Ta hay pumbalayanmi ya nan na'allungan hi tolda ya abuh an inunudmin namin nan tugun din hi apumin hi Jonadab. ¹¹ Mu hidin ginubat Nebukadnesar an patul hi ad Babilon tun boble ta'u ya binumtik amih tun ad Jerusalem. Ta hiya nan wahtu amihtu.

¹² Indani ya alyon bon Apu Dios i ha"on an hi Jeremiah di, ¹³ Ha"on an ongal di abalinana an Dios an dayawonyu an tinanud Israel ya ibaga' i he"a ta em ibagah nadan i Jerusalem ya nadan udum an i Judah ta alyom di, Undan ma"id ha ma'adalyu i dida hinan a'at di pangun'unuddah nan tugun'un Dios? Ha"on an Dios di mangalin tuwe. ¹⁴ Ot undan adiyu tigon nan inat Jonadab an hi na' Rekab an tinuguna nadan imbabalena an linala'i ta adida uminum hi bayah ya inun'unudda peman. Ta ingganah ad uwani ya adida uminum hi bayah te un'unudonda nan tugun din hi apuda. Mu ha"on ya agaggaon himmapita' i da'yu mu aggeya' inun'unud. ¹⁵ Ya agaggaon waday hinnag'uh nadan baal'un propeta on imbagadan da'yu ta iwalongyu nadan adi maphod an ato'atonyu ta bokon nadan udum an dios di punhilbiyanu. Ta way atonyun munnanong an munhitu ituwen boblen indat'un da'yu ya hinadan a'ammodyu. Mu ningamut an adiyu pohdon an un'unudon. ¹⁶ Hanada otahan an holag Rekab ya inun'unudday tugun apudan hi Jonadab. Mu da'yu ya adiya' un'unudon. ¹⁷ Ta hiya nan ha"on an ongal di abalinanan

Dios an dayawonyun tinanud Israel ya ipa'ali' i da'yu an i Jerusalem ya an namin ayun i Judah nadan imbaga' an manadag i da'yu. Te ta'on ona' humapihapit i da'yu ya adiyu donglon ya adiyu unudon.

¹⁸ Ya imbagan bon Apu Dios i ha'on ta ibaga' hituweh nadan tinanud Rekab. Ot alyo' i diday, Hay imbagan nan ongal di abalinanan Dios an dayawon ta'un tinanud Israel ya gapu ta inun'unudyuy tugun apuyun hi Jonadab ¹⁹ ya nanongnan waday tanudanyuh munhilbin Apu Dios.

36

Hay Inat Jehoyakim Hinan Impitudo' Apu Dios I Jeremiah

¹ I diyen mi'apat hi tawon hi numpatulan Jehoyakim an imbabalen Josiah hi ad Judah ya wada boy imbagan Apu Dios i ha'on an hi Jeremiah an alyonay, ² Nhipun hidin hi Josiah di patul hi ad Judah ta ingganah ad uwani ya dakol nadan impa'innila' i he"a an ma'at hi ad Israel ya hi ad Judah ya hinadan udum an boble. Ot alam di ohah nan naludun an puntud'an ta itudo'mun namin dadiyen imbagabaga' i he"a. ³ Ta mibahah nadan tataguh ad Judah ta alinaot ya donglonda nadan nitudo' an panadag'u i dida ta itutuyuda nadan adi maphod an ato'atonda ta pakawano' dida.

⁴ Ot ha'on an hi Jeremiah ya inayaga' moh Baruk an imbabalen Neriah ta boddangana'. Ta imbaga' an namin nadan hinapit Apu Dios

i ha"on on intudo'nah nan naludun an pun-tud'an. ⁵ Ta on nagibbuh ot alyo' i Baruk di, Ha"on ya nibaluda' ot ma"id ha ato' an umeh nan Templo. ⁶ Ot he"ay umehdi hi'on madatngan nan algon pun'ulatan di tatagu hinan Templo ta ibaham nan intudo'mun hapit Apu Dios. Ta donglon nadan tatagun ma'amung an malpuh abobbobleh ad Judah. ⁷ Ta alinah iwalongda nadan impa'inghadan pumbahulan ya mumpahpahmo'dan Apu Dios. Ta adi miluh an mipa'annung nan pundusana i dida an gapuh nan nunhiglan bungotnah nadan ato'atonda.

⁸ Ta inunud Baruk nan imbaga' an hi Jeremiah ot umeh nan Templo ot ena ibaha nan hapit Apu Dios hinadan tatagun na'amung. ⁹ Hay na'atan tuwe ya nan algo an ungganda pun'ulatan hinan mi'ahiyam di bulan hidin mi'alimah tawon hi numpatulan Jehoyakim. Ta an namin nadan i Judah ya na'amungda an mundayaw hidih nan Templo i diyen algo. ¹⁰ Ya hi Baruk ya immohnong hinan kuwartun nan nabaktun mumpapto' hinan punhumalyaan di patul an hi Gemariah an imbabalen Sapan ot ibahanah nadan tatagu nan impitudo"u. Hidiyen kuwartu ya wahdi hi baktun nan lita"angan di Templo an nihaggon hinan nungngadan hi pa"apyan geyt.

¹¹ Ta hidin dingngol nan imbabalen Gemariah an hi Mikayah an apapun Sapan nan nibahan hapit Apu Dios ¹² ot madanayyuh nan kuwartun punhahapitan nadan ap'apu hidih nan palasyu. Ya hay wahdi ya hi amanan hi Gemariah an imbabalen Sapan ya nadan ibbanan ap'apu an umat i Elisama an sekretali ya hi Delayah an

imbabalen Semayah ya hi Elnatan an imbabalen Akbor ya hi Sedekiah an imbabalen Hananiah ya nadan udum. ¹³ Ot ibagan Mikayah nan dingngolnan imbahan Baruk hinadan tatagu. ¹⁴ Ot honagon dadiyen ap'apu nan imbabalen Netaniah an hi Jehudi an apapun Selemiah ya pidwan di apapun Kusi ta ena ayagan hi Baruk ta iyena nan maludun an nitud'an nan imbahanah nadan tatagu. Ot umeh Baruk hi awadan nadan ap'apu an inodnana nan nitud'an nan imbahanah nadan tatagu. ¹⁵ Ya alyondan hiyay, Umbun'a ta ibaham i da'mi. Ot hiyay atona.

¹⁶ Mu hidin indappuhnan imbaha ya ongal di inomnomanda ta munhahapitdan alyondan, Mahapul an ipa'innila ta'uh nan patul hituwen dingngol ta'u. ¹⁷ Ot alyondan Baruk di, On waday nangibagan he"a hi itudo'mu datuwe?

¹⁸ Ya alyon Baruk di, O, hi Jeremiah di nangalih itudo"u datuwen imbagabagana.

¹⁹ Ya alyon nadan ap'apu i Baruk di, Mahapul an e ayu mipa"en duwa i Jeremiah. Ya adiyu ipa'innila hi kumpulnan tagu di awadanyu. ²⁰ Ot iha"ad nadan ap'apun munhilibih nan patul hidiyen naludun hidih nan kuwartun Elisama ot eda ibagah nan patul nan dingngolda.

Hay Numpu'ulan Nan Patul Hinan Nitud'an Di Hapit Apu Dios

²¹ Ot honagon nan patul hi Jehudi ta ena alan nan naludun an natud'an hidih nan kuwartun nan sekretali an hi Elisama. Ot ibahanah nan patul yaden munta'ta'dog nadan ap'apu hi haggona.

²² Ya i diye ya mi'ahiyam di bulan an kotokottol ta inumbun nan patul an hinangngabna nan apuy. ²³ Ya wa'et binahan Jehudi ha tulu onu opat hinan natutunnud an linya on pinutul nan patul hinan uwahna nan nitudo' an nalpah an nabaha on intungunah nan apuy. Ta lo'tat ya naghob an namin nan naludun an nitudo'an nan hapit Apu Dios. ²⁴ Mu ma'id ha impatigon nan patul ya nadan ap'apun munhilbin hiya hi puntutuyuwanda onu takutdah nan dingngolda. ²⁵ Ya ta'on tuwalih on hidin mumpahpahmo' da Elnatan i Delayah ya hi Gemariah hinan patul ta adina gobhon nan nitudo' on adina donglon.

²⁶ Ya onaot minandal hi Jeramil an imbabalena ya hi Serayah an imbabalen Asriel ya hi Selemiah an imbabalen Abdil ta eda tiliwon hi Jeremiah ya hi Baruk an na'nginnilah nadan uldin. Mu ma'idda te hi Apu Dios di nangipa'en dida.

²⁷ Ta nagibbuh an ginhob nan patul nan naludun an nangitudo'an Baruk hinan imbagabagan Jeremiah ya alyon Apu Dios i Jeremiah di, ²⁸ Alam di oha bon naludun an puntudo'an ta pidwom an itudo' an namin nan nitudo' hinan ginhob Jehoyakim an patul hi ad Judah. ²⁹ Ya imbagam hinan patulyu hi ad Judah an hi Jehoyakim ta alyom di hituwey imbagam Apu Dios i he"a an alyonay, Manu'eh ginhobmu nan nitudo' ya gapu ta nibagahdi an dadagon nan patul hi ad Babilon hituwen bobleyu ya numpatenan namin nadan tatagu ya animal. ³⁰ Ot he"a Jehoyakim an patul hi ad Judah ya ma'id ha holagmu hi mihukkat i he"a an mumpatul. Te pi'pate da'a ta miwagillang

di adolmu. ³¹ Ta athinay pundusa' i he"a ya nan pamilyam an gapuh nan numbahulanyu. Ya dusaon da'yu nimpén tataguh ad Jerusalem ya ta'on on da'yun namin an i Judah. Te imbagabaga' tuwali i da'yu an athinay pundusa' mu adiyu donglon.

³² Ot ha"on an hi Jeremiah ya inala' mo boy oha an puntud'an ot idat'un Baruk an imbabalen Neriah. Ta pidwo' mo bon ibaga on intudo'nán umat handi ta inggana ot mitudo' an namin. Mu dakdakkol nan nitudo' ituwen mi'adwa.

37

Hay Nihukkatan Sedekiah An Numpatul Hi ad Judah

¹ Indani ya hi Sedekiah an imbabalen Josiah di numbalinon Nebukadnesar hi patul hi ad Judah ta nihukkat i Jehoyakin an imbabalen Jehoyakim.

² Mu ta'on damdamah on hiya ya nadan ap'apun munhilbin hiya ya nadan tataguh ad Judah ya adida unudon nan impa'innila' i dida an imbagan Apu Dios i ha"on. ³ Mu waday nannagan nan patul an hi Sedekiah i da Jehukal an imbabalen

Selemiah ya nan padi an hi Sepaniah an imbabalen Maaseyah ta immalidan ni'hapit i ha"on ot alyonday, Jeremiah, daan mo ta mumpahmo"a i Apu Dios an dayawon ta'u ta boddangan dita'u.

⁴ Ya aggeya' ni' nibalud i diye ta mabalin an kumpulnay umaya'.

⁵ Yaden nadan tindalun di i Babilon ya wahdidan mangubat hinadan i Jerusalem. Mu hidin dingngoldan nakakda nadan tindalun nan patul

hi ad Egypt an umalin mangubat damdama i dida ot taynandah ad Jerusalem.

⁶ Indani ya himmapit boh Apu Dios i ha"on an hi Jeremiah ya alyonay, ⁷ Hay ibagam hinadan hinnag nan patul hi ad Judah ta mi'hapit'a i ha"on ya alyom di, Nadan immalin tindalun nan patul hi ad Egypt an alyon nan patul ta'u hi bumoddang i hiya ya umman mumbangngad-dah bobleda. ⁸ Ta nadan i Babilon ya umal-ida bo ta ingganah hogponda nan bobleyu ya pinu'ulanda. ⁹ Ot ha"on an Dios ya ibaga' i da'yu ta adiyu namnamaon an ma"idda mo nadan i Babilon te adi mibahhon mumbangngadda. ¹⁰ Mu ta'on on alinah abakonyun namin nadan i Babilon an titindalu ya itulid damdaman nadan nun'ahugatan an bumangon ta pu'ulanda tun bobleyu.

¹¹ Hidin nanaynan nadan i Babilon hi ad Jerusalem an gapuh nan dingngoldan umaliyan nadan tindalu an malpuh ad Egypt ¹² ot makaka' hi ad Jerusalem ta e' tigon nan luta an mi-dat i ha"on hinan boblemi an tinanud Benjamin. ¹³ Mu hidin dimmatonga' hinan geyt an nungngadan hi Benjamin ya impa'ohnonga' hinan ap'apun di guwalyahdi an hi Irijah an hi na' Selemiah an apapun Hananiah an alyonay, Ipatnam eh'a nee an bumtik ta e'a middum hinadan i Babilon.

¹⁴ Ot alyo' di, Agge immannung hinaen im-bagam te ma"id ha ninomnom'uh athina. Mu adi donglon Irijah an ona' ot tiniliw ot iyeya' hinadan ap'apun munhilibih nan patul. ¹⁵ Ya nunhiglay bungotdan ha"on ot ibagadah nadan tindalu

ta punhuplita'. Ot ahiya' ibalud hinan num-balinondah baludan an balen nan mumpapto' hinan punhumalyaan di patul an hi Jonathan. ¹⁶ Ta hinan munhihillong an hiluk diyen bale di nangibaludandan ha'on hi nabayag.

¹⁷ Indani ya impa'ayaga' hinan patul an hi Sedekiah hi balena mu ma'id ha udum hi nanginnila. Ot alyonay, On waday impa'innilan Apu Dios i he"a?

Ot alyo' di, Wada, an ahi'a miyeh nan patul hi ad Babilon. ¹⁸ Ot inayun'un mahmahan i hiyan alyo' di, On nganne ahan tatawway gapunah nangibaludam i ha'on? Undan nganne num-bahula' i he"a onu hinadan ap'apun munhilbin he"a onu hinadan tatagu? ¹⁹ Nganne'e ta'way na'at hinadan mumpunlayah an propetam an mangalih adi gubaton nan patul hi ad Babilon tun boble ta'uh ad Jerusalem? On im-baludmu dida? ²⁰ Donglona' bahan apu patul ta adiya' ipabangngad hinan nibaluda' an balen nan mumpapto' an hi Jonathan hinan punhumalyaam. Te atom'ehdi ya hidiy ataya'.

²¹ Ot ibagan nan patul an hi Sedekiah ta hinan iha"adan di mungguwalyah balen di patul di ibaluda'. Ot ibagana bon midattana' hinan pi'ihha"ang an tinapay hi abigabigat ta ingganah mapuh di tinapay hi ad Jerusalem.

38

Hay Nanguhbuganda I Jeremiah I Han Bubun

¹ Dingngol da Sepatiah an imbabalen Mattan ya hi Gedaliah an imbabalen Pasur ya hi Jehukal

an imbabalen Selemiah ya hi Pasur an imbabalen Malkijah nan impa'innila' hinadan tatagu. ² Te hay impa'innila' ya nan imbagan Apu Dios an alyonay, An namin nadan tatagun umohnong hituh ad Jerusalem ya mun'a'ateda an gapuh gubat ya bitil ya dogoh. Mu nadan mi'yeh nadan i Babilon ya mi'taguda. ³ Ya imbagan bon Apu Dios an adi damdama mibahhon abakon nadan tindalun di i Babilon tun ad Jerusalem.

⁴ Indani ya immeda nadan ap'apun munhilbin hiya hi awadan nan patul ot alyonday, Mahapul an ipapatem hi Jeremiah. Te gapuh nan ena ibagabagah nadan tatagu ya na'aan di tulid nadan nabatin tindalum ya ta'on on nadan tatagu. Ta lo'tat ya hiyay lummuh adadagan tuwen boble.

⁵ Ya alyon Sedekiah i diday, Atonyu nan pohdonyun aton i hiya ot adi' ipagol. ⁶ Ta immalida ot awitona' ot iyeya' hinan lita"angan di mungguwalyah nan awadan han naka"utan an bubun nan imbabalen di patul an hi Malkijah. Ot ga'odana' hi tali ot uhungona' hidi. Hidiyen bubun ya natdu' mu adallom nan luyo'na ta nilunoka'. ⁷ Mu hi Ebed-Melek an i Etiopia an ohan ap'apu hinan palasyu ya dingngolna an inuhbunga' hinan bubun. Ya i diye ya wahdi nan patul hinan nungngadan hi Geyt Benjamin an awadan di ugganda pangihahapitan hi'on waday mihahapit. ⁸ Ta immeh Ebed-Melek hi awadan nan patul ⁹ ot alyonay, Apu patul, innilam an ongal an bahul nan inat nadan linala'i hinan propeta an hi Jeremiah. Te namaaggot eda uhungon hinan bubun. Ot umannung an

iyatenahdiy inagangna an namama bo udot te tuwen ma"id di makan ituwen boble.

¹⁰ Ya alyon nan patul i hiyay, Awitom di tulumpuluh (30) nadan linala'ihitu ta eyu guyudon hi Jeremiah ta bokon hidiy atayana.

¹¹ Ot hidiyey aton Ebed-Melek ta in'uyugna dadiyen linala'i ot umedah nan hiluk nan kuwartu an iha"adan di nun'abalol an usal hinan palasyu. Ot alanda dohah nadan limmame an luput ot iboboddah uddun nan tali ot buyunondah nan bubun. ¹² Ot tumkuk hi Ebed-Melek an alyonan ha"on di, Ipitom danaen luput hi yoyo'mu ta adi'a mahugatan hinan tali. Ta hiyay inat'u ¹³ ot ahiya' guyudon hinadan linala'i. Ta nihipun i diye ya hinan umohnongan di guwalyah nan palasyu di nanongnah nangibaludandan ha"on.

Hay Pidwan Di Nangibagaan Jeremiah Hi Ma'at I Sedekiah

¹⁴ Indani ya impa'ayaga' hinan patul an hi Sedekiah ta mundammu amih nan mi'atlun geyt an umeh nan Templo. Ya alyonan ha"on di, Waday mahmaha' i he"a ot hanat nan immannung di ipa'innilam.

¹⁵ Ot alyo' i hiyay, Ta'on on ibaga' nan immanung ya nan nipto' hi atom mu hiya damdama an adiya' donglon an ona"ot patayon i he"a.

¹⁶ Ya alyon Sedekiah di, Isapata' hinan wadawada an Dios an nunlumuh an namin an adi da'a patayon i ha"on. Ya atbohadin adi' iyabulut an patayon da'ah nadan naminhod an mamate i he"a. Ya ma"id ha udum hi nangngol ituwen imbaganan ha"on.

¹⁷ Ot alyo' di, Nan ongal di abalinanan Dios an dayawon ta'un tinanud Israel ya alyonay, Mumpada"ul'a'eh nadan ap'apun di i Babilon ya adi da'yu patayon an hina'amma ya adida pu'ulan tun ad Jerusalem. ¹⁸ Mu adi'a'e tuwali mumpada"ul i dida ya abakon dita'u ya pinu'ulanda tun boble ta'u ya binalud da'an dida.

¹⁹ Mu alyon Sedekiah di, Tumakuta' hinadan ibba ta'un niye moh ad Babilon te alina ya iyeya' hinadan i Babilon hi awadan nadan ibba ta'u an Judyu ta diday mamalpaligat i ha"on.

²⁰ Ot alyo' di, Unudom'e nan imbagan Apu Dios ya adi da'a iyukod i didah nadan ibba ta'un Judyu. Ta mihwang'a ya maphod di ma'at i he"a. ²¹ Mu hay imbagan Apu Dios ya adi'a'e mumpada"ul ²² ya nomnomnomom an an namin nadan binabai an mabatih nan palasyu ya mipalah'unda ta miyukoddah nadan ap'apu hi ad Babilon. Ta hay ahi ibagan dadiyen binabai i he"a ya alyonday, Daan bohna? Ot tee mahan an inlaylayahhan da'ah nadan imbilang-muh nahamad an gagayyummu. Te ad uwani an paddungnay nilunok'ah nan luhbulluhbut ya ma"idda an tinaynan da'an dida. ²³ Ya an namin nadan ahawam ya imbabalem ya alan nadan i Babilon dida. Ya ta'on on he"a ya abakon da'an dida ya inye da'ah nan patul hi ad Babilon ya ahida pinu'ulan hituwen boble.

²⁴ Ya alyon Sedekiah di, Tigommot ta ma"id ha manginnila ituwen nunhapitanta ta adi lum-muh atayam. ²⁵ Te innilaon'en nadan ap'apun munhilbin ha"on an ni'hapita' i he"a ya umalidan mummahmah hi'on nganney nunhapitanta. Ta

alyonday, Adim iha"ut i da'mi te patayon da'a.
²⁶ Ot hay ibagam i dida ya alyom di, Ni'hapita' hinan patul ta adiya' bahan pumbanggadon hi balen Jonathan ta bokon hidiy ataya'.

²⁷ Indani tatawwa ya immali nadan ap'apun munhilbih nan patul ya mahmahandan ha"on di gapuna ta impa'ayaga' hinan patul. Ot nan imbagan nan patul an ibaga' di hiyay imbaga'. Ot umedan aggeda innila nan immannung te ma"id ha ohah nangngol hinan nunhapitanmih nan patul. ²⁸ Ta nanongnan nibaluda' hidih nan awadan di mungguwalyah nan balen di patul ta ingganaot abakon nadan i Babilon hi ad Jerusalem.

39

Hay Nanadagan Nadan I Babilon Hi Ad Jerusalem

¹ Hidin mi'apuluh bulan hinan mi'ahiyam hi tawon hi numpatulan Sedekiah hi ad Judah ya impangulun Nebukadnesar an patul hi ad Babilon nadan tindaluna ot li"ubonda tun ad Jerusalem. ² Ta ingganah din mi'ahiyam hi algo hinan mi'apat hi bulan hidin mi'ahimpulut ohay (11) tawon hi numpatulan Sedekiah ya waday pina"ihdah nan binattun alad tun boblemi. ³ Ot hunggopdan namin nadan ap'apun munhilbih nan patul hi ad Babilon ot eda umbun hinan way nungngadan hi nigawwan geyt ta atigana an sinakupda tun boblemi. Datuwen ap'apu ya hi Nergal-Sareser an i Samgar ya nan oha bo an hi

Nergal-Sareser an nabaktuy sa'adna ya hi Nebo-Sarsekim an hiya nan nabaktun ap'apu ya nadan udum mohpe an ap'apun munhilbih nan patul hi ad Babilon. ⁴ Ot bumtik nan patulmi hi ad Judah an hi Sedekiah an didah nadan tindaluna i diyen nahdom an ini'wadah nan garden di patul ot inayundahdih nan way numbattanan nan duwan binattun alad. Ot ipluydah nan arabah. ⁵ Mu numpudug damdaman nadan tindalun di i Babilon ot akhupandah Sedekiah hidih nan way nundotal an nihaggon hi ad Jeriko. Ot tiliwonda ot iyedah ad Riblah an bobleh ad Hamat an awadan Nebukadnesar an patul hi ad Babilon. Ot humalyaona ot ibaganay dusana. ⁶ Ot ipapaten nan patul hi ad Babilon nadan linala'in imbabalen Sedekiah hi hinanggabna. Ot pi'pateda bon namin nadan ap'apun munhilbin hiya hi ad Judah. ⁷ Ot ukitonday matan Sedekiah ot ahida bangkilingan hi gombang ot iyedah ad Babilon.

⁸ Ot pu'ulanda tatawwa nadan baleh ad Jerusalem an ta'on on nan palasyu. Ot pompa"ihdan namin nadan binattun alad. ⁹ Ot baludon Nebusaradan an opisyal di guwalyan Nebukadnesar nadan nabatin tataguh ad Jerusalem ot iyena didah ad Babilon ta didan namin hinadan udum an i Judah an niddum tuwalih nadan i Babilon. ¹⁰ Mu binatang dohah nadan nun'awotwot hi ad Judah ot idattana dida hi puntanomandah greyp ya hay puntanomandah barley.

Hay Nabatiyan Jeremiah Hi Ad Judah

11 Hi Nebukadnesar ya imbaganan Nebusaradan an opisyal di guwalyana an alyonay, 12 Awitom hi Jeremiah ya impapto'mu ta ma'id ha adi maphod hi ma'at i hiya ya hanat atom an namin nan ibagana. 13 Ta hi Nebusaradan an opisyal di guwalya ya hi Nebusasban an opisyal di tindalu ya nadan ap'apun munhilbih nan patul hi ad Babilon ya hi Nergal-Sareser an hiya nan nabaktun ap'apuda 14 ya hinnagday immalin nangawit i ha'on hinan nibaluda' hinan way lita"angan di pungguwalyaan hinan palasyu. Ot iyukoda' i Gedaliah an imbabalen Ahikam an apapun Sapan ta hiyay nangawit i ha'on hi balena.* Ta hiya nan nunnanonga' hitun ad Judah an nidduma' hinadan nabatihtu.

15 Ya hidi ta'wan nibaluda' ya wada boy imbagan Apu Dios an alyonay, 16 Ume'a ta em ibaga i Ebed-Melek an i Kus ta alyom di hituwey imbagan nan ongal di abalinanan Dios an dayawon ta'un tinanud Israel an alyonay, Agagga mo ya ipa'annung'u nan imbaga' an adadagan tuwen boble. Ta bokon hay ena pumhodan di ma'at. 17 Mu he"a'e ya gapu ta ha'on di nundinolam ya mihwang'ah nadan binuhulmu an tumakutam. 18 Te ihwang da'a i ha'on ta adi'a mateh gubat. Ha'on an Dios di mangalin tuwe.

40

Hay Nangaanandah Bangkiling Jeremiah

* **39:14** 39:14 Hinan Hebrew ya ma'id ha mapto' hi'on hi balen Gedaliah onu hi balen Jeremiah di immayana. **39:16** 39:16 Jeremiah 38:7-12

¹ Himmapih boh Apu Dios i ha'on an hi Jeremiah hidin nangaanan nan opisyal di guwalyan di i Babilon an hi Nebusaradan hi bangkiling'u hidin niye amih ad Ramah.* Te inakhupana' i hiya an nabangkilingan an nid-dum hinadan balud an i Jerusalem ya nadan udum an i Judah an miyeh ad Babilon. ² Ya hidin immatunana' i diyen opisyal di guwalya ya alyonan ha'on di, Hi Apu Dios an un'unudom ya imbagana tuwali hinadan tatagu hituwen ma'ma'at an adadagan di bobleyu. ³ Ta ad uwani ya impa'annungna ta na'at nan inalina. Te ningamut an mungngohe ayun hiya an aggeyu inwalong nadan pumbahulan an impa'inghayu. Ta hiya tee nan impa'annungna din imbaganan pundusaana i da'yu. ⁴ Mu ad uwani ya aano' nan bangkiling hi ta'lem. Ta pohdom'e an mi'yali i ha'on hi ad Babilon ya tigo' ta mipapto"ahdi. Mu adim'e pohdon an mi'yali ya ukod'ah nan pohdom an pangayan. ⁵ Mu hidin eya' ume ya inalina bon Nebusaradan di, Mumbanggad'ah awadan Gedaliah an hi na' Ahikam an apapun Sapan an pinto' nan patul hi mumpapto' hinadan bobleh ad Judah ta hidiy em iha"adan ta da'yun namin hinadan ibbayun tatagun ipapto'na. Bokon'e ya nangamung'a moh

* **40:1** 40:1 Hi Jeremiah ya tinigodan nabangkilingan an umat hinadan udum an balud mu unhaot agge nabangkilingan te hay imbagan nan patul an hi Nebukadnesar ya maphod di pangipapto'da i hiya. Ta hiya ya nipalubus tuwali (39:11-14) mu nihallay inat nadan tindalun niyukodan nadan balud te iniddumdah Jeremiah hinadan binangkilinganda an inyedah ad Ramah.

nan pohdom an umayan.

Ta athinay imbagan Nebusaradan. Ot idattana' i hiyah makan ot makaka' hidi. ⁶ Ot umeya' hi awadan Gedaliah hi ad Mispah ot mi'hituwa' hinadan oh'ohhan nabati an ibba' an i Judah.

Hay Immanamutan Nadan Tindalu An I Judah

⁷ Wadaday udum an opisyal di tindaluh ad Judah ya nadan tindaluda an agge ginubat nadan i Babilon te bokon hinan boble di immohnonganda hidin waday gubat. Indani ya dingngolda an hi Gedaliah an imbabalen Ahikam di pinto' nan patul hi ad Babilon hi gobelnadordah ad Judah. Ta hiyay mumpapto' hinadan nun'awotwot an agge niye hi ad Babilon. ⁸ Ta hidin dingngoldah diye ot umedah ad Mispah ta eda tigon hi Gedaliah. Dadiyen imme ya hi Ismael an imbabalen Netaniah ya da Johanan i Jonathan an imbabalen Kareah ya hi Serayah an imbabalen Tanhumet ya nadan linala'in imbabalen Epay an i Netopah ya hi Jaasaniah an i Maakah ya an namin nadan tindaluda.

⁹ Ot alyon Gedaliah i diday, Adi ayu tumakut hinadan i Babilon. Namaag ya nihtu ta'uh tun numboblayan ta'u ta munhilbi ta'uh nan patul hi ad Babilon ot malinggop ta'u. ¹⁰ Ta ta'on on ha'on ya hitun ad Mispah di umohnonga' ta ha'on di mangihapit i da'yu hi'onda umali nadan i Babilon. Mu da'yu'e ya ukod ayun mumpilih nan pohdonyu an iha"adan hitun ad Judah. Ya apitonyu nadan miphod hi bayah ya nadan miphod hi lana ya nadan udum an bungbunga"an ya inha"adyuh nadan dunug.

¹¹ Ya hidin dingngol nadan udum an Judyu an wah ad Moab ya hi ad Ammon ya hi ad Edom ya hinadan udum an boble an waday imbatin nan patul hi ad Babilon hinadan tataguh ad Judah ot pot'onah Gedaliah an hi na' Ahikam an apapun Sapan hi gobelnadorda ¹² ot mumpumbangngadad ad Judah hi ad Mispah an awadan Gedaliah. Ta diday nun'apit hinadan bungbungnga"an an miyammah bayah ya nadan udum an bungbunga"an an wadahdi ya dakol di inapitda.

¹³ Indani ya immeda boh ad Mispah da Johanan an imbabalen Kareah ya an namin nadan opisyal di tindalu an dadiye nadan agge im-mohnong hinan boble hidin immaliday gumubat ta eda mi'hapit i Gedaliah. ¹⁴ Ot alyonday, Immali ami ta ibagami i he"a hi'on innilam an hi Baalis an patul hi ad Ammon ya ninomnomnan ipapate da'a i Ismael an imbabalen Netaniah. Mu adi patiyon Gedaliah hidiyen imbagada.

¹⁵ Indani ya ohah Johanan an imbabalen Kareah an e bo ni'hapit i Gedaliah hi ad Mispah. Ot alyonay, Iyabulutmu dan ta e' patayon hi Isma'el? Ot adi'a tumakut te tigo' ta ma"i'd ha manginnilan ha"on di nangat. Te da'mi an ibbam an i Judah an nabatihtu ya he"ay namnamaonmi hi bumoddang i da'mi. Ot nganne mo boy ma'at i da'mi hi'on da'a patayon i Isma'el? Umannung an pumpate da'mi ya natala'da nadan udum.

¹⁶ Mu alyon Gedaliah di, Johanan, adim aton nan ninomnommu ot madinola' an adiya' patayon i Isma'el.

41

Hay Namatayan Da Isma'el I Gedaliah

¹ Hidin mi'apituh bulan i diyen tawon ya imme boh Ismael hi ad Mispah an wadaday himpulun (10) linala'in nun'ibbana. Hituwen hi Ismael ya imbabalen nimpen Netaniah an hi apunah Elisama ya hiya ya nalpuh nan tinanud di patul ya hiyay oha an ap'apun munhilbih nan patul ni' hi ad Judah.

Ta hidin dimmatongdah ad Mispah ya nan imbabalen Ahikam an hi Gedaliah ya inayagana dida ta mangandan namin. Mu hidin mangmanganda ² ya timma'dog hi Ismael ya nadan himpulun (10) nun'ibbana ot huknutunday ispadada ot patayondah Gedaliah. ³ Ot pi'patedan namin nadan Judyu an nun'ibban Gedaliah hi ad Mispah ya ta'on on nadan tindalun di i Babilon.

⁴ Ya i diyen nabiggat an ma'id ni' ha nanginilah nan na'at ⁵ ya wadaday nawalun (80) linala'in nalpuh ad Sekem ya hi ad Siloh ya hi ad Samaria an nun'aanday balbasda ya nunhethetday lubungda ya nunhugatanday adolda ta pangipatigodah eda umukayungan hi nadadagan di ad Judah. Ya inodnanday nalpuh nan binto'da ya insenso an eda idawat hidih nan Templo. ⁶ Ya mangeh Ismael an ena damuwon dida an mungkoga. Ta on nidamun dida ot alyonay, Ma'ayu'e ni' ta eyu tigon nan na'at i Gedaliah an hi na' Ahikam.

⁷ Mu onda dimmatong hinan boble ot pumpaten da Ismael an hi na' Netaniah ya nadan ibbana dida. Ot eda uhungon dadiyen

pinatedah nan bubun. ⁸ Mu waday himpulu (10) i didan nangali i Ismael hi, Adi da'mi patayon te waday impa"emih nan puntanoman an barley ya lana ya danum di iyukan an mabalin an idatmin he"a. Ot adina mo patayon dida. ⁹ Ta nan bubun an nanguhbungan Ismael hinadan pinatena ya hidiye nan ongal an bubun an impaka"ut din patul an hi Asa hidin nangubatan nan patul hi ad Israel an hi Baasa i dida hi ad Judah. Mu teen pinnun Ismael hi adol di tagun pinatena.

¹⁰ Ot pumbalinon Ismael hi balud nadan binabain imbabalen di patul ya nadan nabatin tataguh ad Mispah an impipapto' Nebusaradan an opisyal di guwalyan Nebukadnesar i Gedaliah. Ot ikakna dida ot iyena dida hi ad Ammon.

¹¹ Mu hidin dingngol Johanan an imbabalen Kareah ya nadan ibbanan opisyal di tindalu nan pimmatayan Ismael ¹² ot tundonda didah nadan tindaluda. Ya inakhupanda didah potto' nan ongal an lobong hi ad Gibeon. ¹³ Ya hidin tinigon dadiyen binalud Ismael da Johanan ya nadan ibbanan opisyal di tindalu ya nangin'a'amlongda. ¹⁴ Ot mamtikda ot eda middum i da Johanan. ¹⁵ Mu da Ismael ya nan walun nun'ibbana ya binumtikdah ad Ammon.

Hay Binumtikan Da Johanan Hi Ad Egypt

¹⁶ Hi Johanan ya nadan ibbanan opisyal di tindalu ya inawitda nadan binalud Ismael hi ad Mispah. Dadiyen inihwang Johanan an binalud Ismael ya titindalu ya binabai ya u"unga

ya a'ap'apun munhilbih nan patul. ¹⁷ Ta inagadah eye ta inggana ot dumatongdah ad Gerut Kimham an nihaggon hi ad Bethlehem. Ot umohnongda ni' ta mundadaandan umeh ad Egypt. ¹⁸ Te itakutday aton nadan i Babilon hi'on innilaandan pinaten Ismael hi Gedaliah an pinto' nan patul hi ad Babilon hi gobelnador hi ad Judah.

42

Hay Nangibagaan Apu Dios Hi Adi Ume Nadan I Judah Hi Ad Egypt

¹ Indani ya nadan opisyal di tindalu an umat i Johanan an imbabalen Kareah ya hi Asariah an imbabalen Hosayah ya an namin nadan tatagun inawitda ya immalidah awada'. ² Ya alyonday, Dawatonmi i he"a Jeremiah ta ihapit da'mi bahan hinan Dios an dayawon ta'u. Te tigom'e an namaag ya ammuna ta'u han athitun nabati yaden handi'e ya dakkodakkol ta'un i Judah. ³ Ot mahmaham bahan i Apu Dios hi'on nganney pohdonah aton ta'u ya danay pohdonah umayan ta'u.

⁴ Ot alyo' i diday, O ta'omman ya ni'hapita' i Apu Dios an dayawon ta'u ta nangamung di ibagana ya hidiyey impa'innila' i da'yu.

⁵ Ya alyonda boy, Nan ibagana ya hiyay unudonmi. Ot hiyan Dios di tistiguh nan hinapitmi ta adimi'e unudon ya lebbengnan dusaon da'min hiya. ⁶ Ta ta'on on nan ibagana ya adi miyunundan hinan pohdonmi ya hi Apu Dios an dayawon ta'uy unudonmi. Ta hiya nimpe nan

imbagamin he"a ta mahmaham hi'on nganney ibagana. Te hiya'ey unudonmi ya umannung an maphod di ma'at i da'mi.

⁷ Ot mi'hapita' mo i Apu Dios ta imbaga' nan mahmahanda. Ya hidin nala"uh di himpuluy (10) algo ya timbalna. ⁸ Ot ipa'ayag'uh Johanan ya nadan ibbanan opisyal di tindalu ya an namin nadan i Judah. ⁹ Ot alyo' i diday, Imbagayu an mi'hapita' i Apu Dios an dayawon ta'un tinanud Israel. Ta hiyay inat'u ya hay nambalna ya alyonay, ¹⁰ Umohnong ayu'ehtuh ad Judah ya boddangan da'yu i ha'on an Dios ta pumhod ayu. Ta paddungnay itanom da'yu an adi da'yu ba'guton an umat hinan holo'. Te homhom'on da'yu an gapuh nadan dakol an nundusa' i da'yu. ¹¹ Ot adi ayu tumakut hinan patul hi ad Babilon te ha'on nimpey bumoddang i da'yu ta mihwang ayuh nan kumpulnan atona. ¹² Ot gapuh homo"un da'yu nimpe ya pumbalino' hidiyen patul hi ma'ulen da'yu ta iyabulutnan hitun bobleyu di nanongnah punhituwanyu.

¹³ Ot alyo' i diday, Hi'on adi ayu umohnong hitu ya hiyah diyen adiyu un'unudon hi Apu Dios an dayawon ta'u. ¹⁴ Ya ipilityu'e an umeh ad Egypt te alyonyu on hidi'e ya ma"i'd ha gubat ya bitil ya nadan udum an punligatan ¹⁵ ya athituy alyon Apu Dios i da'yun nabati an i Judah an alyonay, Ipilityu'e an umeh ad Egypt ¹⁶ ya nan takutanyun gubat ya bitil ya unudon da'yuhdi damdama ta hidiy atayanyu. ¹⁷ Te an namin nan mangipapilit an e mi'ibobleh ad Egypt ya matedah gubat onu bitil ya dogoh. Ta ma"i'd

ha oha i da'yu hi mihwang hinan dumadag an ipatnud'un da'yu.

¹⁸ Ot alyo' bo i diday, Nan ongal di abalinanan Dios an dayawon ta'un tinanud Israel ya alyonay, Hi'on ume ayuh ad Egypt ya dusaon da'yu an umat hinan inat'uh nadan i Jerusalem an gapuh nan nunhiglan bungot'u. Ta atatakut di ma'at i da'yu. Ta pihulon da'yu ya dinildilah da'yu. Ya hidiyen ma'at i da'yu ya mumbalin an usalon di udum hi pun'idutdah udum an tatagu. Ya adiyu mo ipidwan tigon hituwen bobleyu.

¹⁹ Ot pidwo' bon alyon di, Da'yun nabatin i Judah ya imbagan Apu Dios an adi ayu umeh ad Egypt. Ot nomnomnomonyu datuwen pinadana' hi ad uwanin algo. ²⁰ Te onngal an nibahhwanyu nan immaliyanyu ot ibagayun ha'on ta mahmaha' i Apu Dios di pohdonah atonyu. Te madinol ayu an nan ibagana ya nan miyunnudan hinan pohdonyu. Ta alyonyuy nan ibagan Apu Dios di hiyay udunudonyu. ²¹ Mu ad uwani an imbaga' i da'yu nan hinapit Apu Dios an dayawon ta'u ya adiyu tuwali pohdon an unudon. ²² Ta hiya nan adi mibahho an ad Egypt di atayanyu an gapuh gubat ya bitil ya dogoh.

43

Hay Nangipilitan Nadan I Judah An Umeh Ad Egypt

¹ An namin nan inalin Apu Dios i ha'on ya hiyay imbaga' hinadan tatagu. ² Mu hi Asariah an imbabalen Hosayah ya hi Johanan an imbabalen Kareah ya nadan udum an umat i didan

mumbaktu ya alyonday, Munlayah'a Jeremiah. Te ma'id ha inalin Apu Dios hi ibagam i da'mi an ipagolnay umayanmih ad Egypt. ³ Umman on hi Baruk an imbabalen Neriah di nangalin he"a i nae. Te pohdonan ipapate da'mih nadan i Babilon onu iye da'mih ad Babilon.

⁴ Ta da Johanan ya nadan ibbanan opisyal di tindalu ya an namin nadan tatagu ya aggeda inun'unud nan imbagan Apu Dios an umohnongdah ad Judah. ⁵ Ta impangulun Johanan ya nadan opisyal di tindalu nadan tatagun immanamut hi ad Judah an nalpuh nadan nat'onat'on an boblen binumtikanda ni'. ⁶ Ya niddumda nadan linala'i ya binabai ya u"unga ya nadan binabain imbabalen nan patul an impipapto' nan opisyal di guwalya an hi Nebusaradan i Gedaliah an hi na' Ahikam an apapun Sapan ya ha'on an propeta ya hi Baruk an imbabalen Neriah. ⁷ Ta bokon nan imbagan Apu Dios di inunudmi te onmi inipluy hi ad Egypt. Ta nangngenangnge amih ad Tahpanhes ot hidiy umohnonganmi. ⁸ Ya hidin wahdi amihdi ya himmapit hi Apu Dios i ha'on an hi Jeremiah an alyonay, ⁹ Mangala'ah o"ongal an batu ya inyem hinan way hogpan hinan palasyu hituh ad Tahpanhes. Ya inayagam nadan ibbam an i Judah ta tigondah pangika"utam i dadiyen inalam an batu hi numbabattanan nan nida'da' hidi an batu. ¹⁰ Ta nalpah'e ya ibagam tun ibaga' ta alyom di, Hituwey alyon nan ongal di abalinanan Dios an dayawon ta'un tinanud Israel an alyonay, Honago' nan baal'un hi Nebukadnesar an patul hi ad Babilon hi awadanyu. Ta hinan potto'

nadan nangika"utam hi batu di pangiha"adanh nan mapmaphod an umohnongan mumpatul ituwen boble. ¹¹ Ta umali ya ginubatna tun ad Egypt ta mateda nadan mateh gubat ya mabaludda nadan mabalud. ¹² Ya inalada nadan dios an dayawondah tun ad Egypt ya pinu'ulana nadan templon dadiyen dios. Ta umat hinan aton di mumpapto' hi kalnero an mun'aan hi tumah lubungnay aton nan patul hi ad Babilon hitun ad Egypt. Ta ingganay ma"i'd ha mabati ituwen boble hi pangatna ya ahi umanamut an dakol di iyanamutna. ¹³ Ya ta'on on nadan impata'dogdan binattun pusti an pundayawandah nan algo ya pa"ihona. Ya pinu'ulana nimpe nadan templon di dios an dayawondah tun ad Egypt.

44

Hay Nundusaan Apu Dios Hinadan I Judah An Immeh Ad Egypt

¹ Indani ya himmapit boh Apu Dios i ha"on ot ibagana nan pohdonan mipa'innilah nadan ibba' an Judyu an e ni'ibobleh ad Migdol ya hi ad Tahpanhes ya hi ad Mempis ya ta'on on nadan e nunhituh nangappit hi muyyad di ad Egypt. ² Ot ibaga' i dida an alyo' di, Nan ongal di abalinanan Dios an dayawon ta'un tinanud Israel ya alyonay, Da'yu ya tinigoyuy inat'un nanadag hi ad Jerusalem ya an namin nadan bobleh ad Judah. Ta ingganah ad uwani ya nadadag ta niwalong. ³ Mu na'at datuwe te nunhiglay nangipabungotanyu an i Judah i ha"on an gapuh

nan eyu nundayawan ya nangidawadawatan hi maghob an insenso hinadan dios an aggeyu innilay a'atda. Ya ta'on on nadan a'ammodityu ya ma"i'd ha inniladah a'at datuwen dios.

⁴ Yaden nanongnan waday hinnahinnag'uh propeta an baal'u ta imbagabagada i da'yu an i Judah ta wan idinongyu nadan nunhiglan umipabungot i ha'on an pumbahulan. ⁵ Mu adiyu pohdon an idinong an mangidawat hi maghob an insenso hinadan dios di udum an boble. ⁶ Ta hiya nan impahda' di bungot'u i da'yu ta ay gimmanab ha apuy ot gobhonan namin nadan bobleh ad Judah an ta'on on hi ad Jerusalem. Ta hiya nan nadadagdah ad uwani.

⁷ Ya nan ongal di abalinanan Dios an dayawon ta'un tinanud Israel ya alyona boy, Mu tanganu on ingganah ad uwani ya hiya damdaman adi maphod di ato'atonyu? Ta hituwey lummuh adadaganyu ta ma"i'd mahan mo ha mabati i da'yu an ta'on on u"unga ya goggolang. ⁸ Ya immali ayuh tun ad Egypt ta ona' pabungbun-goton i da'yu hinan punggobhanyuh insenso ta pundayawyuh nadan dios di i Egypt an inyam-mayu. Ot mamama an madadag ayu ta mum-balin ayuh mangihngihilan ya inusal di udum hidiyen ma'at i da'yu hi pun'idutda hi udum an tataguh abobboble. ⁹ Undan lininglingyu nadan adi maphod an ina'inat handidan a'ammodityu ya nadan patulyu ya nadan ahawada? Ta dadiyey nangiyunnudanyuh awadanyuh ad Jerusalem ya an namin hi ad Judah. ¹⁰ Ya ingganah ad uwani ya nanongnan adiya' ibilang i da'yu hi Dios. Ta

gapuh nan pumbaktuwanyu ya adiyu unudon nadan tugun'un da'yu ya handidan a'ammodyu.

¹¹ Ta hiya nan ha'on an ongal di abalinanan Dios an dayawonyun tinanud Israel ya alyo' di, Adi mibahho an dadagon da'yun namin an i Judah. ¹² Ot da'yun oh'ohhan nabatin i Judah ya impilityun immalih tun ad Egypt. Ta da'yun namin an waday abalinana ya ta'on on da'yun nun'ada"ul ya mun'a'ate ayuh tun ad Egypt an gapuh gubat ya bitil. Ta mumbalin ayuh alu-lugnin ya ababain hinadan tataguh abobbobleh tun luta ta dildilahon da'yu ya inusal di udum nan ma'at i da'yu hi pun'idutdah udum an tatagu. ¹³ Ta hiya nimpe nan dusaon da'yun immalih tun ad Egypt ta mun'a'ate ayun gapuh gubat ya bitil ya dogoh. Ta umat hinan nundusa' hinadan ibbayun i Jerusalem. ¹⁴ Ot da'yun immalih tun ad Egypt ya ta'on on ninomnomyun umanamut hi ad Judah hi udum hi algo ya ammunada ha oh'ohhah mabalin an bumtik ta mumbanggaddah bobleyu.

Hay Inat Nadan Tatagun Nangiwalong An Mundayaw I Apu Dios

¹⁵ Nadan ibba' an i Judah an nunhituh nangappit hi muyyad di ad Egypt ya ta'on on nadan nunhitu hi nangappit hi huddo'na an nangngol hinan impa'innila' an imbagan Apu Dios ya an namin nadan linala'i an nanginnila an nadan ahawada ya munggohobda hi insenso hi pundayawdah nadan dios di udum an boble ya alyonda i ha'on di, ¹⁶ Adimi pohdon an donglon nan ibagabagam an nalpun Apu Dios.

¹⁷ Te da'mi'e damdama ya atonmin namin nadan imbagamin atonmi ta gobhonmi nan insenso ta pundayawmih nan diosmi an babai an ap'apun di wadah ad lagud. Ta idawatmi i hiyay ma'inum ta umat hi inat nadan a'ammodmi ya nadan patulmi ya ap'apumin munhilbin hiyah nadan bobleh ad Judah. Te i diyen athidiy at'atonmi ya mahawwalan di makan ya malinggop ami an maphod di ma'ma'at. ¹⁸ Mu nihipun hidin nangidinonganmi an mangidawat hi maghob an insenso ya ma'inum ta pundayawmih nan babain ap'apun di wadah ad lagud ya nunhiglay impala"uhmin gubat ya bitil.

¹⁹ Ya alyon bon nadan binabaiy, Ot teen innilan nadan ahawami nan nangidawadawatanmih ma'inum hinan babain ap'apuh ad lagud ya nan nunggehobanmih insenso ta pundayawmin hiya. Ya innilada bon uggan ami mangapyah tinapay on pingkolmih umat i hiya.

²⁰ Ot alyo' hinadan na'amung di, ²¹ Hi Apu Dios ya innilana dadiyen eyu nunggehogohoban hi insenso hinadan boble hi ad Judah an ta'on on hinadan kalata hi ad Jerusalem. Ya innilana an hiya boy ina'inat handidan a'ammodyu ya nadan patulyu ya nadan ap'apun munhilbih nan patul ya nadan tataguh boble ta'u. ²² Ta hiya nan hidin adi pa"itpol hi Apu Dios hi bungotnah nadan adi maphod an pangatyu ya namamah nadan nunhiglan umipabungot i hiya an ato'atonyu ya numbalinona nan bobleyu hi ma"i'd ha hilbina ta ma"i'd ha nunhituhdi ta ingganah ad uwani. ²³ Ta himpange nan na'at i da'yu an gapuh numbahulanyu i Apu Dios te e ayu nunggehob

hi insenso hinadan udum an dios ta aggeyu inun'unud nadan tuguna ya tudtuduna.

²⁴ Ot alyo' bon hi Jeremiah i didan namin di, Da'yun ibba' an i Judah an immalin ni'ibobleh tun ad Egypt ya donglonyuh tuwen imbagan Apu Dios. ²⁵ Te hiya an ongal di abalinanan Dios an dayawon ta'un tinanud Israel ya alyonay, Da'yun himbabbalen i Judah ya imbagayu an adiyu idinong an mangidawat hi maghob an insenso ya ma'inum hinan babain ap'apu hi ad lagud ta pundayawyun hiya. Ot athina'e ya ukod ayu ta inaynayunyuh naen ato'atonyu. ²⁶ Mu nomnomnomonyu an ha'on an Dios ya hamado' teen ibaga i da'yu an i Judah an wahtun ad Egypt an adiyu mo uggan alyon di, Isapata' hinan wadawada an na'abbaktun Dios. ²⁷ Te bokon mo hay pangipapto'un da'yuy nomnomnomo' te hay e' panadagan i da'yu. Te hay udum i da'yu ya mateh gubat ya da'yun udum ya mate ayun gapuh inagangyu ta inggana hi madadag ayun namin.

²⁸ Ta oh'ohha i da'yu han mabalin hi buntik ta mumbanggad hi ad Judah. Athituy ma'at ta innilaonyu an i Judah an ni'ibobleh tun ad Egypt an nan imbaga' ya ipa'annung'u. ²⁹ Ot hay panginnilaanyun ma'at i da'yu nan imbaga' an adadaganyuh tun ad Egypt ³⁰ ya iyukod'u nan patul hitu an hi Hopra hinadan binuhulna an naminhod an mamaten hiya. Ta umat hi nangiyabuluta' i Sedekiah an patul hi ad Judah i Nebukadnesar an patul hi ad Babilon. Ha'on an Dios di mangalin tuwe.

45

Hay Pangihwangan Apu Dios I Baruk

¹ Hidi ta'wa an mi'apat hi tawon hi numpatulan Jehoyakim an imbabalen Josiah hi ad Judah ya nalpah an intudo' Baruk an namin nan imbaga' hi itudo'na ² ya waday imbagan Apu Dios hi ibaga' i Baruk ³ an alyonay, Nunlili'a Baruk an alyom di, Ngalngalam bo tayyay aton Apu Dios i ha'on ta inudmana nan nunnaud an e' inomnoman. Ta immengleya' mo tayyah nitaguwa'. ⁴ Mu ha'on an Dios ya ibaga' i he"a Baruk an dadago' hituwen boblen imbangon'u ta paddungnay intanom'u ot ahi' ba'guton. ⁵ Ot ma"i'd ha odamom hi em pumhodan. Mu ihwang da'a damdamah dumadag an ta'on on idanay umayam. Ha'on an Dios di mangalin tuwe.

46

¹ Datuwey imbagan Apu Dios i ha'on an ma'at hi udum an boble.

Hay Adadagan Di Ad Egypt

² Hidin mi'apat hi tawon hi numpatulan Jehoyakim hi ad Judah ya inabak Nebukadnesar an patul hi ad Babilon nan patul hi ad Egypt an hi Neko hi nunggugubatandah ad Karkemis an nihaggon hinan wangwang an nungngadan hi Euprates. Ta hi Apu Dios ya hay inalinah ibaga' hinadan tindalun i Egypt ya alyonay, ³ Mundadaan ayun e mi'gubat ta idadaanyuy hahapiyoyu an kikkitung ya o"ongal. ⁴ Ya indadaanyu nadan kabayun itakkayanyu. Ya hinaityu nadan pahulyu ta kumilat. Ya inhu'lubyu

nadan gumo' an lubang ya helmet. Ya imme ayu mohpeh nan pumpustuwanyu.

⁵ Mu hitun punggubatanyu ya ma"abak ayun i Egypt ta ma"amtik ayu an adi ayu munwingwingngi hi takutyu. Te nunhiglan atatakut di mili'woh i da'yu. ⁶ Ta ta'on on nadan na'atullid ya ma'abbikah i da'yu ya adida abalanan an mangihwang hi nitaguwanda. Te akhupan da'yuh nadan binuhulyu ya numpate da'yuh nan potto' di wangwang an nungngadan hi Euprates.

⁷ Daan bohna nan ongal an abalinanyu? Ot ten da'yu nan umat hinan wangwang an nungngadan hi Nayl hi'on dimmakol nan litng. ⁸ Ta hiya nan alyonyun i Egypt di, Ongal di abalinanmi ot mabalin an dadagonmiy abobbobleh tun luta ta paddungnay lobngonmi tun luta ta mun'a'ateday atagutagu.

⁹ Ot agayu ta mange ayu tuwali an da'yun titindalun i Egypt an numpungkabayu ya numpunglugan hi kalesay udum. Ta boddangan da'yuh nadan tindalun di i Etiopia ya i Libya ya i Lydia an nunhahapiyo ya nun'alala'ing an pumana. ¹⁰ Mu ha'on an ongal di abalinanan Dios di mangabak ituwen gubat. Ta ad uwani di pundusaa' hinadan binuhul'u ta iballoh'u nan ina'inatda. Ya hay pundusa' i dida ya nan ispada' an adi matmattupu an mipalapalang hi tatagu ta paddungnay tagun pun'inumnay dala ta ingganay ma'aan di inuwohna. Ot hay pamataya' i da'yun binuhul'un i Egypt ya hinan huddo'na hinan da'ging nan wangwang an nungngadan hi Euprates.

11 Ot da'yun i Egypt ya ma"i'd ha agah hi mabalin hi mangipaphod i da'yu an ta'on on nan maphod an lana an malpuh ad Gilead. 12 Ta donglon di tataguh abobbobleh tun lutay kogayu an gapuh nan nunhiglan eyu ibabainan. Te nadan mun'abikah an tindaluyu ya mun'aduduplugda ta mun'atutukadda.

Hay Impa'innilan Jeremiah Hi Ma'at Hi Ad Egypt

13 Hidin nundadaan da Nebukadnesar an mangubat hi ad Egypt ya himmapit hi Apu Dios i ha'on an hi Jeremiah ot alyonay, 14 Ume'a ta em pun'ibagah nadan i Egypt ta mundadaandan mi'gubat an namamah nadan numpunhituh ad Migdol ya hi ad Mempis ya hi ad Tahpanhes. Te tuweday binuhulda ot pumpateda dida. 15 Mu nadan tindaluda ya buntikdan gapuh takutda. Te ma"i'd ha abalinanda te paddungnay ha'on an Dios di mamdug i dida. 16 Ta mun'aduplugda on nun'ihuhubagda ta mun'o'ottonanda. Mu alyonda damdamay, Bumangon ta'uot attog ta umanamut ta'u te undan adi dita'u patayon hinadan binuhul ta'u. 17 Ta hay nuntolbangdah nan patul hi ad Egypt ya hi manuy hapitona on ma"i'd ot ha ina'inatna.

18 Mu ha'on an ongal di abalinanan Dios di immannung an patul. Ot ibaga' i da'yun i Egypt an tuweda nadan binuhulyu an ongal di abalinanda mu da'yu an mi'aligdah nan bilid an nungngadan hi Tabor onu nan nabillid an nungngadan hi Karmel an matangad hinan da'ging di baybay. 19 Ot hanat idadaanyu nan mabalin hi odnanyu hi pangiyayanda i da'yuh

udum hi boble. Te dadagonda nan ongal an bobleyuh ad Mempis ta ma"id ha ta'on on ohah tagu hi munhituhdi. ²⁰ Ta mi'alig hi ad Egypt hinan mapmaphod an pa'ahikkonan baka mu ahi umali han ay lalog an malpuh huddo'na an mangalat i hiya.

²¹ Ta ta'on on nadan nipabo'laan an tindalun nalpuh udum hi boble ya mi'aligdah nan nipataban baka an mapalti te ma"id ha abalinandan mi'gubat an pamaag ya bumtikda. Te nadatngan moy adusaanda. ²² Ya mi'aligda boh nan ulog an ma"antik an madngol di pumbuluhna hitun dumatngan nadan nunwawahen binuhulda an ayda e munlongoh hi kayiw. ²³ Ta paddungnay munlongohdah dakkodakkol an kayiw. Te indakdakol nadan binuhulda mu hay dinakol di dudun.

²⁴ Ta nunhiglay ibabainan nadan i Egypt hitun pangabakan nadan binuhuldan malpuh huddo'na.

²⁵ Te nan ongal di abalinanan Dios an dayawon di tinanud Israel ya alyonay, Adi madne ya dadago' nan bulul an hi Amon an dayawondah ad Tebes ya an namin nadan dayawondah ad Egypt. Ya dusao' nan patul hi ad Egypt ya an namin nadan mangidinol i hiya. ²⁶ Ta iyukod'u didah nan patul hi ad Babilon an hi Nebukadnesar ya nadan tindaluna. Mu ha"on an Dios ya ibaga' an udum hi algo ya wadada bo damdamay mumbobleh ad Egypt ta umat handi.

²⁷ Mu da'yun tinanud Israel an baal'u ya adi ayu tumakut. Ya adi ayu minomnoman te udum hi algo ya pa'anamuton da'yun ha"on an Dios

an malpu ayuh nadan nun'idawwin boble. Ta ma'id mo ha itakutyu te luminggop ayu ya ta'on on nadan tanudanyu. ²⁸ Ot da'yun tinanud Israel an baal'u ya adi ayu nimpe tumakut te wadaa' an mangipapto' i da'yu an ta'on on ayu niye hi udum an boble. Ya ta'on on dadago' nadan boble an nangiyaya' i da'yu mu ihwang da'yu i ha'on. Mu mahapul an titilgon da'yu ni' i ha'on ta atugunanyu. Ha'on an Dios di mangalin tuwe.

47

Hay Imbagan Apu Dios Hi Ma'at Hinadan I Pilistia

¹ Hidin agge ni' ginubat nan patul hi ad Egypt nan bobleh ad Gaza* ya imbagan bon Apu Dios i ha'on nan ma'at hinadan i Pilistia. ² An alyonay, Tigom'e an tuwen ma'amung di dakkodakkol an binuhul nadan i Pilistia an malpudah nangappit hi huddo'na an umatdah nan dimmakol an liting hinan wangwang an mun'ungak an mangali ta pundadagnan namin di wah bobleda. Ta ahikokogadan namin nadan tataguh abobbobleh ad Pilistia ³ hi panigandah nadan ahi titinnagtag an kabayun di binuhulda ya hi pangngolanda hinadan ahigagangoh an pilid di kalesada. Ta nunhiglay takut nadan minamakilog ta pamaag ya mangluyda an mamoddang hinadan imba-baleda.

⁴ Te ha'on an Dios ya nadatngan di panadaga' hinadan i Pilistia an pundinolan nadan i Tyre

* **47:1** 47:1 Hay ginubat nan patul hi ad Egypt ya an namin nadan bobleh ad Pilistia an bokon hi ad Gaza ya ammuna.

ya i Sidon hi bumoddang i dida. Ta dadago' nimpén namin nadan i Pilistia an dida nadan nabatin nalpuh ad Krete hidin kanaman. ⁵ Ta an namin nadan tataguh abobbobleh ad Pilistia ya mano"olda i diyen ma'at. Ta mumpumpakalbudah pangipatigodah eda umukayungan. Ot alyo' an Dios di, Ngangngalam bo aya nayyay pangipatigoyun nabatin i Pilistia hi eyu umukayungan ta hugatonyuy adolyu.

⁶ Ya mungkogadan alyonday, Undan anuud bahan Apu Dios ya ahim idinong an mamaten da'mi?

⁷ Mu alyon Apu Dios di, Adi mabalín te ha'on an Dios di nangimandal an madadag nadan numboble hi ad Askelon ya an namin ayun numpunhituh nan pingngit di baybay.

48

Hay Imbagan Apu Dios Hi Ma'at Hi Ad Moab

¹ Datuwe boy impa'innilan nan ongal di abalinanan Dios an dayawonmi an tinanud Israel an ma'at hi ad Moab an alyonay, Mahmo'da nadan i Moab an nunhitu hi ad Nebo ya ad Kiriatham te adi mibahho an madadagda. Te lo'tat ya abakon di binuhulda dida ta pompa"ihda nadan binattun aladda. Ta nunhiglay ibabainanda.

² Ta ma"íd mo ha mabongbong'al hi aphod di ad Moab. Te nadan binuhulda ya nonomomunday atondan manadag hi ad Hesbon ya ad Madmen ta ma"ídonda nadan i Moab. ³ Ta ta'on on hi ad Horonaim ya ahi madngol di ahikokoga an gapuh adadaganda. ⁴ Te madadag nimpeh ad Moab ta ahikokoga nadan u"ungahdi. ⁵ Ta

nadan tatagun muntikid an ipluydah ad Luhit ya adi mitpol di kogada. Yaden madngol nimpey ahikokoga hinan kalata hi ad Horonaim. ⁶ Ta hay pun'ibagada ya alyonday, Eta'uot ta eta'u mun'ipa"eh nadan agge naboblayan.

⁷ Ya inalin Apu Dios boy, Gapu ta indinolyuh abalinanyu ya kinadangyanyu ya miyeh udum hi boble nan diosyu an hi Kemos ya nadan padi ya nadan mangipangpanguluh nan pundayawanyu i hiya ya ta'on on da'yun namin ta hidiy eyu ibaludan. ⁸ Ta ma"id ha ta'on hi ohah nadan bobleyuh ad Moab hi adi madadag. Te ha'on an Dios di mangalih dadagon nadan binuhulyun namin nadan bobleh nan nundoddotal.

⁹ Ta inalin Apu Dios hinadan binuhulday, Pundadagyuoat hi ad Moab ta ma"id ha munhi-tuhdi. ¹⁰ Ot nan tagun adina aton nan ipatamu' ya nunhiglay pundusa' i hiya. Ya nan adina huknuton di ispadana ta pumpatena nadan i Moab ya athidi bon nunhiglay pundusa' i hiya.

¹¹ Ya alyon bon Apu Dios di, Nadan i Moab ya ma"id ni' ha na'at i dida an nihipun hidin hiyah kimmilogda. Ta hiya nan ninaynayun di pinumhodanda. Ta umatdah nan bayah an nunnanong hinan buhin nittuwana an agge nidniddalhin hi udum an dunug. Ta hiya nan maphod di tamtamna ya hunghungna. ¹² Mu adi madne ya honago' di mangubat i dida ta paddungnay ikuyagda didah nadan dunug an nittuwanda ta ma"id ha miha"ad ya ginupalda nadan dunug. ¹³ Ta mibabain nadan i Moab te nan dios an dayawonda an hi Kemos ya adina abalanan an mangihwang i dida. Ta

umat hi nibabainan nadan tinanud Israel hi nangidinolandah nan inyammada an dios an impata'dogda hi ad Betel.

¹⁴ Ya inalin bon Apu Dios hinadan i Moab di, Daan bohna nan alyonyun ongal di abalinanyu an mi'gubat? ¹⁵ Te ahi hogpon di binuhulyu nadan bobleyu on numpateda nadan mumpangilog an tindaluyu. Ha'on an Patul an ongal di abalinanan Dios di mangalin tuwe. ¹⁶ Ot adi madne ya madadag nimpey bobleyu.

¹⁷ Ta da'yu an nun'ihaggon ya nanginnilah nundongolan di ad Moab ya kogaanyu ta alyonyuy, Ngalingalam ha e napogpogan nan nundongol an ongal di abalinana an munggubilnuh udum an tatagu.

¹⁸ Ot da'yun i Dibon an tangadon ni' di tatagu ya mipada"ul ayu ta umbun ayuh nan pito'. Te dadagonda nan binattun aladyu ya dinadagdan namin nadan bobleyuh ad Moab.

¹⁹ Ya da'yu'en i Aroer ya ume ayuh nan kalata ta mala"uhda'e nadan mamtik an tatagu on minahmahanyu hi'on nganney na'at.

²⁰ On alyonday, Nunhigla tayyan ababain tun na'at i dita'u an i Moab te na'abak ta'u. Ot olton ta'uy koga ta'u ya nun'ibaga ta'uh nadan tatagun nunhituh pingngit nan wangwang an nungngadan hi Arnon an nadadag moy boble ta'u.

²¹ Te nadatngan moy adusaan nadan numbobleh nadan nundotal hi ad Holon ya hi ad Jasah ya hi ad Mepaat ²² ya hi ad Dibon ya hi ad Nebo ya hi ad Bet-Diblatim ²³ ya hi ad Kiriatham

ya hi ad Bet-Gamul ya hi ad Bet-Meon ²⁴ ya hi ad Keryot ya hi ad Bosrah. Ta an namin nadan nun'ihaggon ya nun'idawwi an bobleyun i Moab ya madadag. ²⁵ Ta mapogpog mo nan ongal an abalinanyu an e mi'gubat. Ha'on an Dios di mangalin tuwe.

²⁶ Te da'yun i Moab ya nginheya'. Ta hiya nan ibaga' hinadan binuhulyu ta paddungnay butongon da'yun dida. Ta mun'atutukad ayu on nalo'anyuy utayu. Ta ngihngihilan da'yuh tatagu.

²⁷ Handi ya amod onyu ngihngihilan nadan tinanud Israel. Undan nangakoda ta nabong'al'ey ngadanda on munwigwigiwig ayuh pamihulyun dida?

²⁸ Da'yun i Moab ya taynanyu nadan boblen numpunhituwanyu ta ume ayuh nadan doplah ta umat ayuh nadan balug an hay eda pumbayaan ya hinadan liyang. ²⁹ Te dingngol'u nan nunnaud an pumbaktuwanyu an hay punnomnomyu ya nabakbaktu ayu mu hay udum an tatagu. ³⁰ Mu ma'id ha hilbin nan pumbaktuwanyu te manuy hapitonyu on ma'id ot ha inatyu. Ha'on an Dios di mangalin tuwe.

³¹ Ta hiya nan ha'on an hi Jeremiah ya kogaan da'yu an i Moab i ha'on an namama i da'yun i Kir-Heres te mahkit di nomnom'uh atayanyu.

³² Ya nunhiglay koga' hinan ma'at i da'yun i Sibmah mu hay kinumгаа' hinan na'at hi ad Jaser. Te umat ayu hinan abillog an natanoman hi greyp an dimmatong hinan nunhiglay ahinan lobong ot inaynayunah ad Jaser. Mu ad uwani ya paddungnay dinadag di binuhulyu nadan

nun'a'alum an bungan di intanomyu an bung-bunga"an ya greyp.

³³ Ta din immingha an pun'am'amlonganyun i Moab hi'on ayu mun'apit hi intanomyu ya napogpog mo. Te hay madngol mo ya tukuk di tindalun mi'gubat an bokon nan ingal di mungkopal hi greyp. ³⁴ Te ta'on on nan liting hinan wa"el hi ad Nimrim ya natdu' mo. Ta hay kogayuh ad Hesbon ya ad Elealeh ya ma"adngol hi ad Jahas. Ya hay kogayu'en wah ad Soar ya ma"adngol hi ad Horonaim.* Te ta'on on nan liting hinan wa"el hi ad Nimrim ya natdu' mo. ³⁵ Te ha"on an Dios ya dadagon da'yu nimpén i Moab an mangidawadawat hi maghob an insenso ya mangi'nong hinadan i'nongyuh nadan dios an dayawonyu.

³⁶ Mu ha"on ya umukayungana' damdama an gapuh nan ma'at i da'yun i Moab an numpun-hituh ad Kir-Heres te mama"i'd nadan kinadanyanyu an intamutamuwanyu. Ta hay a'at di koga' hinan e' umukayungan ya umat hi gangoh di unngiyung hinan awadan di nate. ³⁷ Te an namin ayu ya mumpakalbu ayu ya nun'aanyuy balbasyu ya inattayun hinugat di ta'leyu ya numpunlubung ayuh langgut ta pangipatigoyuh umukayunganyu. ³⁸ Ta hinadan nundotal an atop di baleyuh ad Moab ya ta'on on hinadan kalata ya wadaday umukayungan. Te hitun panadaga' hinan bobleyu ya umat hinan nagupal an banga an ma"i'd mo ha iyatana. ³⁹ Ta nunhiglay adadagan di bobleyu ta ahikokoga

* **48:34** 48:34 Datuwen boble ya bobleh ad Moab.

ayun gapuh eyu ibabainan. Te mumbalin hi atatakut nan ma'at hi bobleyu ta ngihngihilan da'yuh nadan numbobleh nunlini"odanyu.

⁴⁰ Ya alyon bon Apu Dios di, Nomnomnomonyu an nadan binuhulyu ya umatdah nan muntayyapan an agila an namaag ya na'ibagan immali.

⁴¹ Te pulhon di binuhulyu nadan bobleyuh ad Moab an ta'on on nadan binattuy aladda. Ta nunhiglay kumapuyan nadan tindaluyu an umatdah nan babain tuwen mun'ayyam.

⁴² Ta madadag nimpe nan bobleyu te nginheya' i da'yu. ⁴³ Ot hay hadhaddonnyu ya nan nunhiglan umipatakut an ma'at i da'yu an umat hi agahanyuh nan bitu ya hay aknaanyuh nan hulu.

⁴⁴ Te nadan bumtik i da'yu an gapuh takutda ya magahda hinan bitu. Ya hi'on abalinanda an bumudduh nan bitu ya maknada damdamah nan hulu. Ta athituy ma'at i da'yun i Moab te nadatngan di adusaanyu.

⁴⁵ Ot nadan bumtik ya mipogpogdah ad Hesbon ya abuh an numpatulan ni' Sihon. Te waday nunhiglan apuy hidi. Ta hidiyen apuy di manadag i da'yun namin an mumpungngohe an i Moab.

⁴⁶ Ot da'yu an mundayaw i Kemos ya mahmo' ayu te madadag ayu. Ya miyedah udum hi boble nadan imbabaleyu ta hidiy eda ibaludan.

⁴⁷ Mu udum hi algo damdama ya pumbanggadon da'yun i Moab hi bobleyu. Ha'on an Dios di mangalin tuwe. Ta hituwey pogpog nan imbagan Apu Dios an pundusanah nadan i Moab.

49

Hay Imbagan Apu Dios Hi Ma'at Hi Ad Ammon

¹ Athituy imbagan Apu Dios hi ma'at hinadan i Ammon an alyonay, Nadan tinanud Israel ya dakol di holagdah mamoltan hinadan lutada. Mu tanganu on da'yun i Ammon an mundayaw i Molek di numbobleh nan nipaboltan i Gad?

² Ot gapu i naen inatyu ya dusaon da'yu i ha'on an Dios ta dadago' hi ad Rabbah an bobleyu ta mumbalin hi dapul. Ta milaggatdan mapu'ulan nadan bobleh nunlini"odanyu. Ot hitun a'atana ya banggadon nadan tinanud Israel i da'yu nan bobleda tuwali.

³ Ya alyon bon Apu Dios hinadan nunhituh ad Hesbon ya hi ad Rabbah di, Kogaanyuh ad Ay hitun adadagana. Ya nunlubung ayuh langgut on linggomyuh tagtag hidih nan na'aladan an bobleyu ta pangipatigoyuh eyu umukayungan. Te nan dayawonyu an hi Molek ya iyedah udum hi boble an middumda nadan padina ya nadan mangipangpangulu hinan pundayawanyun hiya.

⁴ Ya madadag nadan ilattuwagyun malumong ya nundotal an lutayu. Ot da'yun mumpungngohe an i Ammon ya mundinol ayuh nan kinadanyanyu te hay innilayu ya ma"i⁵ ha mabalin hi manadag i da'yu. ⁵ Mu honago' nadan numpunhituh nadan nun'ihaggon hi bobleyu ta patakuton da'yu ya impa'aan da'yu hinan numpumboblayanyu. Ya ma"i⁵ ha bumoddang i da'yu. Ha"on an ongal di abalinanan Dios di mangalin tuwe.

⁶ Mu udum hi algo damdama ya pumbangn-gadon da'yu an i Ammon hi bobleyu. Ha'on an Dios di mangalin tuwe.

Hay Inalin Apu Dios Hi Ma'at Hinadan I Edom

⁷ Alyon bon nan ongal di abalinanan Dios di athituy ma'at hinadan i Edom an alyonay, Undan ma"idda mo nadan nun'anomnoman hi ad Teman an mabalin an mangibagah nipto' hi atonyun tatagu? ⁸ Ot da'yun i Dedan hinah ad Edom ya bumtik ayu ya e ayu nun'ipa"e. Te dadago' hi ad Edom ot milaggat ayu.

⁹ Hanadan mumbulas hi greyp ya waday batiyonda ta alan nadan nun'awotwot. Ya ta'on on nadan mangakoh nan hilong ya alanda nan abalinandan alan ya abuh. ¹⁰ Mu ha'on ya dadago' an namin hi ad Edom ta ay tagun nabolladan ta ma"id ha e ipa"ayan nadan tatagu. Ta mun'a'ateday imbabaleda ya i'ibada ya hinag-gonda ta ma"id ha mabati i dida. ¹¹ Mu ipapto"u nadan ibbadan nun'apuhig ya nun'abalu an binabai. ¹² Ya nomnomnomonyu an hi'on mid-dumdan madusa nadan ma"id ha bahulda ot namama mon da'yun numbahul. Ta hiya nan adi mabalin hi adi ayu madusa. ¹³ Te ha'on an Dios ya imbaga' an dadago' an namin nadan bobleh ad Edom an ta'on on hi ad Bosrah an boblehdi ta mumbalin hi nunnaud an atatakut ta pihulon di tatagu ya inusaldah diyen ma'at hi pun'idutdah udum an tatagu. Ta hidiyen adadaganda ya minaynayun hi inggana. Ha'on an Dios di mangalin tuwe.

¹⁴ Ha'on an hi Jeremiah ya dingngol'un alyon Apu Dios di hinnagnah abobboble di e

mangibaga hi atagutagu ta mundadaanda ta mun'oh'ohhadan mangubat i da'yun i Edom.

¹⁵ Ya inalin bon Apu Dios di, Pumbalino' nan bobleyu hi ma"iḏ ha abalinana ta pihulon di tataguh udum hi boble. ¹⁶ Te gapuh nan pumbaktuwanyu ya hay punnomnyu ya takutan da'yuh tataguh udum hi boble. Manu te natagen doplah di numboblayanyu ta umat hinan atagen numbayaan di agila. Mu ipada"ul da'yu damdama. Ha"on an Dios di mangalin tuwe. ¹⁷ Ta nunhiglay adadaganyu an i Edom ta punhimpipihulan da'yuh tatagu. Ta an namin di mala"uh ya mano"oldah takutda i diyen ma'at hinan bobleyu. ¹⁸ Ta umat hi nadadagan di ad Sodom ya hi ad Gomorah ya nadan nun'ihaggon an boble ta ma"iḏ mo an adi maboblayan.

¹⁹ Ot nomnomnomnyu an pi'bagon da'yun dadagon an i Edom an umat hi aton di layon hinan pastu an namaag ya nabanudduh ya numpudugna nadan kalnero. Ha"on ya abuh di mabalin an mangat ituwe te ma"iḏ ha mabalin hi mangipabtik i ha"on onu mangipagol hinan pohdo' an ma'at. ²⁰ Ot donglonyun i Edom nan ninomnom'un Dios an aton i da'yu an numpunhituh ad Teman. Te ta'on hi u"unga on pungguyud di binuhulyu dida ta iyeda didah udum hi boble. Ya pa'adadaggo' di bobleyu. ²¹ Ya i diyen adadagan di bobleyuh ad Edom ya ma"adngol ta miwagot tun luta. Ta ta'on on nan kogan di tatagu ya madngol ta ingganah nan bay-

bay an mumbolah.* ²² Te nadan binuhulyu ya umatdah nan muntayyapan an agila an namaag ya na'ibagadan immali ya lini"ubdah ad Bosrah hinah ad Edom. Ya nadan tindaluyu ya nunnaud an ma"i'd ha pot'o' di punnomnomda an umatdah nan babain nadatngan di pun'ayyamana.

Hay Imbagan Apu Dios Hi Ma'at Hi Ad Damaskus

²³ Hituwe boy imbagan Apu Dios hi ma'at hi ad Damaskus an alyonay, Nadan tataguh ad Hamat ya hi ad Arpad ya malmuy nunhiglan takutda hi panginnilaanda an madadag di bobleda. Ta nunnaud an ma"i'd ha linggop di punnomnomda an umat hinan baybay hi'on waday puwo'. ²⁴ Ya ayda na'alingonga ta namaagdah butik. Ya nunhiglay inomnomanda an umatdah nan babain nadatngan di pun'ayyamana. ²⁵ Ta nan nundongol an bobleh ad Damaskus an dakol di pun'am'amlongan di tataguhdi ya minganuy mo. ²⁶ Te adi madne ya mun'a'atedah nan kalata nadan mumpangilog an tindaluda. Ha"on an ongal di abalinanan Dios di mangalin tuwe. ²⁷ Ya apuya' nadan nahamad an alad di ad Damaskus ta bumikah ya pinu'ulana nadan palasyun nan patul an hi Ben-Hadad.

Hay Nibagah Ma'at Hi Ad Kedar Ya Hi Ad Hasor

* **49:21** 49:21 Nan baybay an mumbolah ya manu'e hi mumbolah ya gapuh nan holo' an wah dallomna ya nan panag an wah nan pingngitna. Ya nan mumbolah ya hidiye nan red hi English.

28 Hay inalin Apu Dios hi ma'at hinadan tinanud Kedar ya hi ad Hasor ya gubaton nan patul hi ad Babilon an hi Nebukadnesar. Ta alyona i Nebukadnesar di, Ekayu ta eyu gubaton nadan tinanud Kedar ya an namin an numpun-hituh nangappit hi tuluwan di algo hi'onta wah ad Judah. 29 Ya nun'alayuy toldada ya kalneroda ya kemelda ya an namin nadan gina'uda. Ya nun'itkukyun alyonyuy, Tuweday pumate!

30 Ya alyon Apu Dios di, Awigingonyu ta bumtik ayun i Hasor ta e ayu mun'ipa"eh nadan liyang. Te umman nundadaan nan patul hi ad Babilon an mangubat i da'yu. 31 Te alyo' i hiya di, Ekayu gubaton nadan tatagu an hay innilada ya nanongnan malmallinggopdah inggana. Ume ayu ot ma"i'd ha aladda ya ma"i'd ha hinag-gondah bumoddang i dida. 32 Ya nun'alayuy nadan kemelda ya an namin nadan halunda. Ta bumtikda ya niwakat dadiyen nun'apukisan di numbinahhel an uluda. Te inyabulut'uy dakol an umalin mamalpaligat i dida.

33 Ta adi mo mabobluyan hi ad Hasor ta hanadan animal an jakal ya ammunay uggan mawanat hidi.

Hay Nibagah Ma'at Hi Ad Elam

34 Ya hidi bo ta'wa an hopap di numpatulan Sedekiah hi ad Judah ya himmapit boh Apu Dios i ha"on an hi Jeremiah. 35 Hiya an ongal di abalinanan Dios ya alyonay, Nomnomnomonyu an dadago' nadan nun'ala'ing an pumana an nangdat hi ongal an abalanan nadan i Elam. 36 Te pa'aliyo di binuhuldan malpu hi nabinbinahel

an boble ta wan mahihi"anda nadan i Elam ta miwakatdah abobbobleh tun luta.

³⁷ Te patakuto' dida hi hinangngab nadan binuhulda hitun pangipatiga' hi bungot'un dida hi pangubatan nadan binuhulda i dida ta inggana hi mama"iddan namin. Ha'on an Dios di mangalin tuwe. ³⁸ Ot ipapate' nan patulda ya nadan ap'apun munhilbin hiya ta ha'on di mihukkat an mun'ap'apu ta dadago' dida.

³⁹ Mu udum hi algo ya paphodo' bo damdamah diyen bobleh ad Elam.

50

Hay Ma'at Hi Ad Babilon

¹ Imbagan bon Apu Dios i ha'on an hi Jeremiah nan ahi ma'at hi ad Babilon ² an alyonay, Em pun'ipa'innilah abobboble ta innilaon di atagutagu an nan bobleh ad Babilon ya ma'abak. Ta madadag nan diosda an hi Bel an hi Marduk di ohah ngadana. Ya mun'apapa"ihda bo nadan udum an bulul hidi an iniphod nadan tatagu.

³ Ya nadan umalin mangubat hinadan i Babilon ya malpudah nangappit hi huddo'na. Ta pumbalinondah adi maboblayan te ma'daddag hi pangatda. Ot nadan tatagun adi mi'yate ya ta'on on nadan animalda ya bumtikda ta taynandah diyen boble.

⁴ Ya hitun a'atan danae ya da'yun i Israel ya i Judah ya umanamut ayuh moh nadan numboblayanyu an mungkoga ayuh puntutuyuwanyu ta ha'on mohpen Dios di dayawonyu. ⁵ Ya pummahmahanyu nan awon an umeh ad Zion. Ta mi'hayyup ayu mohpen

ha'on ya ibagayu an adiyu mo ibahho an man-gun'unud hinadan tugun'u. ⁶ Te da'yun tatagu' ya umat ayuh nan natala' an kalnero an tinaynan nadan mumpumpastol i dida. Ta onda mo e umanin'innabat hinan nabillid ya ta'on on hinadan billid te lininglingday nunhituwanda.

⁷ Athidiy na'at i da'yu ta hiya nan aggeda mo timmakut nadan binuhulyu an namate hinadan udum i da'yu hi nangakhupandan da'yu. Te inniladan numbahul ayu i ha'on an Dios an mangipapto' i da'yu ya nundinolan handidan a'ammodyu.

⁸ Ot inayun bon Apu Dios an alyon di, Pa'ibagonyun taynan hinaen bobleh ad Babilon ta ta'on hi umat ayuh nan tangbal an guldin an mamangulun mange ta ipanguluyu nadan ibbayu.

⁹ Te nomnomnomyun honago' di dakko-dakkol an tindalun malpuh nadan nundingngol an bobleh nangappit hi huddo'na ta gubatondah ad Babilon ta abakonda dida. Te dadiyen e mangubat i dida ya nun'alala'ingda an pumana an ma'id ha mihallah nan panaonda. ¹⁰ Ta inabakda'e nadan i Babilon ya nun'aladan namin nan pohdondan alan.

¹¹ Ot alyo' an Dios hinadan i Babilon di, Hidin nanadaganyuh nan imbilang'uh bobleh' ya nunhiglay amlongyu. Ta inyal'alanay amlongyu mu hay amlong nan imbabalen di baka onu kabayu an ma'id ha engledan pumanaypaytu' ya mun'ineyye. ¹² Mu nan bobleyuh ad Babilon an paddungnay hi inayu ya madadag ta mumbalin hi mamaga ta adi mo maboblayan ta umipabain

di a'atna. ¹³ Te gapuh bungot'un Dios ya dadago' nimpe ta ma'id ha munhituhdi. Ta an naminday mala"uh ya kumaynitdah takutda hi paniganda i diyen ma'at.

¹⁴ Ot da'yun mangubat hi ad Babilon ya mundadaan ayu ta li"ubonyuh diyen boble ta pumpanayu nadan tataguhdi. Te ongal di numbahulandan ha"on an Dios. ¹⁵ Ta pun'itkukyun gubatonyu dida ya numpa"ihyu nadan binattun aladda ya nadan pungguwalyaanda ta way atondan sumuku. Te ha"on an Dios ya iballoh'u i didan i Babilon nadan ina'inatda hinadan udum an boble.

¹⁶ Ot hanat padinongonyu mo nadan mumpuntanom ya nadan mumpunggapas hi ad Babilon. Ya nada'en tatagun nalpuh udum hi boble an niyalihna ya nunhonagyu dida ta mumpanganamutdah bobleda ta adi pi'paten nadan umalin gumubat.

¹⁷ Ot alyo' bo an Dios di, Da'yun i Israel ya umat ayuh kalnero an numpudug di layon ta nahi'hi'an ayu. Ot hay namangulun ay nangan i da'yu ya nan patul hi ad Assyria. Ta na'udih Nebukadnesar an patul hi ad Babilon an paddungnay nangalgal hi tungalyu ta nun'agugudu.

¹⁸ Ta hiya nan ha"on an ongal di abalinanan Dios an dayawonyun tinanud Israel ya dinusa' nan patul hi ad Assyria. Ot atbohadin dusao' nan patul hi ad Babilon.

¹⁹ Mu da'yun tinanud Israel ya pumbangn-gadon da'yu hinan bobleyu tuwali. Ta dakol di anonyu an apitonyu hi ad Karmel ya hi ad Basan ya ta'on on hinadan nun'abillid an bobleh ad

Epraim ya hi ad Gilead. ²⁰ Ya i diyen a'atana ya da'yun oh'ohha an i Israel ya i Judah an ihwang'u ya pakawano' di numbahulanyu.

²¹ Ot alyo' bo an Dios hinadan binuhul di i Babilon di, Gubatonyu nan bobleh ad Meratayim ya hi ad Pekod ta pumpudugyu ya numpateyu nadan tataguhdi. Ot hanat adiyu ibahhon aton datuwen imbaga' i da'yu. ²² Ta ahi madngol di munggugubat ta mun'adadag hi ad Babilon ²³ an ta'on on ayda ni' mantilyu an nundadagday abobbobleh tun luta. Mu ad uwani ya nunhigla bo ayay ena adadagan ta masda'awday atagutaguh abobboble i diyen atatakut an ma'at hi ad Babilon.

²⁴ Te da'yun i Babilon ya kinalita' an Dios mu aggeyu innilan paddungnay kinna da'yu tuwalin ha'on. ²⁵ Te paddungnay ukato' nadan almas'u hinan nangipa"aya' ta ipatigo' di bungot'un da'yun i Babilon. Ta dadagon da'yu i ha'on an ongal di abalinana an Dios.

²⁶ Ot da'yun malpuh nidawwin boble an binuhul di i Babilon ya ma'ayu ta gubatonyu dida. Ta pumpa"ihyu nadan alangda ya an namin nadan wahdi. Ya numpateyu didan namin ta ma'id ha mabati. ²⁷ Ta patayonyun namin nadan tindalun i Babilon te nadatngan moy adadaganda.

²⁸ Ta nada'en bumtik an malpuh ad Babilon an umeh ad Jerusalem ya uhuhondah diyen ma'at an alyonday nunnaud di nangiballoh nan Dios an dayawon ta'u an tinanud Israel hinan inat nadan i Babilon hinan Templona.

²⁹ Ot da'yu an nala'ing an pumana ya eyu li''ubon hi ad Babilon ta ma''id ha bumtik i dida. Ta atonyun dida nan umat hinan ina'inatdah udum an boble. Te nunhiglan nginheya' an nahamad an Dios an dayawon di tinanud Israel.

Hay Ipa'annungan Nan Adadagan Di Ad Babilon

³⁰ Ya alyon bon Apu Dios di, Da'yun i Babilon ya mun'a'atedan namin nadan tindaluyu an ta'on on nadan mumpangilog ya mun'a'atedah nan kalata. ³¹ Ot nomnomnomonyu an mumpumbaktu an nadatngan moy pundusaa' i da'yu. Ha''on an ongal di abalinana an Dios di mangalin tuwe. ³² Ta ta'on on ayu mumbaktu mu madadag ayu damdama. Ya ma''id ha bumoddang i da'yu. Te pu'ula' nadan bobleyu ta mi'ighobdan namin nadan boblen wah nunlini''odanyu. ³³ Te da'yun i Babilon ya pinalpaligatyu nadan i Israel ya i Judah. Ya an namin ayun namalud i dida ya inhamadyu an nungguwalyan dida te adiyu pohdon an pa'anamuton didah bobleda.

³⁴ Mu ha''on ya ongal di abalina' an mangihwang i dida. Ta ha''on di mangita'dog i dida ta way atondan umanamut hi bobleda ta wan luminggopda damdama. Mu da'yun i Babilon ya ma''id ha eyu luminggopan. ³⁵ Te ibaga' i da'yu an ha''on di mangubat i da'yu ya nadan ap'apuyu ya nadan nun'alala'ing i da'yu. ³⁶ Ta mipapate nadan mumpunlayah an propetayu te paddungnay ma''id ha nomnomda. Ya nadan tindaluyu ya nunhiglay takutda ta pumpaten di binuhulyu dida. ³⁷ Ya numpateda bo nadan kabayun

itakkayanyun e mi'gubat ya nundadagda nadan kalesan iluganan di tindaluyu. Ya ta'on on nadan impabo'laanyun tindalun nalpuh udum hi boble on ni'pateda dida te kumapuyda an ayda binabai. Ya nun'alan di binuhulyu nadan nun'abalol an gina'uyu. ³⁸ Ya mama'id boy liting hi bobleyu. Manu'eh ma'at danae ya napnuh bulul nan bobleyu ta numbalinonda nadan tatagu hi ay nun'abobongang an gapuh takutda.

³⁹ Ta hituwen boble ya ahi punhituwan di tukukan ya atap an animal. Te adi mo mabalin hi pumboblayan ta inggana. ⁴⁰ Ta umat hinan inat'un nanadag hi ad Sodom ya hi ad Gomorah ya nadan nun'ihaggon an boblehdi. Ta ma'id nimpe ha munhituhdi. Ha'on an Dios di mangalin tuwe.

⁴¹ Nomnomnomonyu an umaliday titindalun malpuh nan nidawwi an nundongol an boble hi nangappit hi huddo'na an mangubat i da'yu.

⁴² Ya mabungotda ta ma'id ha homo'dan mamen da'yu. Ya nungkakabayuda ta hay madngol hi umaliyanda ya umat hinan mumbungug an dalluyun hinan baybay. Ta datuwen tindalu di umalih manadag i da'yun i Babilon.

⁴³ Ta hidin dingngol nan patul hi ad Babilon nan imbagadan ma'at i dida ya nangluy hi takutna. Ya nunhiglay hakit di nomnomna an onha matigo ot umat hi dogoh di golang hinan iyayyamana.

⁴⁴ Ot nomnomnomonyu an pi'bagon da'yun dadagon an i Babilon an umat hi aton di layon hinan pastu an namaag ya nabanudduh ya numpudugna nadan kalnero. Ha'on ya abuh di

mabalin an mangat ituwe te ma"i'd ha mabalin hi mangipabtik i ha"on onu mangipagol hinan pohdo' an ma'at.

⁴⁵ Ot donglonyun i Babilon nan ninomnom'un Dios an aton i da'yu. Te ta'on hi u"unga on pungguyud di binuhulyu dida ta iyeda didah udum hi boble. Ya pa'adadaggo' di bobleyu. ⁴⁶ Ya hitun a'abakanyun i Babilon ya ma"adngol di pangubatanda i da'yu ta miwagot tun luta. Ta ahi madngol hi abobbobley kogayu.

51

¹ Ya alyon bon Apu Dios di, Nomnomnomonyu an pa'aliyo' han umat hi puwo' ta dadagonah ad Babilon ya nadan tataguhdi. ² Te honago' di mangubat hinadan i Babilon an malpudah udum hi boble ta li"ubonda dida ya na'ibagondan dinadag dida ta umatdah nan dugih an itayyap di dibdib. ³ Ta ma"i'd ha atondan mangidadaan hi panada onu mangilubung hinan gumo' an lubung di mi'gubat. Ya numpatedan namin nadan tindaluda an ma"i'd ha batiyonda an ta'on on nadan mumpangilog an linala'i. ⁴ Ta mun'a'atedah nadan kalata hi ad Babilon. ⁵ Te ha"on an ongal di abalinanan Dios ya agge' ingnganuy nadan i Israel ya i Judah an ta'on hi ongal di numbahulanda i ha"on an nahamad an Dios an dayawon di tinanud Israel.

⁶ Ot bumtik ayun bokon i Babilon ta tay-nanyuh naen boble. Ta adi ayu middum an mateh pundusaa' i dida an gapuh bahulda. Te nadatngan di pangiballoha' an Dios hinan ina'inatda. ⁷ Te hay a'at di ad Babilon ya umat

hinan nabalitu'an an basu an inodna' an Dios ta hidiyey imminuman di atagutaguh tun luta ta paddungnay nun'abubutongda ya ay natala' di nomnomda. ⁸ Mu ad uwani ya mi'bagan madadag hi ad Babilon ta kogaanyu. Ya nangala ayuh lana ta alina ya ma'agahan nan hugatda ta pumhodda.

⁹ Mu alyonyuy, Impatnami an agahan nan hugatda mu adi mo mabalin hi ma'agahan. Ot alyonyu moh nadan ibbayu di, Ma'ayuot ta on ta'u mumbanggad hi boble ta'u. Te nadatngan mo nan nunhiglan adusaan tudan i Babilon te onha matigo ot dimmatong moh ad lagud di a'at di dusada. ¹⁰ Te iballoh Apu Dios nan inat nadan i Babilon i dita'u. Ot ma'ayu ta eta'u ipa'innilah ad Jerusalem di nangat Apu Dios hi ad Babilon. ¹¹ Ta impabungot Apu Dios nadan i Media te pohdonan dadagonda hi ad Babilon. Ta miballoh nan nanadagandah nan Templo. Ta hiya nan alyonah nadan i Media di, Punhaityuy tadam di panayu ya indadaanyuy hapiyoyu ¹² ya intaggeyu nan bandelayu ta gubatonyu nadan i Babilon. Ya inudmanyu nadan tindalun munguwalyah nunlini"odan di ad Babilon.

Athidiy inalin Apu Dios hinadan i Media te ninomnomnan dadagon hidiyen boble ya ma"i'd ha mabalin hi mangipadinong i hiya.

¹³ Ot da'yun i Babilon an nali'woh hi wangwang ya kimmadangyan ayuh nun'abalol an gina'u mu nadatngan moy apogpoganyu. ¹⁴ Te nan ongal di abalinana an Dios ya ninomnomnan honagon di dakkodakkol an titindalun mangubat i da'yu hi bobleyu. Ta mapnudah

bobleyu ta ay puntanoman an napnuh dudun.
Ya nun'itkukday nangabakandan da'yu.

Hay Mikantah Pundayaw I Apu Dios

¹⁵ Ot ha'on an hi Jeremiah ya ikanta' di,
Hi Apu Dios ya limmuna tun luta ya ad lagud an
gapuh la'ingna ya abalinana.

¹⁶ Ya impakidulna'e ya mungkakiludukud hi ad
lagud ya mungkikilat.

Ya hiya boy mangipatuluh bugut hi ad lagud ta
mumbalin hi udan on ahina impa'alih tun
luta.

Ya atbohdiy atonah nan puwo' an malpuh nadan
nangi'amungana.

¹⁷ Ta datuwey mangipatigon hay tagu ya ma"i
d tuwali ha innilana.

Ot nadan mun'apyah nabalitu'an an bulul ya
mibabainda.

Te dadiyen iyanammada ya ma"i ha yahyahda
ya abalinanda.

¹⁸ Ta ma"i ahan ha hilibida te bokonda tuwali
immannung an dios.

Ta ammunadah mangihngihilan hinan dumat-
ngan di adusaanda te madadagda.

¹⁹ Mu hi Apu Dios an dayawon ta'un tinanud
Israel ya bokon athidi te hiyay nunlumu
hi an namin an ta'on on nadan pinto'nah
tataguna.

Ta hiya nan nangadanan hi, Ongal Di Abalinanan
Dios.

²⁰ Ya alyon Apu Dios di, Manu te da'yun i
Babilon ya ni'alig ayuh mantilyu an nanadag'uh
dakol an boble ya pun'ap'apuwon. ²¹ Ya
da'yuy inusal'un nanadag hi dakol an tindalu

ya kalesa ya kabayu ya nadan numpuntakke i dadiye. ²² Ya da'yu boy inusal'u an numpamateh nadan mumpangilog an linala'i ya binabai ya ta'on on nadan u"unga ya a'amamma. ²³ Ya da'yu boy inusal'un namateh nadan kalnero ya mumpumpastol ya mumpuntanom ya nadan pun'aladuda an baka ya ta'on on nadan gobel-nador ya nadan ap'apun munhilbin dida. ²⁴ Mu ad uwani ya tigonyu bo damdaman iballoh'u i da'yun namin an numpunhituh ad Babilon nadan adi maphod an ina'inatyu hi ad Jerusalem. Ha"on an Dios di mangalin tuwe.

²⁵ Ot ha"on an Dios ya ibaga' i da'yun i Babilon an ha"on nimpey mangubat i da'yu an ta'on on mi'alig ayu ni' hi natagen billid an ongal di abalinana. Te da'yuy nanadag hi dakol an bobleh tun luta. Mu ad uwani ya dadago' di bobleyu ta paddungnay nitapu"ul an dapul. ²⁶ Ta ta'on on ha batuh nan awadanyu ya adi mabalin hi mi'apya hi gopnad onu tu"ud. Ta minganuy di bobleyuh inggana. Ha"on an Dios di mangalin tuwe.

²⁷ Ot amungonyuy dakkodakkol an kabayu ta ayda mumbahhong an dudun ya intaggeyuy bandelayun e mangubat hi ad Babilon. Ya impagangohyuy tangguyub hi abobboble ta ayaganyu nadan tindalun di i Ararat ya i Minni ya i Askenas ya pinto'yuy mangipangulu i dida. ²⁸ Ta nundadaanda an e mi'gubat nadan patul di i Media ya nadan gobelnadorda ya nadan ap'apun munhilbin dida.

²⁹ Ot umannung an miwagot tun luta te ha"on an Dios ya adi mibahhon pumbalino' hi ad Babilon hi adi maboblayan ta ma"id ha mabalin

hi e munhituhdi. ³⁰ Ta nadan tindaluh ad Babilon ya duminongdan e mi'gubat te ma'aan di tulidda. Ta namaag ya immohnongdah nan nahamad di aladnan bobleda an numbalindah ay binabain nangintattakut. Yaden nadan binuhulda ya pumputungday dakig di geytda on numpu'ulanday babale hi ad Babilon. ³¹ Ta mahukhukatday e mangipa'innilah nan patul hi ad Babilon an hinggop mon di binuhul di bobleda. ³² Ya ta'on on hinan pungguwalyaan hinan wangwang an umagwatan ya nadan binuhulda di nihukkat hi mungguwalya. Ot pu'ulanda bo nan ipa"ayan nadan bumtik. Ta namaag ya ayda na'alingonga nadan tindaluh ad Babilon hi takutda.

³³ Ot ha"on an ongal di abalinanan Dios ya ibaga' an adi mo madne ya ma'at datuweh nadan i Babilon ta umat hinan aton di mangidadaan hi pun'ilikan an dotalonda ya hinodhodda te nadatngan moy a'apitanda.

Hay Balloh Di Ina'inat Nadan I Babilon

³⁴ Alyon bon Apu Dios di, Nan patul hi ad Babilon an hi Nebukadnesar ya umat hi pangat di buwaya di nangatnah ad Jerusalem an paddungnay inhakmalna ot ukmunona ot ahina ibula. Te an namin nan pinhodna ya inalana ot itopalna nadan udum. ³⁵ Ta alyon nadan i Jerusalem di, Nan himpangen nangat nadan i Babilon i da'mi ya hanat miballoh pibo i dida. Ta bayadandan namin nan pinateda.

³⁶ Ta hiya nan ha"on an Dios ya alyo' hinadan i Jerusalem di, Nomnomnomonyu an ita'dog da'yun tatagu' ta nan inatdan da'yu ya iballoh'uh

nadan i Babilon. Ta putato' nadan wangwang ya minagana' nadan obob hi bobleda. ³⁷ Ta mumbalin hi ad Babilon hi ay mitapu"ul an lugit ta ammuna nadan atap an animal di e miha"ad hidi. Ta mumbalin hi atatakut ya pihulon di tatagu. Ta ma"id nimpe ha munhituhdi.

³⁸ Te nadan i Babilon ya umatdah nan layon an mun'olmomdah panganandah nadan pinateda.

³⁹ Ot gapuh nan ina'inatdah tatagu ya ibal-loh'u i dida ta paddungnay pa'inuma' dida ta ma'abbutongda ta mun'ingalda ya ahida nalo' hi inggana an adida mo bumangon. ⁴⁰ Ta umatdah nan imbabalen di kalnero onu gulding an iye' didah nan pumpaltiyan.

⁴¹ Ta athinay a'at di adadagan di ad Babilon an ta'on on pemanan ni' di tataguh abobboble dida. Ta masda'awday tataguh tun lutah a'abakanda.

⁴² Te umeday binuhulda an ayda dalluyun an malpuh nan baybay ta dadagondah diyen boble.

⁴³ Ta an namin nadan boblehdi ya mumbalin hi namaganan ta adi maboblaysan. Ya ma"id ha mangi'wahdi. ⁴⁴ Ya mapa"ih nadan binattun aladda. Ya an namin nadan inalan nadan i Babilon hi udum an boble ot idawatda i Bel an dios an dayawonda ya ala' ta ipabangngad'uh nadan nangalanda. Ya aano' di dinol di tatagu i Bel ta adida mo dayawon.

⁴⁵ Ot da'yun tatagu' ya umaan ayuh ad Babilon ta adi ayu milagat hitun panadaga' i naen boble an gapuh bungot'u.

⁴⁶ Mu ahi ma'at datuwe ya atawotawon on donglonyun wadaday patul an umalin mangubat hinadan i Babilon. Mu hanat adi ayu tumakut.

⁴⁷ Ya nomnomnomonyu an pinadana' mo tee an adi mibahhoy pundusaa' hinadan i Babilon ta mipatigo an ma"id ha abalanan nadan diosda. Te mun'a'atedan namin nadan nunhituhdi ta nunhiglay ibabainan di bobleda. ⁴⁸ Ta an namin nadan wah ad lagud ya nadan wahtun luta ya umamlongda te wadaday umalin titindalun malpuh nangappit hi huddo'na ta dadagonda hi ad Babilon. Ha"on an Dios di mangalin tuwe.

⁴⁹ Manu'e hi mahapul an ma'abak nadan i Babilon ya diday numpamateh nadan tinanud Israel ya ta'on on nadan tataguh udum hi boble. ⁵⁰ Ot da'yun tatagu' an nihwang hi ate ya adiyu palpaliwan ya binumtik ayu ta taynanyu nimpeh ad Babilon. Ta ta'on hi nidawwin bobley awadanyu ya mundinol ayu i ha"on an Dios ta nomnomonyuh ad Jerusalem an bobleyu. ⁵¹ Te ahiyu alyon di, Nunhiglay nibabainanmi te pinanadngolan da'mi ya hinggap di tatagun nalpuh udum hi boble nadan kuwartu hinan Templo an niyappit i Apu Dios.* ⁵² Mu mun'adatngan moy pundusaa' hinadan i Babilon ta mipatigon ma"id ha abalanan nadan dios an dayawonda. Te mun'ahuhugatan nadan tataguh ad Babilon ta madngol di palakda.

⁵³ Ot ta'on hi'on dimmatong hi ad lagud nadan binattun alad di bobleh ad Babilon ya dadagon damdaman nadan tindalun honago' hidi. Ha"on an Dios di mangalin tuwe. ⁵⁴ Ta ahiyu donglon

* **51:51** 51:51 Hanadan kuwartun Apu Dios ya nan kuwartun niyappit i hiya hinan Templo ya mipagol an hunggopdahdiy bokon Judyu.

an ahikokogada nadan i Babilon te pundadag di binuhulda nadan bobleda.

⁵⁵ Ta dadago' di bobleda ta ma"i'd mo ha abalinanda. Ya hay dongol nadan mangali an binuhulda ya mipaddungdah mumbungug an dalluyun. ⁵⁶ Te datuwen umalin mangubat hi ad Babilon ya baludonda nadan tindalun di i Babilon ya numpa"ihda nadan almasda. Te ha"on an Dios an mangiballoh nan adi maphod an inatda ya nunhiglay pangiballoh'un dida. ⁵⁷ Ta paddungnay butongo' nadan gobelnadorda ya ta'on on nadan udum an ap'apun munhilbin dida ya nadan nun'anomnoman an tatagu ya an namin nadan tindaluda an ta'on on nadan opisyalda. Ta inayundan malo' hi inggana an adida mo bumbummangon. Ha"on an ongal di abalinanan Patul di mangalin tuwe. ⁵⁸ Ot nan ma"uktul an binattun alad di ad Babilon ya makaludukud ta mitapu"ulda nan luta. Ya nada'en nun'atagen geytda ya mapu'ulanda. Ta ma"i'd ha hilbin di nablayan di tatagu te nan tinamutamuwan di dakol an nalpuh nat'onat'on an boble ya mumbalin hi dapul.

Hay Nangipadonan Jeremiah Hi Tudo'na Hinadan Tinanud Israel

⁵⁹ Hidi ta'wa bo an mi'apat hi tawon hi numpatulan Sedekiah hi ad Judah ya ni'ye i hiya hi ad Babilon nan ap'apun munhilbin hiya an hi Serayah an imbabalen Neriah an apapun Maseyah. Ta ha"on an hi Jeremiah ya impadon'un Serayah nan tudo"uh nadan ibba' an i Jerusalem an wadah ad Babilon.

⁶⁰ Ta hay intudo"uhdi ya nadan umipatakut an ahi ma'at hi ad Babilon. ⁶¹ Ot alyo' i Serayah di, Wa'e ta dimmatong ayuh ad Babilon ya tigom ta ibaham an namin nadan nitudo' ituwe. ⁶² Ya indappuhmu'e ya nundasal'a ta alyom di, He"a Apu Dios di nangali hi madadag hituwen boble ta wan ma"id ha munhituhtu hi tagu onu animal ta minganuy hi inggana.

⁶³ Ya nalpah'en imbaham hinadan tatagu ya imbobodmuh tuwen nitud'ana i ha batu ya bingkahmuh nan wangwang an nungngadan hi Euprates. ⁶⁴ Ya inalim di, Athinay ma'at hitun ad Babilon. Te matedan namin nadan tataguhtu ot adi mo mabalin hi mibangon bo.

Ta hituwey nipogpogan nadan impa'innilan Jeremiah.

52

Hay Nadadagan Di Ad Jerusalem

(2 Patul 24:19-25:30; 2 Chronicles 36:11-21; Jeremiah 39:1-7)

¹ Hi Sedekiah ya baintit ohay (21) tawonah din numbalin hi patul ot mun'ap'apu hi ad Judah hi himpulut ohay (11) tawon an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem. Hay ngadan inana ya hi Hamutal an imbabalen Jeremiah an i Libnah. ² Mu nadan adi maphod di ina'inatna an aggena inunud hi Apu Dios an umat damdama i Jehoyakim.

³ Ta hiya nan bimmungot hi Apu Dios hinadan i Judah ot pa'aanona didahdi. Te nginhen Sedekiah nan patul hi ad Babilon an hi

Nebukadnesar ⁴ ya impangulun Nebukadnesar an namin nadan tindaluna ot eda li"ubon hi ad Jerusalem hidin mi'ahiyam hi tawon hi numpatulan Sedekiah hi ad Judah hidin mi'apuluh algoh din mi'apuluh bulan i diyen tawon. Ta nungkampudah bahhel nan binattun alad di ad Jerusalem ot ihipundan mun'ammah pumptatukandan bumahhel hinan binattun aladda ta gubatonda dida. ⁵ Ta innaynayundan lini"ub di ad Jerusalem ta ingganah din mi'ahimpulut ohay (11) tawon hi numpatulan Sedekiah. ⁶ Ya hidin mi'ahiyam di algoh nan mi'apat di bulan i diyen tawon ya napuhandan namin hi makan hi ad Jerusalem. ⁷ Ya i diye ya waday pina"ih nadan binuhulda hinan binattun alad ot hogpondah ad Jerusalem. Mu ta'on on innilan da Sedekiah hinadan tindaluna an wahdiday nunli"ub hi bobleda ya binumtikda damdama i diyen nahdom an ini'wadah nan garden di patul ot inayundan lumah'un an ini'wadah nan numbattanan nan duwan binattun alad ot ipluydah nan arabah. ⁸ Mu numpudug damdaman nadan tindalun di i Babilon dida ot akhupandah Sedekiah hidih nan way nundotal an nihaggon hi ad Jeriko. Ya hanada'en tindaluna ya nahiyahhiya'da ta nuntataynanda nan patulda. ⁹ Ot tiliwondah Sedekiah ot iyedah ad Riblah an bobleh ad Hamat an awadan Nebukadnesar an patul hi ad Babilon. Ot humalyaona ot ahina ibagay dusana. ¹⁰ Ot ipapaten nan patul hi ad Babilon nadan linala'in imbabalen Sedekiah hi hinanggabna. Ot pi'pateda bon namin nadan ap'apun nunhilbin hiya hi ad Judah. ¹¹ Ot

ukitonday matan Sedekiah ot ahida bangkilingan hi gombang ot iyedah ad Babilon. Ta hidiy nibaludana ta ingganah natayana.

Hay Nadadagan Nan Templo

¹² Indani ya immalih ad Jerusalem hi Nebusaradan an ap'apun di guwalyan nan patul an hi Nebukadnesar hidin mi'apuluh algoth nan mi'alimay bulan i diyen mi'ahimpulut hiyam (19) di tawon hi numpatulan Nebukadnesar hi ad Babilon. ¹³ Ot pu'ulana nan Templo ya nan palasyu ya an namin nadan balehdi an namamah nadan ongal di niyatanan bale. ¹⁴ Ot ipapa"ih Nebusaradan hinadan tindaluna nadan binatang alad hinan nunlini"odan di ad Jerusalem. ¹⁵ Ot baludona nadan nabatih ad Jerusalem an nala'ing hi nat'onat'on an tamu an umat hi mumpa'ot ya munlutuh balitu' ya nadan udum an nun'awotwot ya ta'on on nadan e ni'hayyup i Nebukadnesar. ¹⁶ Ta hay binatang Nebusaradan ya nadan udum an na'awwotwot ya abuh ta waday muntamuh nadan puntanoman hi greyp ya nadan puntanoman hi barley.

¹⁷ Ot alandan namin nadan gombang hinan Templo an umat hinadan tu"ud ya nadan pangipabunan hinadan besin ya nan ay palyu' an punha"adan hi liting. Ta ginududa ot iyedah ad Babilon. ¹⁸ Ya ni'yalada bon namin nadan banga ya nadan punggaud hi gubu ya nadan pumputul hi mitsa ya nadan besin ya duyu ya an namin nadan gombang an ma'usal hinan pangidawatan hi mi'nong i Apu Dios. ¹⁹ Ya inalan bon da Nebusaradan nadan usal an balitu' ya silber di

niphod an malukung an puntayah dala ya nadan punha"adan hi bala ya nadan besin ya nadan banga ya nadan ipattukan di hilaw ya nadan duyu ya nadan malukung an iha"adan di midawat an ma'inum. ²⁰ Ya hanada'en gombang an ni'apyah nan duwan tu"ud ya nan punha"adan hi liting ya nadan himpulut duwan (12) ing'ingoh di bulug an baka an nipabunana ya naligatda an mikilu te nunhiglay damotda. Datuwe nadan impiyamman din patul an hi Solomon ta ma'usal hinan Templo. ²¹ Nan ohan tu"ud ya baintit pituy (27) umpiy dinukkena ya himpulut waluy (18) umpiy inongalna. Ya dadiyen tu"ud ya nalunguganda an hay inuktul nan gombang ya tuluy pulgada. ²² Ya na'en gombang an nihu"up hi baktun nan tu"ud ya pitu ta han godway umpiy dinukkena. Ya na'al'alkusan hi gombang an nahanu"hu"up an nun'atuligonggong an nili'woh ya nibanattan di umat hi bungan di pomegranet. ²³ Ta hay bilang nan umat hi bungan di pomegranet an ni'alkus hidih nan nihu"up hi baktun nan tu"ud ya hinggahut (100) an namin mu hay matigo ya nahiyam ta onom (96) ya abuh.

²⁴ Ot baludon Nebusaradan hi Serayah an na'abbaktun padi ya hi Sepaniah an mi'adwan padi ya nadan tulun mungguwalyah nadan geyt di Templo. ²⁵ Ot iddumna bon baludon di ohan opisyal di tindalu hi ad Judah ya pituh nadan uggan manugun hinan patul ya nan opisyal bon di tindalu an hiya nan munlistah nadan balu an muntindalu ya nadan nanom (60) an tataguna. ²⁶ Ot ipangulun Nebusaradan didan namin hi ad

Riblah an awadan nan patul hi ad Babilon. ²⁷ Ot ipapaten nan patul datuwehdi hi ad Riblah an bobleh ad Hamat.

Mu nadan udum an i Judah ya impiyedah ad Babilon ta tinaynanday numboblayanda. ²⁸ Ot datuwey bilang nadan i Judah an inyen Nebukadnesar hi ad Babilon. Hay inyenah din mi'apituh tawon hi numpatulana ya tuluy libu ta han baintit tulu (3,023). ²⁹ Ya hidin mi'apulut waluy (18) tawon hi numpatulana ya waluy gahut ta tulumpulut duwa (832). ³⁰ Ya hidin mi'abaintit tuluy (23) tawon hi numpatulan Nebukadnesar ya pituy gahut ta napat ta lima (745) di inyen nan ap'apun di guwalyana an hi Nebusaradan. Ta an namin nadan i Judah an niyeh ad Babilon ya opat di libu ta han onom di gahut (4,600).

Hay Napogpogan di Nibaludan Jehoyakin

³¹ Hidin mi'atulumpulut pituy (37) tawon hi nibaludan Jehoyakin an patul hi ad Judah ya numbalin hi patul hi Ebil-Merodak hi ad Babilon an nihukkat i amana an hi Nebukadnesar. Ot ipalah'unah Jehoyakin hinan baludan. Ya hay na'atan tuwe ya hidin mi'abaintit limay (25) algo hidin mi'ahimpulut duway (12) bulan hidin hopap di tawon hi numpatulana. ³² Ya ma'uleh Ebil-Merodak i Jehoyakin ta indattanah nangatun sa'adna mu hanadan udum an patul an nibalud hidih ad Babilon. ³³ Ot iyabulutnan hukkatan Jehoyakin di lubungna ta bokon mo nan lubung di balud di ilubungna. Ya niddum bon ni"an hinan panganan di patul hi abigabigat

ta inggana ot mate. ³⁴Ya nanongnan waday indat nan patul an hi Merodak i Jehoyakin ta inggana nan mahapulnah binigat. Ta athi'athidi ta inggana ot mate.

Nan Hapit Apu Dios
Ifugao, Amganad: Nan Hapit Apu Dios Bible

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ifugao, Amganad

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

8a82f002-75c6-5d1c-87e7-2ca29bd67aec